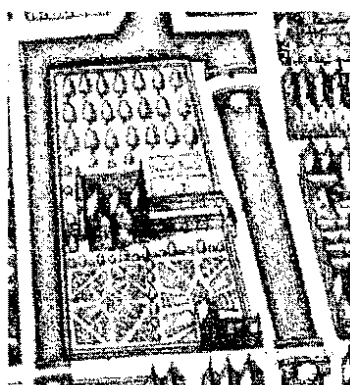

Opgraving Huis van Paffenrode Kazerneplein, Gorinchem 1997

Projectnummer:	1998-VIII-1
Datum:	29 augustus 1998
Opdrachtgever:	Gemeente Gorinchem Gorinchem
Opgesteld door:	Pieter M. Floore Rotterdam

INHOUD

1.	INHOUD	2
2.	VOORWOORD EN INLEIDING	3
3.	VOORONDERZOEK	3
3.1	<i>historische achtergrond</i>	3
3.2	<i>ligging en gebruik locatie</i>	9
3.3	<i>bodemsamenstelling</i>	9
4.	HYPOTHESE EN ONDERZOEKSOPZET	10
4.1	<i>hypothese</i>	10
4.2	<i>onderzoeksopzet</i>	11
5.	UITVOERING VELDWERK	11
6.	BESPREKING RESULTATEN	12
6.1	<i>beoordeling resultaten</i>	19
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	26
8.	BETROUWBAARHEID ONDERZOEK	27
9.	REFERENTIES	27

BIJLAGEN

1. sporenlijst
2. vondstenlijst
3. dagrapporten
4. 7 veldtekeningen: werkput 1 t/m 7

2. VOORWOORD

Dit rapport is het resultaat van een opgraving die plaatsvond in de laatste warme dagen van de zomer van 1997. Tussen 11 augustus en 5 september werkten bijna 20 vrijwilligers uit Gorinchem onvermoeibaar en met veel enthousiasme aan het toonbaar maken van een markant hoofdstuk uit de bewoningsgeschiedenis van hun stad. Zonder hun inzet was dit rapport niet verschenen. Ik zal niet iedereen noemen met het risico dat ik een naam vergeet maar mijn dank gaat uit aan alle vrijwilligers die hun onmisbare steentje aan het onderzoek bijdroegen.

2.1. INLEIDING

Op de vindplaats Kazerneplein in de gemeente Gorinchem (prov. Zuid-Holland) is in opdracht van de gemeente Gorinchem door de schrijver, drs. P.M. Floore een archeologisch onderzoek uitgevoerd van de resten van het Huis van Paffenrode (16e-18e eeuw).

De aanleiding voor het onderzoek was de het bouwrijp maken van het plein voor nieuwbouw van winkels en woningen die in de komende jaren door aannemer en bouwbedrijf Ballast Nedam naar de plannen van de Zweedse architect Ralph Erskine gerealiseerd gaat worden.

Het onderzoek concentreerde zich op de mogelijke resten van het Huis van Paffenrode of Drost Heck dat op deze locatie stond van het einde van de 16e eeuw tot aan het midden van de 18e eeuw. Voor het onderzoek was een periode en budget beschikbaar voor ca. vier weken bodemonderzoek. Door de beperkte onderzoekstijd is geen onderzoek uitgevoerd naar de resten van de kazernes die op deze plek verzezen na 1800 evenmin is doelbewust gezocht naar sporen van gebruik van het terrein voor de stadsuitbreiding van 1590.

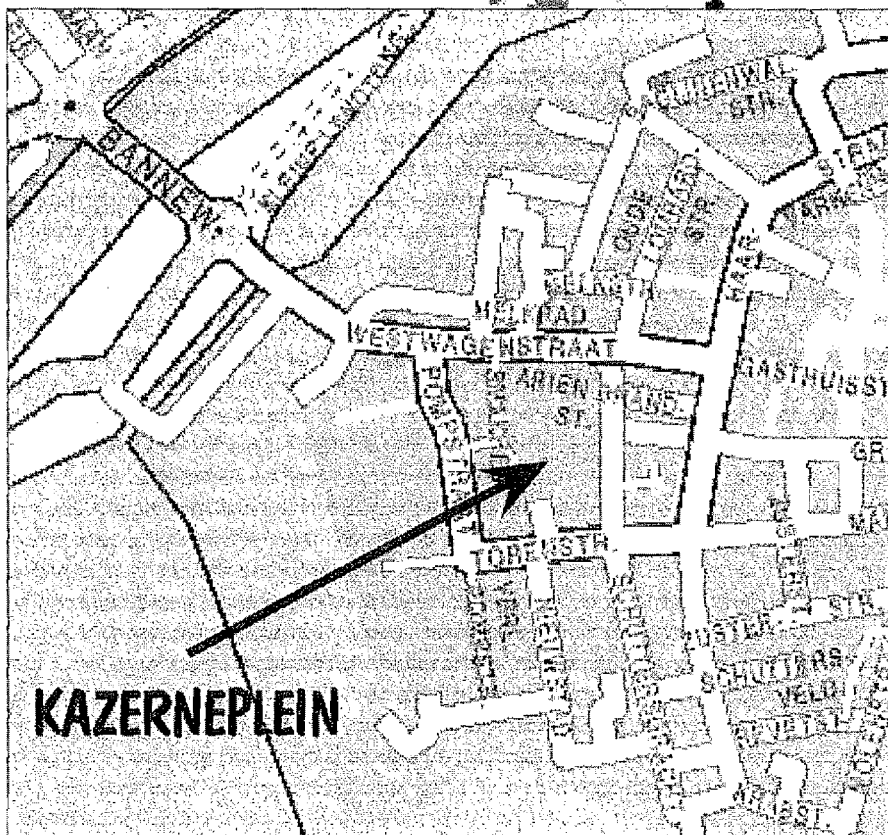
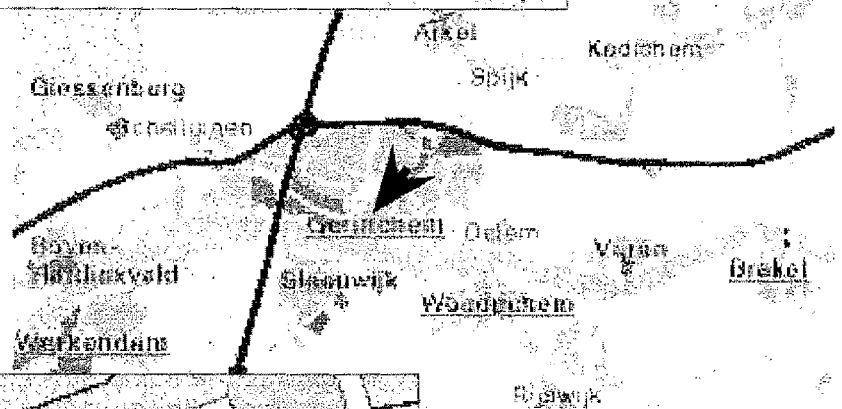
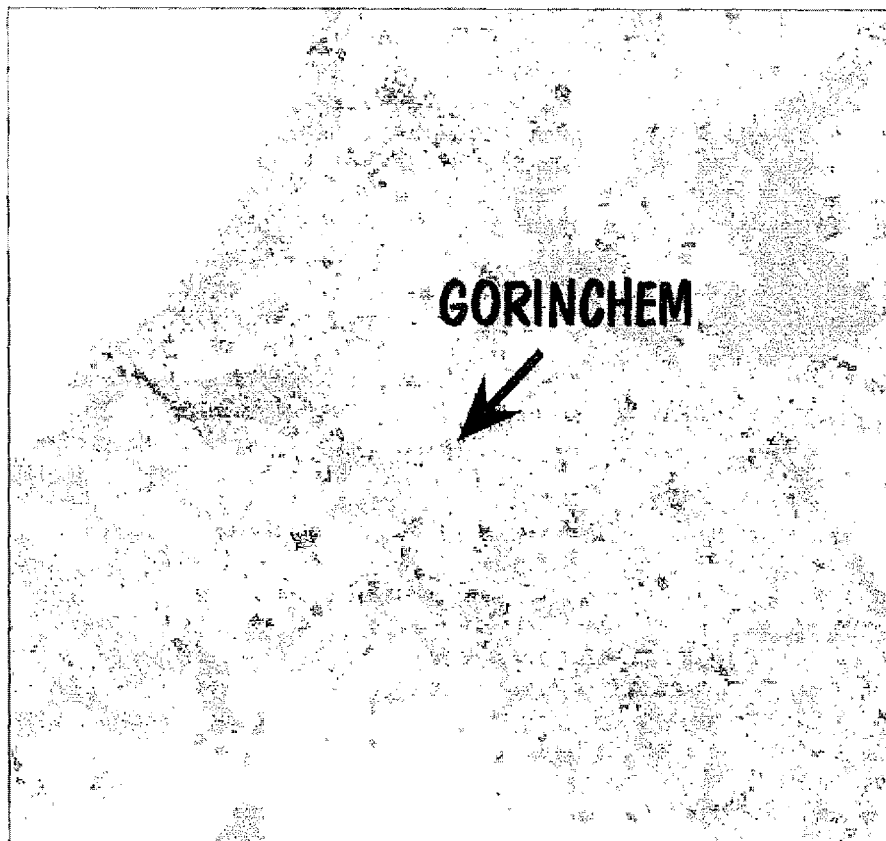
De opgraving had tot doel het vastleggen van de grondsporen van het huis en de erbij behorende tuin, het verzamelen van vondsten en de datering van de verschillende fasen van herbouw van het huis.

3. VOORONDERZOEK

3.1 HISTORISCHE ACHTERGROND

De aanleg van de Nieuwstad

De stad Gorinchem was tot aan het laatste kwart van de 16e eeuw omgeven door een stadsmuur die in die tijd eigenlijk al niet meer voldeed. Nieuwe belegeringstactieken en modern wapentuig zouden in tijden van oorlog van de stad een weerloze prooi maken. Tot aan 1568 was er echter geen noodzaak om de stadsmuur aan te passen aan de eisen van de tijd. Bij de meeste Hollandse steden vertoonden de muren en verdedigingswerken dan ook een ernstige achterstand in onderhoud. De staat van de middeleeuwse stadsomwalling van Gorinchem zal op deze situatie geen uitzondering zijn geweest.

Met het uitbreken van de opstand of tachtigjarige oorlog in 1568 koos het toen nog katholieke Gorinchem in eerste instantie de zijde van de Spaanse koning. In de eerste jaren van de opstand bekleedde vooral het kasteel de Blauwe Toren de belangrijkste rol in de verdediging van de stad. Na een korte dreiging van de watergeuzen in juni 1572 gaf de door de Spaanse landvoogd Alva aangestelde drost het kasteel over aan de opstandelingen. Nog in hetzelfde jaar begon men met het in gereedheid brengen van de verdediging van de stad daartoe sloopte men de opstallen buiten de stad om een het schootsveld niet te belemmeren. Zo vielen het Pesthuis buiten de Laag-Arkelpoort ten noorden van de stad en de Lazaruskerk buiten de Oude Kansepoort ten prooi aan de slopershamer. Rondom de stad zal dus geen bebouwing van enig belang meer hebben gestaan. De krijgskundige toestand en de verheving van de strijd in de Noordelijke Nederlanden noodzaakte de stad om de kwetsbare middeleeuwse muren te slechten en een aarden noodomwalling op te werpen in 1579. Het stadsbestuur greep deze kans aan om de stad iets uit te leggen en meer grond voor bebouwing binnen te vesting te kunnen creëren. Gorinchem kreeg vanaf die tijd een belangrijke militaire rol als vesting binnen de landsverdediging van het opstandige Holland.

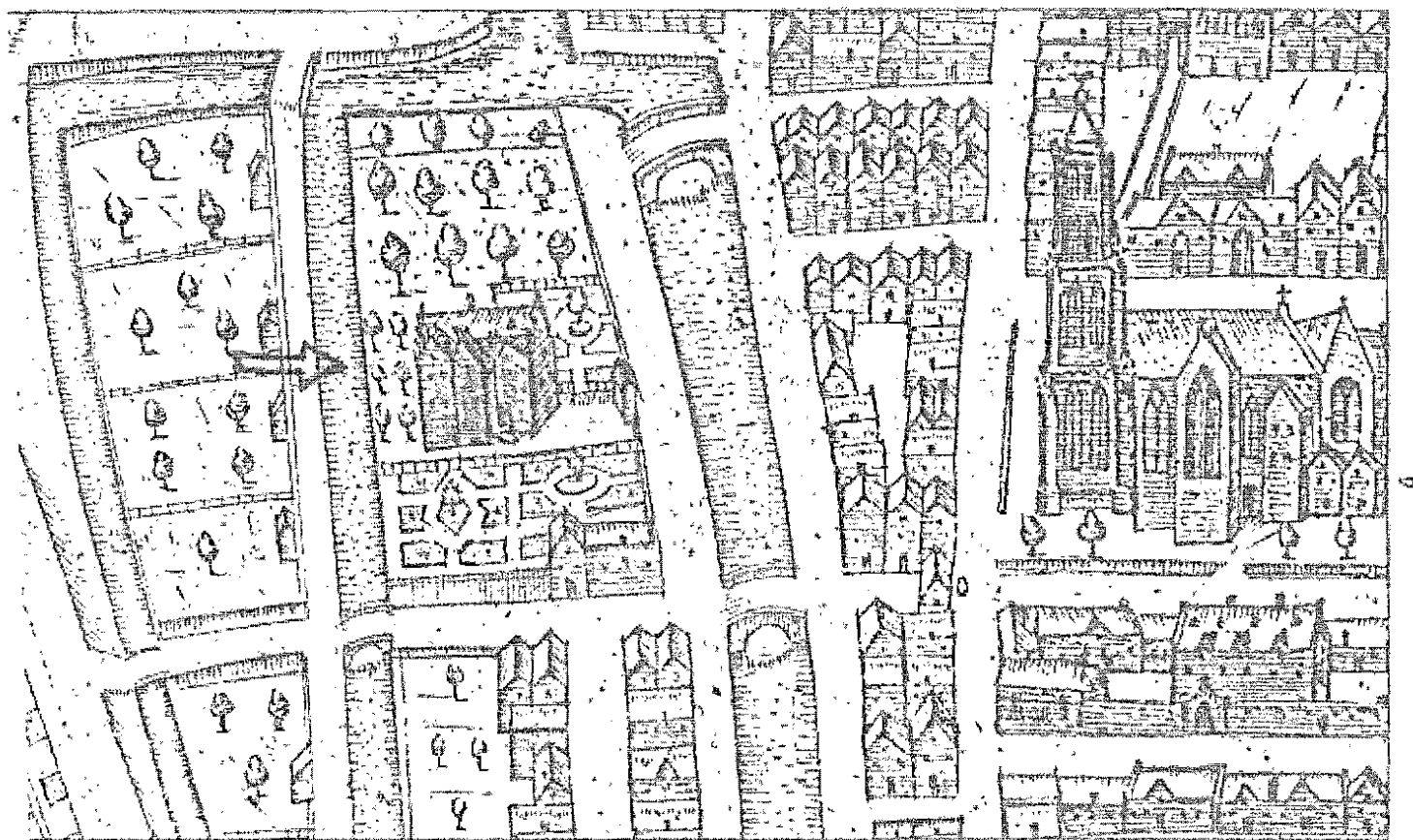
Binnen deze eerste vergroting van de stad ontstond aan de westzijde de zogenaamde Nieuwstad: een gebied omsloten door de huidige Struisvogelstraat (gelegen langs de middeleeuwse stadsmuur), de Schuttersstraat, het Kriekenstraatje, de Westerstraat tot aan de Pompstraat en de voormalige Melkgracht en Smakheul in het noorden omlopend langs de huidige Pompstraat. De huidige Pompstraat geeft dus de oostgrens aan van de tijdelijke vestinggracht die hier lag tussen 1579 en 1586.

Pas in 1586 begon men daadwerkelijk met de modernisering van de stadsomwalling. Adriaen Anthonisz. en Thomas Thomisz. resp. burgemeester van Alkmaar en Haarlem, beide met een aanzienlijke staat van dienst in de sterktebouw, kregen de opdracht om de nieuwe vesting van Gorinchem te ontwerpen. De westzijde van de stad kreeg toen haar huidige vestingvorm. Het gehele Kazerneplein tot aan de Pompstraat kwam zo binnen de stad te liggen. Ongeveer in deze periode zal ook met de sloop van het belangrijkste bolwerk van de middeleeuwse verdedigingswerken, de Blauwe Toren, een begin zijn gemaakt. Op de kaart uit 1592 van Jacob Kemp, waarvan historicus B. Stamkot veronderstelde dat hij de noodomwalling van 1579 weergeeft, is de Blauwe Toren nog als onderdeel van de vesting weergegeven. De omwalling in het westen kwam spoedig gereed maar door financiële problemen kon men pas in 1598 de vestingwerken aan de oostzijde van de stad voltooien¹.

De geschiedenis van Huis van Paffenrode

In 1590 kon het stadsbestuur de onbebouwde grond ten westen van de Schuttersgracht in kavels uitgeven en zo de kosten die gemaakt waren voor de aanleg van de nieuwe stadswallen gedeeltelijk terugverdienen. Een van deze kopers was de pensionaris mr. Adriaen van Weresteyn, hij wist de hand te leggen op een groot perceel van ca. 80 x 100 meter tussen de Westwagenstraat, Pompstraat, Torenstraat en de gracht langs de Struisvogelstraat: het gehele terrein dat later bekend zou worden als het Kazerneplein.

¹B. Stamkot, *Geschiedenis van de stad Gorinchem*, 1982, pp. 56-57

Van Weresteyn bouwde een groot landhuis dat omgeven was door een hof. Volgens Busch, die een korte studie schreef over luthoven in Gorinchem waar de belangrijkste gegevens van dit artikel aan ontleed zijn, was het huis eigenlijk te groots voor een pensionaris van een stad als Gorinchem.

Lang heeft Van Weresteyn zijn huis niet bewoond want al in 1601 legt hij zijn ambt neer om zijn carrière voort te kunnen zetten aan het hof van de stadhouder in Den Haag. Het huis, dat het gezicht van Gorcum zeker bepaald zal hebben bleef zijn eigendom. Zijn woning werd eerst betrokken door Jonker Bartholomeus van Eck, later nam de drossaard Jonker Arent van Boshuysen zijn intrek in het voorname pand. Tot aan 1618 bleef Van Weresteyn eigenaar van het huis en ontving jaarlijks van de Staten van Holland en West Friesland £ 250 aan huurpenningen, aangezien de drossaard of drost als vertegenwoordiger van de Staten recht had op vrije bewoning. De erfgenamen van Van Weresteyn besloten het huis en de grond in 1618 te verkopen aan Jonker Jacob van Paffenrode drossaard van Gorinchem en het Land van Arkel en zijn schoonmoeder de weduwe Van Arckel. Zij was gehuwd geweest met Roelof van Arckel, de laatste mannelijke telg van het geslacht van Arkel dat zo bepalend is geweest voor de geschiedenis van de stad Gorinchem. Roelof van Arckel was de voorganger van Jacob van Paffenrode. Het is waarschijnlijk dat hij, tot zijn overlijden in 1616, uit hoofde van zijn ambt als drossaard ook het huis heeft bewoond.

In dezelfde periode, om precies te zijn op 4 juni 1619, vraagt Jacob Vervoorn Jaczn voor 11 jaar octrooi om in een tweetal huisjes bij de woning van de drossaard bombazijn te maken en die op het kerkhof achter het stadhuis te drogen. Het is overigens een van de weinige meldingen die we hebben over het gebruik van terrein².

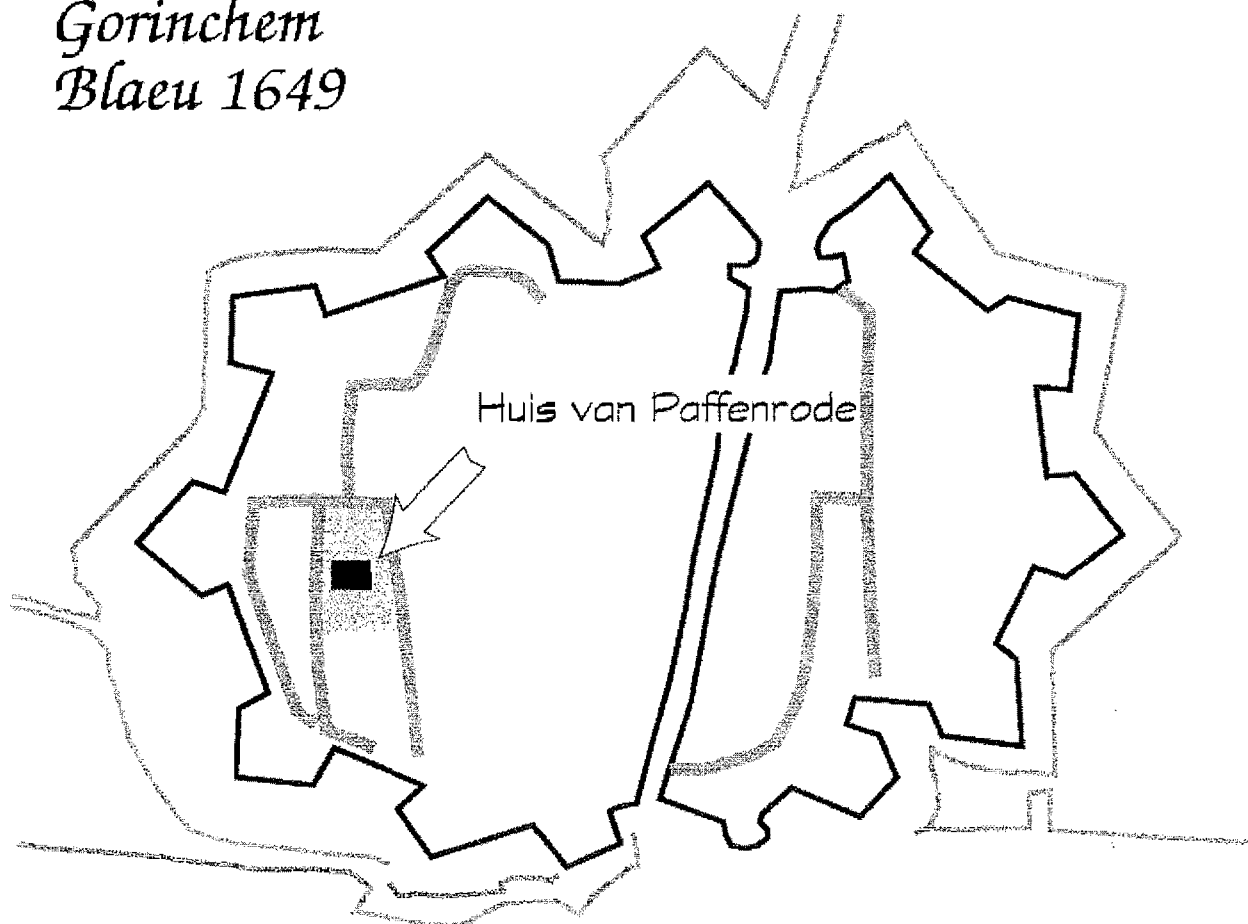
Van Paffenrode stierf in 1652. Zijn vrouw Wilhelmina van Arckel overleed reeds eerder. Haar verscheiden moet hem hebben aangegrepen want in de Grote Kerk liet Van Paffenrode een praalgraf oprichten met de beeltenis van zijn geliefde Wilhelmina. Het graf is met de sloop van het schip van de Grote Kerk in de 19e eeuw verloren gegaan maar een deel van de tombe is in het Gorcums Museum bewaard gebleven.

Het huis bleef echter binnen de familie. De militair en dichter Johan van Paffenrode bewoonde het pand tot aan het begin van de jaren tachtig. Hij was de bevelhebber van het Gorcumse garnizoen maar zijn financiële situatie zal niet al te rooskleurig zijn geweest. In 1660 sloot hij een hypotheek af van fl. 8.000,- op mogelijk een groot deel van zijn bezittingen waaronder een paar landerijen en op *"een huys ende hoffstad mette tuynen ende horen stallinge ende coetshuys daarom gelegen, staende in de Nieustad, bij hem comparant tegenwoordigh bewoont, alwaer ten oosten stadsgraft, ten zuyden stadsstrate, ten noorden mede stadsgraft ende ten westen de weduwe van Jonker Tomas Caddel naest gehuyst ende gelegen zijn..."*

Hoe lang Johan van Paffenrode nog heeft kunnen genieten van zijn bezit is niet duidelijk wel weten we dat in 1682 Lodewijk Huygens van Zuylichem, zoon van Constantijn Huygens tijdens zijn bewogen regentschap als drost van Gorinchem, fl. 450,- per jaar aan huur voor het

²In: *Kroniek van Gorinchem*, geschiedkundige en andere aantekeningen in chronologische volgorde 1230-1927, bewerkt door W.F. Emck Wz., 1929

Gorinchem
Blaeu 1649

huis betaalde. Hij huurde het woonhuis, stal, boomgaard en hof met "de niwe kamer ofte salet ende den hof aen de suytsijde van 't voors. huys". Huygens zal de huur van het huis ongetwijfeld opgezegd hebben als hij in 1686 gesommeerd wordt om zijn ambt neer te leggen en weer vertrok naar 's Gravenhage.

Wie aan het eind van de 17e eeuw eigenaar is, blijft onbekend. In 1771 is freule Hester Wilhelmina Ram van Schalkwijk eigenaar van het perceel. Als mr. Johan Schilthouwer van Hoey "*een perceel land gelegen binnen Gorinchem, langs de Fonteinstraat (Pompstraat), strekkende van de Nieuwstraat af tot stadsgracht toe, vanouds genaamt den Drost Heck*" koopt voor het bedrag van fl. 2.000 is er op dat moment geen sprake meer van een huis. Toch ziet men op stadsplattegronden van 1744 en 1755 duidelijk het huis afgebeeld met de benaming: *Huis van Paffenrode*.

Wanneer men het huis sloopte wordt misschien duidelijk uit een melding in het stadsarchief dat in 1756 Juliana Beatrix Ram van Schalkwijk, weduwe van kapitein François Anthoni de Passauw, hoogstwaarschijnlijk direct verwant aan bovengenoemde Hester, een verzoek richt aan het stadsbestuur. Zij verzoekt om twee huizen af te breken ongeveer op de plaats van het Huis van Paffenrode die al jaren onbewoond waren en in een heel slechte staat verkeerden. De rekwestrante kreeg haar toestemming en we kunnen aannemen dat niet veel later de huizen gesloopt zullen zijn. De 18e eeuwse regenten van de stad bezaten toen al lange tijd geen interesse meer in het huis dat zeker in de 17e eeuw een belangrijk symbool van het stedelijk patriciaat zal zijn geweest. De tuin rond het huis bleef over, mogelijk zal het perceel nog enkele decennia als slatuin gediend hebben.

Het perceel wisselde nog een paar keer van eigenaar totdat het gemeentebestuur in 1826 overging tot de aankoop van "*een stuk bouw- en hoveniersland, vanouds bekend tegen eeneneenhalve bunder, doch volgens de nieuwe kadastrale opmeting groot bevonden één bunder, ééne roede en veertig ellen vierkante Nederlandsche maat en zijnde vanouds genaamd des Drost Heck*"³

Van het huis zijn een klein aantal afbeeldingen bekend. De vroegste dateert uit 1600 en is te zien op de stadskaart in vogelvluchtperspectief van Wijtmans, het huis moet toen vlak na de voltooiing afgebeeld zijn. Heel duidelijk is het hoofdgebouw te zien dat oost-west georiënteerd is. Over de gehele lengte van de zuidkant van het huis zijn drie torens of uitbouwen geplaatst. De twee westelijke uitbouwen lijken van gelijke grootte te zijn, de derde is minder diep en springt in. In de hoek die zo ontstaat is een ingang zichtbaar. Het is moeilijk te zien of het gebouw twee danwel drie complete verdiepingen had. In ieder geval is er sprake geweest van een zolderetage, te herkennen aan een bovenlicht en kleine raampjes in de punt onder de daken van zowel het hoofdgebouw als de uitbouwen. Het hoofdgebouw bezat aan de oost- en westkant een trapgevel. De uitbouwen vertonen geen versieringen aan de gevel. Het huis had volgens de plattegrond een lengte van iets minder dan de helft van de breedte van het perceel tussen de grachten langs de Pompstraat en de Struisvogelstraat. De lengte van het huis zal dan bijna 40 meter zijn geweest. Deze zeer forse afmeting zal het huis waarschijnlijk

³Gegevens over bewoners en eigenaars zijn ontleend aan A.J. Busch, *Lusthoven in Gorinchem*, 1990, pp. 3-8

niet hebben gehad. Het zou betekenen dat het huis van Paffenrode groter is geweest dan de Citadelkazerne! Wijtmans gaf klaarblijkelijk meer een impressie dan een accurate voorstelling van het huis.

De ligging van het huis deelde het perceel op in twee delen. Het grootste deel lag ten noorden van het huis en bestond voor driekwart uit een boomgaard. Ten noordoosten van het huis lag een vierkante siertuin. Ten zuiden van het huis lagen twee siertuinen naast elkaar. De tuinen lijken op de tekening vierkant te zijn, hetgeen inhoudt dat deze strook met de tuinen ongeveer 35 meter breed moet zijn geweest. Langs de gracht aan de oostkant liep een brede straat of rijpad met een breedte van ca. 5 meter die men kon bereiken via een brug die in het verlengde lag van de Brandsteeg. Een andere brug bevond zich op de plaats waar ook nu nog de brug over de Schuttersgracht in de Torenstraat ligt. Nabij deze brug stond in de zuidoost hoek van het perceel twee huisjes van een à twee verdiepingen hoog. Vanaf deze huisjes liep een schutting of muur langs de zuidzijde van het perceel tot aan de gracht langs de Pompstraat. Langs het rijpad evenwijdig langs de gracht van de Struisvogelstraat stond eveneens een muur of schutting. In het midden van deze afscheiding bevond zich een smal poortgebouwtje.

Op de stadskaat van Blaeu uit 1649 staat het huis ook afgebeeld. Het huis is hier kleiner afgebeeld dan op de kaart van Wijtmans. De lengte van het huis is hierop een derde van de breedte van het perceel, ongeveer 27 meter.

De details op de kaart van Blaeu komen in grote lijnen overeen met die van Wijtmans. Toch zijn er enkele verschillen te zien die iets meer over de architectuur van het huis verduidelijken. De drie uitbouwen aan de zuidzijde van het huis zijn van aflopende grootte. Het lijkt erop dat aan de zuidwestzijde van het huis een vleugel is gebouwd. De oostelijke uitbouw is het kleinst waardoor een duidelijke vertanding in de uitbouwen te zien is. Het huis lijkt niet hoger te zijn dan twee verdiepingen. Tussen het poortgebouwtje en het huis zijn in het verlengde van het hoofdgebouw aan weerszijden van een hof, een rij aaneengesloten kleine gebouwtjes geplaatst die op de kaart van Wijtmans nog niet te zien waren. Rondom het gehele perceel is nu een muur geplaatst, ook langs de gracht langs de Pompstraat. De indeling van de tuin is hetzelfde gebleven.

De stadskaat van Martini uit de eerste helft van de 18e eeuw vertoont het huis van Paffenrode zoals het waarschijnlijk was enkele jaren voor de afbraak. Deze afbeelding geeft niet veel details. Duidelijk weergegeven zijn de twee woonlagen en de driedeling van de zuidgevel door de uitbouwen. De tuin aan de zuidzijde is in de Franse stijl aangelegd. Of dit waarheidsgetrouw is, moet worden betwijfeld want zelfs de slatuinen ten noorden van de stad buiten de veste, zijn op deze kaart in deze overvloedige stijl weergegeven.

De boomgaard is gebleven doch kleiner dan in de 17e eeuw. Tussen de boomgaard en het huis bevindt zich nu een siertuin. Opmerkelijk is dat alle overige kleine gebouwen rond het huis van Paffenrode zijn verdwenen. De stadskaat in het werk van Van Zomeren uit 1755 is goed beschouwd een kopie van Martini. Hier en daar zijn wat details aangevuld en de tuinen zijn bijvoorbeeld naar de toenmalige Rococo mode afgebeeld maar het huis van Paffenrode is niet veranderd. Waarschijnlijk verkeerde het huis al in een deplorabele toestand want in 1756 wordt immers de sloopvergunning aangevraagd en verleend.

Ongetwijfeld zal het huis van Paffenrode gedeeltelijk te zien zijn op de vele stadsgezichten en schilderijen uit de 17e eeuw. Het valt zelfs niet uit te sluiten dat de gouache van Jacob van der Ulft uit 1654 met de afbeelding

van een kasteel of landhuis in Gorinchem niet alleen het Tolhuis maar ook elementen van het huis van Paffenrode heeft afgebeeld. Voor een idee van hoe men in het midden van de 17e eeuw een voornamelijk Gorcumse tuin voorstelde kunnen we deze prent uitstekend als voorbeeld gebruiken⁴.

De kazernes

Men begon direct in 1826 met de bouw van de Willemskazerne die tot 1969 zou blijven staan. Na de Franse tijd, die niet zonder schade aan de stad voorbij was gegaan, richtte Gorinchem zich op een nieuwe militaire rol. De gemeente gaf opdracht voor de bouw van de kazerne en financierde het project voor fl. 92.000 om zodoende de stedelijke economie ook te stimuleren. In het gebouw konden 900 manschappen van de infanterie ondergebracht worden. Al na enkele jaren was het aantal bewoners tot 1.100 gestegen en diende het gebouw opnieuw ingericht te worden. Men bracht gaanderijen aan in de kamers en maakte op die wijze ruimte voor bijna 2000 man. Maar de toegenomen huisvestingscapaciteit veroorzaakte ook problemen met de opslag van kleding. Men week daarvoor uit naar een nieuw onderkomen aan de Westwagenstraat en de Smakheul, de zogenaamde Smakheulkazerne. Aan het einde van de 19e eeuw voldeden de Willems- en de Smakheulkazerne niet meer aan de eisen van de tijd. De infanterie had ondertussen in 1879 haar plaats afgestaan aan het onderdeel vestingartillerie.

De Citadelkazerne bouwde men in 1900-1901 voor een bedrag van fl. 66.700. De kazerne verrees gedeeltelijk over de gedempte gracht langs de Torenstraat en tegenover de Nieuwstad om het exercitieterrein zo groot mogelijk te houden. De poort die tot dan toe vanuit de Torenstraat toegang tot het terrein verschaft, verplaatste men naar de Struisvogelstraat waar hij tot het eind van 1997 gestaan heeft⁵.

De totale bezetting van de vier kazernes in Gorinchem bedroeg rond de eeuwwisseling 650 man, veel minder dan 70 jaar eerder. Ondanks het geringere aantal manschappen, bleef de economische rol van de militairen vooral voor de middenstand, van groot belang.

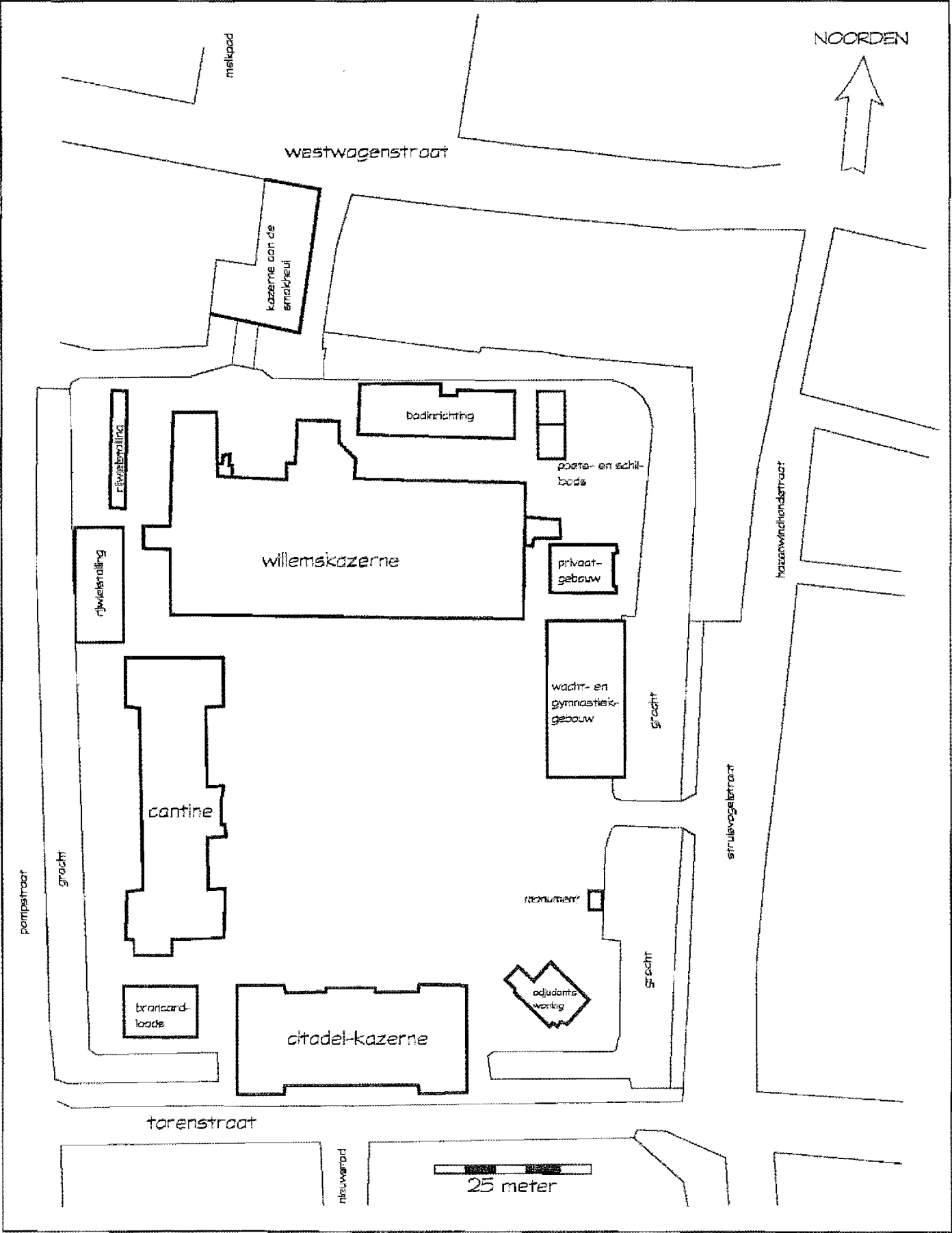
Gedurende de eerste helft van deze eeuw verschenen er steeds meer gebouwen op het terrein. In 1917 begon men met de bouw van de adjudantswoning die in de zuidoost hoek van het plein geplaatst werd. Tegelijkertijd maakte men een begin met de constructie van een kantine die haar plaats kreeg tussen de beide grote Kazernes in, langs de Pompstraat.

Later breidde men de bebouwing verder uit met een wacht- en gymnastieklokaal aan de oostkant van het plein. Een opmerkelijk klein bouwsel sierde het Kazerneterrein vanaf 1903. Het was geplaatst aan de gracht langs de Pompstraat. Het betrof een monument voor luitenant Gerrit Boldingh, ooit opgeleid in Gorinchem, die in de Boerenoorlog in Zuid-Afrika de kant koos van de boeren en op 19 dec. 1901 op 30 jarige leeftijd te Nauwpoort (Zuid-Afrika) sneuvelde. De bank van gepolijst graniet verplaatste men voor de bouw van de kantine naar de

⁴Peer, H.F. van, *Gezicht op Gorcum, Beeld van een oude stad*, Alphen a/d Rijn, 1971, afb. 43

⁵De kazernepoort zal na voltooiing van de nieuwe bebouwing op het Kazerneplein op dezelfde locatie aan de Struisvogelstraat teruggeplaatst worden.

KAZERNEPLEIN OVERZICHT MILITAIRE BEBOUWING SITUATIE 1956

tegenoverliggende zijde van het plein, tussen de poort en de adjudantswoning.

Op de situatiekaart van december 1956 is de bebouwing op het plein op haar hoogtepunt afgebeeld, naast de reeds genoemde gebouwen treft men resp. een brancardloods, een privaatgebouw, een poets- en schilloods, een badinrichting en rijwielstallingen aan. De rol die Gorinchem als garnizoensplaats bekleedde heeft dan echter zijn langste tijd gehad. De vesting is niet langer van belang voor de landsverdediging. Toch blijft een deel van de vestingwerken nog tot 1959 gehandhaafd omdat zij onderdeel uitmaakten van de Hollandse Waterlinie. De gebouwen en functies van de gehuisveste legeronderdelen zijn dan eigenlijk al zo verouderd dat het nog een kwestie van tijd was voor de Landmacht de stad zou verlaten. Toch was het de gemeente die het Ministerie van Defensie benaderde met het verzoek om een einde te maken aan de garnizoensfunctie van Gorinchem. Het besluit van de gemeente voor dit verzoek was een gevolg van de behoefte aan nieuwe huisvesting om de woningnood die bestond in de jaren vijftig en zestig te kunnen lenigen.

Op 9 november 1967 streek het leger voor het laatst de vlag op het Kazerneplein, na bijna vierhonderd jaar een belangrijke rol binnen de veste te hebben bekleed.

De sloop van de kazernes op het Kazerneplein begon in 1969 en een jaar later restte alleen nog de adjudantswoning.

Na de ontmanteling en sloop van alle overige militaire gebouwen bleef het Kazerneplein zoals het kazerneterrein pas in deze eeuw genoemd werd, nog een tijd ongebruikt in afwachting van een nieuwe bestemming.

Hoewel de gemeente eerst haast maakte met de sloop bleek men al in 1970 minder noodzaak te zien in nieuwbouw op het kazerneterrein. Aan de zijde van de Pompstraat bouwde men het nieuwe politiebureau, het overige deel van het Kazerneplein zou tot aan de zomer van 1997 in gebruik blijven als parkeerterrein. In augustus 1997 begonnen de werkzaamheden voor de nieuwe inrichting en bebouwing van de voormalige "Drosten Heck" met de sloop van de adjudantswoning, het laatste bouwsel dat nog herinnerde aan de bepalende militaire historie van Gorinchem⁶.

3.2 LIGGING EN GEBRUIK LOCATIE

De locatie is gelegen binnen de oude vesting van Gorinchem, gemeente Gorinchem, provincie Zuid-Holland (kaartblad 38d, coördinaten: 126.30/426.90). Op afbeelding 1 wordt de precieze ligging van de locatie weergegeven. De vindplaats was ten tijde van de opgraving eigendom van de gemeente Gorinchem en is de afgelopen 25 jaar in gebruik geweest als parkeerterrein. Het gehele plein was bestraat op een enkele meters brede strook met bomen en struweel die het plein omzoomde. De locatie van de opgravingsputten is bepaald aan de hand van de 17e eeuwse stadsplattegronden van Wijtmans (1600) en Blaeu (1649) waar het huis is afgebeeld in het midden van het terrein.

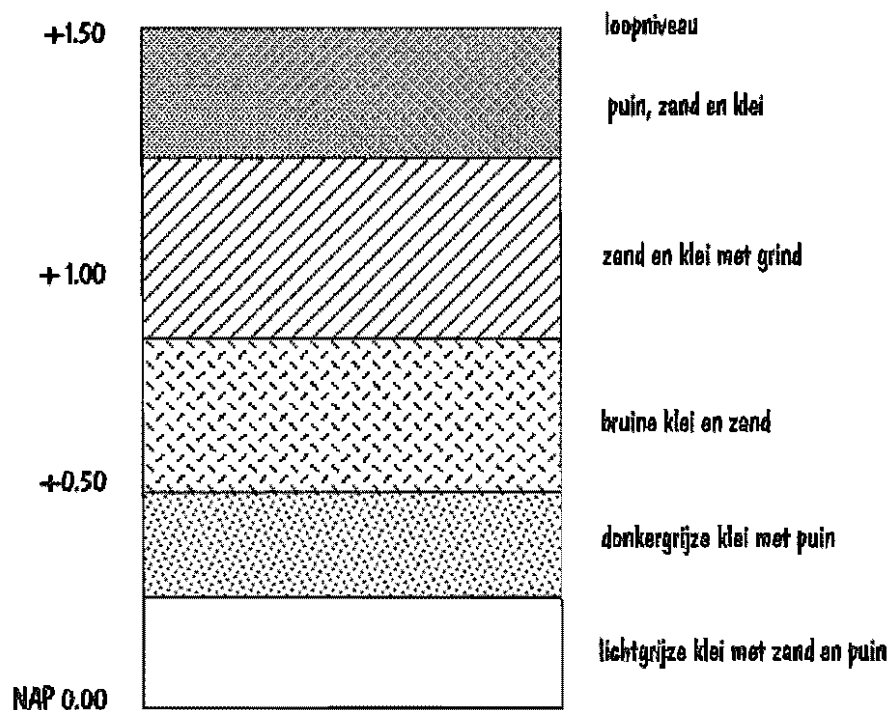
⁶Deze beknopte geschiedenis van de kazernes vindt men uitvoeriger beschreven in J. de Jong, *De sleutel van Holland*, militaire gebouwen in Gorinchem, 1996, pp. 16-21

3.3 BODEMSAMENSTELLING

De ongestoorde bodem werd tijdens de opgraving nauwelijks aangetroffen. Pas met de grote ontgrondingswerkzaamheden die in de lente van 1998 begonnen kon vastgesteld worden dat de natuurlijke kleiafzettingen die men hier zou verwachten op ca. 1,5-2,5 m -NAP. De bovenste lagen tot aan het loopvlak dat zich op ca. 1,5 m +NAP bevond, bestonden uit deposities van opgebrachte grond, voor het merendeel bestonden deze deposities uit een mengeling van klei en zand.

Het onderstaande schematische profiel is gebaseerd op waarnemingen gedaan in de profieldam tussen werkput 1 en 3.

Op ca. 1.00 m +NAP bevond zich een laag van ongeveer 20 cm dikte die bestond uit zand vermengd met klei en grind. Aangezien tussen de kazernes een exercitieveld lag, is het grind hoogstwaarschijnlijk als verharding opgebracht. Onder deze laag bevond zich een ophogingslaag van bruine klei met zand die waarschijnlijk gedeeltelijk in de 18e-19e eeuw is opgebracht om het terrein na de sloop van het huis en mogelijk voor de bouw van de Willemskazerne te egaliseren en te verhogen. Er konden in het profiel geen oudere loopniveaus vastgesteld worden. De afwisseling van gemengde klei- en zandlagen beneden 0.80 m +NAP dateren uit de 17e eeuw of daarvoor. Tot zeker 1 m beneden NAP trof men op het terrein ophogingslagen aan die waarschijnlijk teruggaan tot aan het begin van de 15e eeuw.

4. HYPOTHESE EN ONDERZOEKSOPZET

4.1 HYPOTHESE

Het Kazerneplein ontstond in zijn huidige gedaante in het eerste kwart van de 19e eeuw. Het perceel werd aangekocht door de gemeente, het stond toen bekend als Drostent Heck: de plaats waar ooit het huis van de drost stond. Van dit huis dat ook bekend stond als Huis van Paffenrode, genoemd

naar een van de bewoners, is weinig bekend. Het figureert als markant bouwsel op de stadsplattegronden van Gorinchem uit de 17e en 18e eeuw maar de kleine schaal van deze kaarten belet een goede studie van het aanzien en de constructie van het huis. Archeologisch onderzoek zou mogelijk aanwijzingen kunnen geven over de bouw van Huis van Paffenrode tevens zou tijdens het archeologisch onderzoek aandacht geschonken kunnen worden aan mogelijke resten van de tuinaanleg. De vragen die men kan formuleren voor het onderzoek luiden als volgt: Hoe zag de constructie van het huis eruit en wat waren de dimensies? Is het huis tijdens zijn bestaan verbouwd en zijn deze fasen te herkennen en te dateren? Zijn er nog resten van de tuinaanleg bewaard gebleven en zijn deze te dateren? Kunnen de aan te treffen vondsten aan de verschillende bewoners toegeschreven worden?

4.2 ONDERZOEKSOPZET

De opgraving concentreerde zich op het centrum van het plein. Deze plaats leek de meest waarschijnlijke voor het vinden van resten van het Huis van Paffenrode aangezien op de contemporaine stadsplattegronden het huis op een derde van de lengte van het perceel lijkt te staan, ongeveer tegenover de poort naar de Struisvogelstraat. Het huis zou O-W gericht moeten zijn met de korte achterzijde mogelijk gericht naar de Pompstraat. Het huis lijkt 1/3 van de breedte van het hele perceel lang te zijn (= ca. 25 m lang). Op de hoek van de Torenstraat/Struisvogelstraat ziet men op de 17e eeuwse kaarten (Wijtmans 1600 en Blaeu 1649) twee kleine huizen staan. Het gehele perceel is omgeven met een muur. Op de plaats waar de brug en de poort van de kazerne stond, lijkt ook in de 17e eeuw de uitgang van het huis te hebben gelegen. Bij deze uitgang stond een klein portiershuisje. Ten zuiden van het huis lagen siertuinen, net als aan de noordoost zijde van het huis. Het overige deel van het perceel ten noorden van het huis was ingericht als boomgaard. Deze inrichting lijkt tot in de 18e eeuw gehandhaafd te zijn.

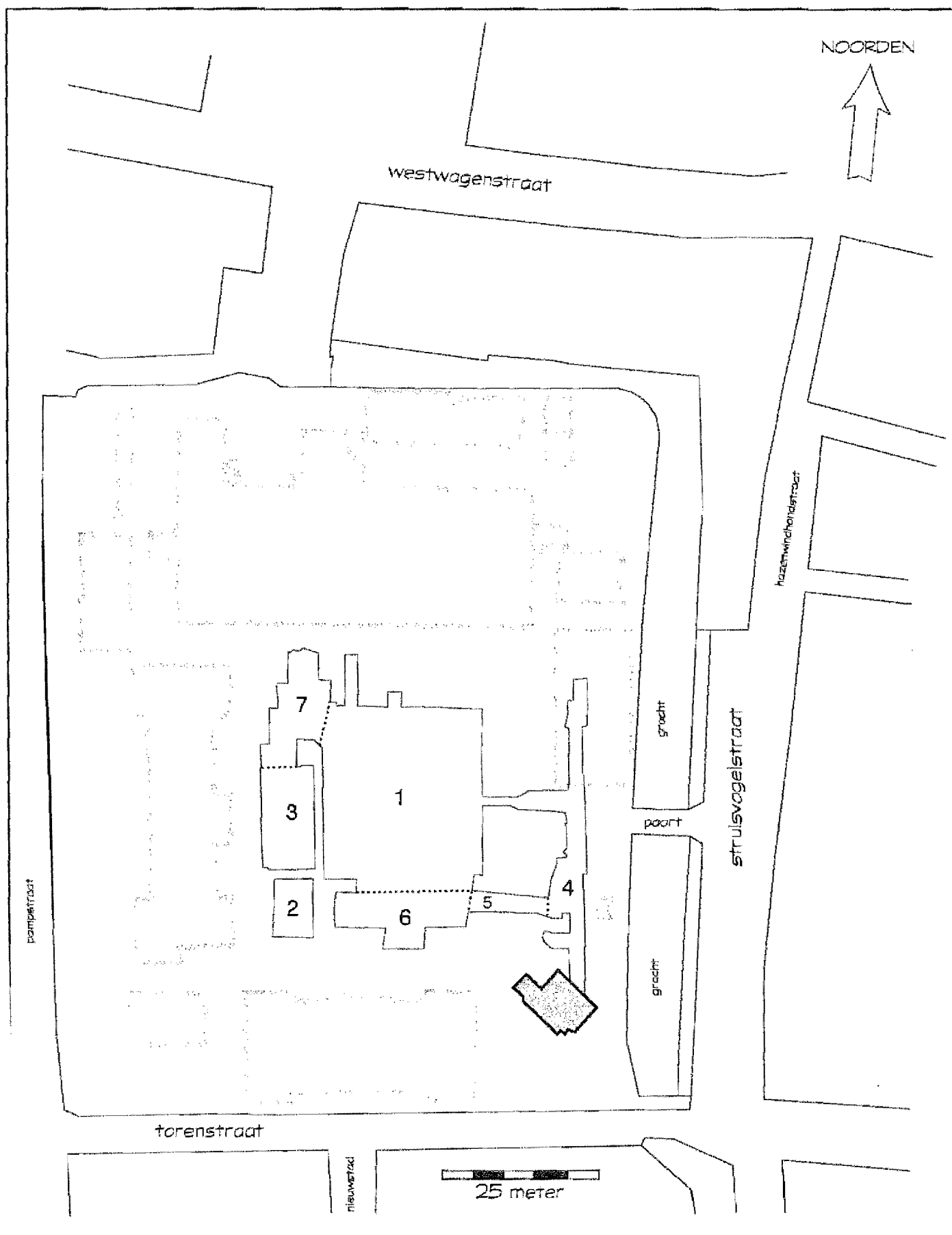
De opgraving werd uitgevoerd met behulp van een graafmachine. Uit proefsleuven die door Ballast Nedam in augustus 1997 werden gegraven om de funderingen van zowel de Willems- als Citadeldkazerne te zoeken, bleek dat door de vele heipalen en diep ingegraven kessen de ondergrond tot op een diepte van zeker 1 meter beneden NAP op die lokaties grondig verstoord was. Archeologische sporen uit de 16e -17e eeuw waren hier niet meer te verwachten.

Er werd gezocht naar funderingsresten en overige grondsporen die een relatie zouden kunnen hebben met de bovengenoemde 17e -18e eeuwse bebouwing en inrichting van het perceel. Door de beperkte onderzoekstijd is het onderzoek van andere archeologische sporen op het terrein beperkt gebleven. Ook is niet het gehele terrein opgegraven maar alleen het deel waar funderingsresten lagen die gerelateerd waren aan het hoofdgebouw met de aangrenzende delen van de tuin of hof.

5. UITVOERING VELDWERK

Tussen maandag 11 augustus en vrijdag 5 september 1997 is onder leiding van drs. P.M. Floore met assistentie van drs. M. van Nie, dhr. M. Veen en een groep vrijwilligers de opgraving uitgevoerd. Hierbij zijn zeven

KAZERNEPLEIN OVERZICHT WERKPUTTEN OPGRAVING 1997

werkputten op het Kazerneplein aangelegd. De graafwerkzaamheden werden verricht met een graafmachine. De locatie is aangegeven op afbeelding 2.

Het archeologisch werk viel uiteen in twee delen: in het veld (de opgraving op het Kazerneplein) waar drs. P.M. Floore en drs. M. van Nie met gemiddeld vier vrijwilligers de grondsporen werden blootgelegd en getekend, vondsten verzameld en veldadministratie werd uitgevoerd, en de "binnenploeg" o.l.v. van M. Veen en ca. vier vrijwilligers die het wassen en sorteren van de vondsten, het zeven van bodemonsters en inhoud van grondsporen verrichtte en de vondstadministratie bijhield. Als onderkomen voor dit doel stelde de gemeente Gorinchem een leegstaand pand op de hoek van de Torenstraat en Verlengde Pompstraat ter beschikking.

Door de beperkte tijd die voor het onderzoek beschikbaar was is gekozen voor het in kaart brengen van een zo groot mogelijk deel van het terrein. Grote dwarsprofielen ontbreken, enerzijds doordat de stratigrafie boven de resten van huis van Paffenrode op het onderzochte terrein eenvormig was, anderzijds door een gebrek aan tijd en personeel om deze tijdsintensieve werkzaamheden naar behoren te kunnen uitvoeren. De werkputten met de daarin aangetroffen grondsporen zijn vastgelegd op zeven veldtekeningen die als appendix bij dit rapport zijn bijgevoegd. De vlaktekeningen zijn getekend op een schaal van 1:50. Profieltekeningen zijn afgebeeld op schaal 1:20.

De in dit rapport afgebeelde tekeningen geven de sporen weer die volgens de auteur gerelateerd zijn aan het huis van Paffenrode of de tuin of aan andere verschijnselen uit de periode tussen de 16e en 18e eeuw die met bewoning op deze plek verband houden.

De tekeningen zijn afgebeeld op een schaal van 1:1500.

6. BESPREKING RESULTATEN

Werkput 1, vlak 1 en 2 (afbeelding 5)

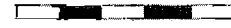
De locatie van werkput 1 is bepaald door een zoek sleuf die in noord-zuid richting over het terrein is gegraven. Deze zoek sleuf van 2 meter breed werd door toeval geplaatst in spoor 1, een paar meters brede sloot of gracht die gevuld was met donkergrijze en zwarte klei vermengd met zand. De richting van deze geul is noord-zuid en ligt in de oostelijke helft van werkput 1. De vulling was homogeen, tijdens het graven werd in dit spoor tot op een diepte van -1.50 NAP geen verschil in de stratigrafie herkend. In de vulling bevonden zich vele vondsten, o.m. aardewerk, bot, leer en metaal.

Pas nadat de sleuf verbreed werd naar het westen kon een duidelijke stratigrafie onderscheiden worden. Ook werd in dit deel van de sleuf metselwerk aangetroffen. Op een hoogte van ca. +0.50 m NAP tekende zich in het vlak resten muurwerk en grondsporen af die een duidelijke relatie tot elkaar hadden. De richting van de meeste grondsporen waren noord-zuid of oost-west en tekenden duidelijke rechthoeken af.

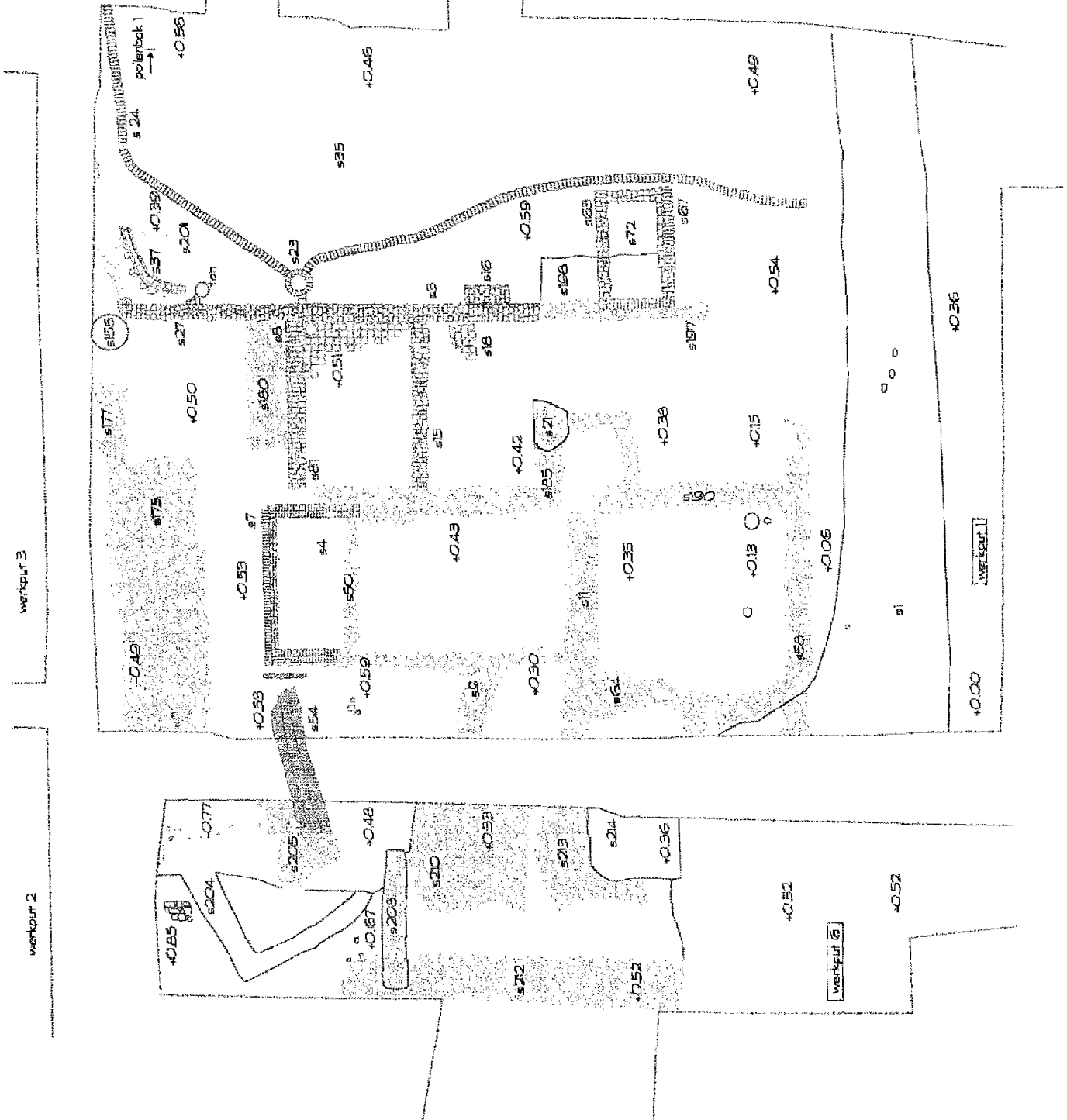
De as van de werkput werd gevormd door spoor 3, een ca. 45 cm brede muur die oost-west gericht was. De muur bestond uit grote rood-oranje hele bakstenen en fragmenten van bakstenen van hetzelfde formaat. Spoor 3 sloot naar het oosten aan op spoor 197, een strook geelbruin zand die in dezelfde richting zich voortzette, waar zich ook fragmenten baksteen in

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 1 & 6 OPGRAVING 1997

NOORDEN

5 meter

bevonden. Ten noorden van dit spoor bevond zich een rechthoekig metselwerk met een afmeting van 2,5 x 3,5 m. De muren van dit metselwerk bestonden eveneens uit baksteen met een formaat van 24 x 14 x 6 cm.

Spoor 27 was het verlengde van spoor 3 in westelijke richting. Ten noorden van spoor 3 en 27 lag een depositie van bruingrijze klei met puin en houtskool. Op een iets hoger niveau (ong. + 0.70 m) werd vastgesteld dat de bodem zandiger was met een donkergrijze kleur. In dit spoor lag een in oostelijke richting verlopende goot van baksteen (spoor 69), eveneens van groot formaat: 24 x 12 x 5 cm. Zowel de bodem, als de wanden en de afdekking was gemaakt van gestapelde baksteen. De hoogte van de goot bedroeg 23 cm. In de goot bevond zich een depositie van lichtbruine klei. Tijdens de aanleg van dit deel van werkput 1 werd op een hoger niveau vastgesteld dat de afdekkende laag van zandige klei op spoor 69 vochtig bleef na uitdroging van het vlak.

Spoor 69 begon bij een cirkelvormige kraag van baksteen (spoor 23) en bevond zich daar op zijn hoogste punt: +0.60 m). Spoor 23 was verbonden met de muur (spoor 27) door een kleine goot van 25 cm lengte van hetzelfde formaat baksteen. De muur was op deze plaats onderbroken waardoor een overloop zichtbaar werd van een blauw hardstenen kom die zich aan de zuidkant van spoor 27 bevond.

Aan de westelijke zijde van spoor 23 sloot eveneens een goot (spoor 24) van baksteen aan die afliep in noordwestelijke richting en na 5,5 meter afboog naar het noorden. De constructie van deze goot was identiek aan spoor 69. Nabij de put (spoor 23) bedroeg het waterpasniveau op de bovenzijde van de goot +0.71 m. In de noordoosthoek van werkput 1 liep het niveau af naar + 0.57 m.

Spoor 27 boog nabij de westkant van werkput 1 af naar het noordoosten. Het metselwerk stopte abrupt en was hier recht afgewerkt. Spoor 279 sloot recht op spoor 27 aan en was een dunne laag van kalkmortel met puin met een lengte van ca. 3 meter. Ten noorden van spoor 279 lag in de bocht die gevormd werd door het afbuigen van spoor 27 en 279 een restant van een bakstenen goot. In tegenstelling tot spoor 24 en 69 was deze goot samengesteld uit ijsselsteentjes met een kleiner formaat van 16 x 8 x 5 cm. Langs de goot waren fragmenten baksteen geplaatst van een groter formaat. De onderkant van deze goot bevond zich op een niveau van + 0.75 m.

Onder deze goot kwam bij het verdiepen van het vlak een rechthoekig spoor van mortelkalk te voorschijn dat een hoek maakte in oostelijke richting. Het spoor leek aan te sluiten op spoor 27 en lag stratigrafisch onder spoor 279.

Tegen het uiteinde van spoor 27 bevond zich de bovenzijde van een ingegraven houten ton: spoor 155.

Aan de zuidzijde van spoor 3 sloten twee noord-zuid verlopende muren aan van baksteen met een groot formaat: spoor 8 en 15. De twee muren waren drie meter van elkaar verwijderd. Beide muren hadden een lengte van 5 meter. Spoor 8 was geconstrueerd uit rood-oranje baksteen met de afmetingen: 30 x 15 x 7 cm. Spoor 15 bestond uit twee formaten baksteen: ijsselsteentjes van 19 x 8 x 5 cm en een iets grotere steen van 22 x 12 x 5 cm. Spoor 15 was rommeliger van opbouw dan spoor 8.

Tussen de twee muren lag het restant van een plavuizenvloer (spoor 49) op bakstenen liggers (spoor 28) die op een laag van bruingeel zand (spoor 30) geplaatst waren. De ongeglazuurde plavuiten hadden een afmeting van 15 x 15 x 2 cm. Het loopvlak van de plavuizenvloer bevond zich op +0.50 m.

Aan de oostelijke kant van spoor 15 was eveneens een restant van een plavuizenvloer (spoor 18) te zien. Hier waren de plavuiten iets groter: 16 x

16 x 3 cm. Het loopvlak van de vloer bevond zich op dezelfde hoogte als spoor 49.

Een bijna 1 meter brede strook van bruingrijs zand waarin sporen van mortel en puin aanwezig waren, sloot de ruimte tussen spoor 8 en 15 aan de zuidkant af. De strook boog af naar het noorden maar was voor de helft vergraven door de aanleg van de proefsleuf. Spoor 185 leek aan te sluiten op het oost eind van spoor 3 waardoor een rechthoek ontstond met dezelfde dimensies als die tussen spoor 8 en 15. De bovenzijde van spoor 185 lag op + 0.40m.

Aan de oostzijde sloot spoor 190 aan op spoor 185. Spoor 190 was iets kleiiger en donkerder van kleur dan spoor 185 maar leek wat betreft dimensies en insluitsels sterk op spoor 185. Spoor 190 bevond zich wel op een iets dieper niveau: ong. + 0.20 m.

Zeer goed vergelijkbaar met beide sporen 185 en 190 waren spoor 11, 64, 9, 50 en 58. Al deze sporen stonden haaks op elkaar en omsluiten rechthoekige ruimtes. Ook de samenstelling van de grondsporen was vergelijkbaar: zand en klei vermengd met mortel en baksteenpuin. Deze sporen werden in de westelijke helft van werkput 1 op een hoogte van ca. + 0.50 m aangetroffen. In de oostelijke helft van werkput werden deze sporen zichtbaar op een niveau van ca. + 0.10 m. Binnen de ruimte omsloten door spoor 58, 190, 64 en 11 stonden drie grote houten palen (sp. 60, 61 en 62) met een doorsnede van 30-50 cm.

Afwijkend van het patroon van sporen was een gemetselde U-vormige rand van gele ijsselsteentjes (formaat: 18 x 9 x 4 cm): spoor 7 die aansloot op spoor 50. De oriëntatie van spoor 7 kwam wel overeen met het gevonden patroon van grondsporen.

Oostelijk van spoor 7 was een noord-zuid verlopend grondspoor van zware bruingrijze klei zichtbaar. Ten noorden hiervan lagen tegen de rand van de werkput twee kleinere rechthoekige sporen (spoor 177 en 176) die eveneens dezelfde oriëntatie hadden. Onder spoor 176 kwam bij verder verdiepen spoor 155 te voorschijn. Het spoor had een dikte van 35 cm. Ten zuiden van spoor 7 lagen drie nauw aaneengesloten planken in het vlak (spoor 54); de bovenkant lag op + 0.60 m. De planken liepen door tot in de profieldam en bleken in werkput 6 te eindigen. De lengte van deze planken bedroeg 4,5 meter.

Werkput 6, vlak 1 (afbeelding 5)

Werkput 6 was ten zuiden en evenwijdig aan werkput 1 aangelegd. De breedte van deze werkput was 6 meter. De lengte bedroeg 22 meter. In het oosten sloot werkput 6 aan op werkput 5. Tijdens de aanleg van vlak 2 werd werkput 6 gedeeltelijk in zuidelijke richting verbreed.

Het niveau van vlak 1 in werkput 6 was aan de westzijde ca. + 0.80 m aflopend in oostelijke richting naar ca. + 0.50 m. De reden voor het aflopen van het niveau was dat met de aanleg van de werkput de stratigrafie van de lagen gevolgd werd. Ook in werkput 1 leken de sporen naar het oosten toe pas op een dieper niveau zichtbaar te worden.

De planken uit werkput 1 (spoor 54) lagen op een min of meer rechthoekig grondspoor dat bestond uit grof puin met zand en klei (.spoor 205). De bovenkant van deze depositie lag op + 0.51 m. Op een iets hoger niveau (+ 0.77 m.) lag ten zuiden van spoor 205 een hoekvormig 60 cm brede baan van grijze vulle klei met puin. Een klein rijtje van liggende bakstenen begrenste de binnenzijde van de baan. De richting van deze diagonale baan was duidelijk anders dan het merendeel van de sporen in werkput 1 en week ook af van de overige in werkput 6. Aan de oostzijde

van deze baan lag een klein vloertje van grote baksteenfragmenten (spoor 202) in een laag van grijze klei met kalk en fijn puin (spoor 203). De bovenzijde van dit vloertje bevond zich op + 0.85m.

Spoor 208, een 4 meter lang spoor van grijze klei met baksteenpuin en het er haaks opstaande zandige grondspoor 217, waren duidelijk verwant aan vergelijkbare sporen in werkput 1 zoals spoor 9, 11, 58 etc.

Langs de zuidrand van de werkput lag een 1,5 meter brede strook met grijze klei vermengd met zand en puinbrokjes. Dit spoor was oost-west gericht.

De oostelijke helft van werkput 6 was bedekt met een laag van licht grijs rivierzand (spoor 215), bovenzijde: + 0.40 m.

Werkput 2 & 3 (afbeelding 6)

Werkput 2 lag ten oosten van werkput 6. Het vlak werd getrokken op een niveau van ong. + 0.70 m. In tegenstelling tot werkput 6 bleek de dichtheid aan grondsporen beduidend lager te zijn. De ondergrond bestond uit blauwgrijze klei. In noord-zuid richting liep door de werkput een spoor van dubbele houten paaltjes (6-10 cm doorsnede). De overige sporen in de werkput bestonden uit twee oost-west gerichte banen grijze klei met puin (spoor 107 en 108) en een evenwijdig aan de houten paaltjes verlopende baan van humeuze zware klei met puin (spoor 80).

Werkput 3 had een vlak op ca. + 0.50 m. Aan de westkant van de werkput was een grote verstoring zichtbaar uit een recente periode te oordelen aan de olie en steenkool die zich in dit spoor bevond. De verstoring is niet aangegeven op de afbeelding. In de noordoost van de werkput lagen twee sporen met metselwerk (spoor 75 en 91), vergelijkbaar met spoor 27 in werkput 1, opgebouwd uit een groot formaat baksteen. Spoor 145 was een strook van puin en mortel die op ca. + 0.60 m op een laag van grijszwart zand met klei lag. Ten noorden van spoor 145 lag in dezelfde zand met klei laag een hondengraf met een compleet skelet (spoor 146).

Werkput 4 & 5 (afbeelding 7)

Werkput 4 werd aangelegd langs de gracht en de poort bij de Struisvogelstraat. Het noordelijk deel van de werkput strekte zich uit tot de plaats waar het voormalige wacht- en gymnastieklokaal ooit stond. De sporen van dit lokaal tekenden zich af in de werkput door drie diepe verstoringen waar de heipalen van het gebouw nog in aanwezig waren. Deze palen zijn in augustus 1997 na het afronden van de archeologische werkzaamheden in werkput 4 door Ballast Nedam verwijderd.

Werkput 4 had een lengte van 40 meter en een breedte van 2,5 meter. In het zuiden begrenste de adjudantswoning de werkput.

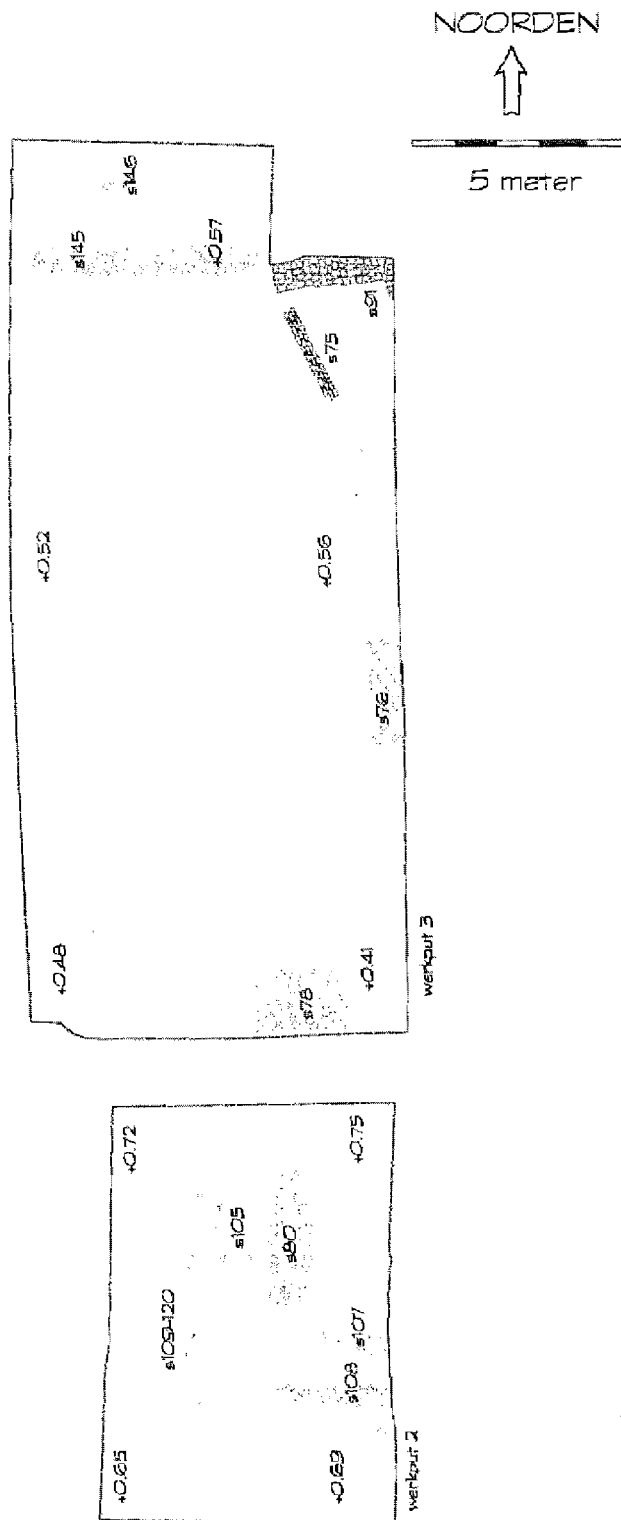
De werkput werd gedomineerd door een 13,5 meter lang fundament van moderne baksteen (spoor 130, 132 en 237). Dit fundament had een uithouw naar het zuiden. De westkant van het bouwsel was reeds verwijderd. De bovenzijde bevond zich op + 0.65 m, de onderzijde op ca. +0.10 m. Binnen het fundament lag een pakket van schoon grijs zand.

Oudere sporen konden pas herkend worden op een diepte van ca. +0.00 m.

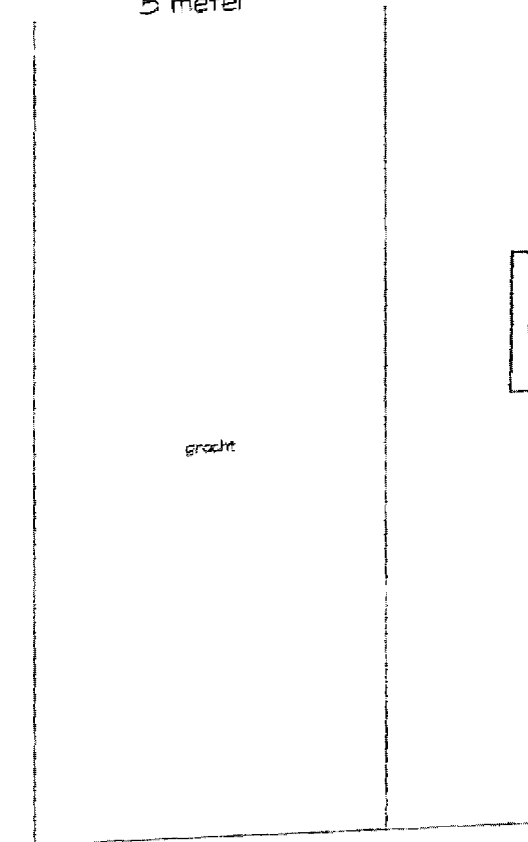
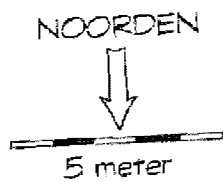
Westelijk van spoor 131 lagen twee 1,5 steens muurtjes of funderingen (spoor 235 en 240). Slechts één laag ijsselsteentjes (formaat: 18 x 9 x 4 cm) was bewaard gebleven. De stenen van spoor 240 lagen op een plank (kesp).

Ten oosten van spoor 240 lagen losse stukken blauwgrijs natuursteen

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 2 & 3 OPGRAVING 1997

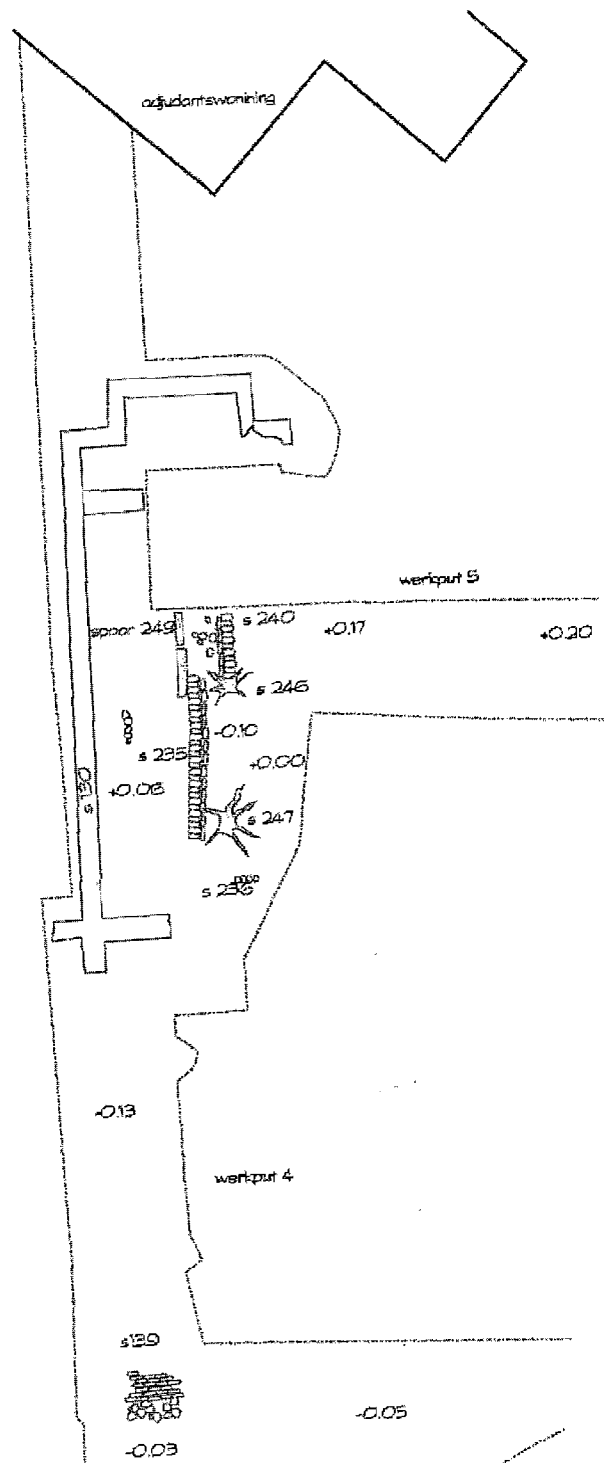
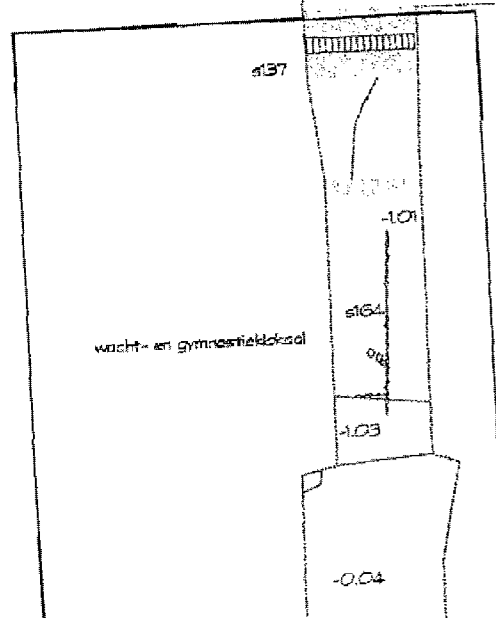

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 4 & 5
OPGRAVING 1997

struisvogelstraat

gracht

(spoor 245). Twee achter elkaar gelegde planken (spoor 249) zijn mogelijk de restanten van een vergelijkbare muur als spoor 240.

Tegen de oostkant van spoor 235 werden de resten van twee boomwortels aangetroffen (spoor 246 en 247). Nabij deze boomwortels lag ook een rijtje van vier plavuizen (formaat: 15 x 15,5 x 2 cm).

In het noordelijk deel van werkput 4 lag in het verlengde van de verbindingsleuf tussen werkput 1 en 4 een stuk omgevallen metselwerk gemaakt van ijsselsteentjes (spoor 139). Het bewaard gebleven deel bestond uit tenminste veertien lagen. Een rij blauwgrijze natuursteenfragmenten lag ten noorden van dit metselwerk.

Spoor 137 was een deel van een bakstenen goot die werd waargenomen tijdens het verwijderen van de heipalen van het wachtlokaal door Ballast Nedam. De goot leek uit te monden in de gracht. Mogelijk sluit deze goot aan op spoor 69 in werkput 1.

Ten noorden van deze goot bevond zich op een diepte van ca. -1.00 m. NAP de restanten van vlechtwerk van wilgetenen (spoor 164). Tegen het vlechtwerk lagen fragmenten middeleeuwse baksteen. Noordelijk van dit vlechtwerk werd een afvalkuil aangetroffen met o.m. 18e eeuws aardewerk (spoor 166) die van een onbekend hoger niveau was ingegraven. De onderkant van deze kuil bevond zich op -0.05 m.

Werkput 6, vlak 2 (afbeelding 8)

Vlak 2 van werkput 6 liep van het westen naar het oosten af van + 0.34 m tot -0.08 m. Het grote rechthoekige spoor, bestaande uit donker bruin humeus zand vermengd met klei (spoor 229) lag op ongeveer de zelfde diepte als spoor 58 en 64 in werkput 1. In het midden van spoor 229 bevond zich een ronde vlek met baksteenpuin.

Spoor 149 bestond uit bruine klei en lag ongeveer in het verlengde van spoor 11 in werkput 1. Spoor 150 is hoogstwaarschijnlijk identiek aan spoor 214 in vlak 1. In de grijze klei ten westen van spoor 149 waren zwarte vlekken te zien die mogelijk als spitssporen geïnterpreteerd kunnen worden. In deze laag waren drie identieke oost-west verlopende kuilen met een vlakke bodem gegraven. De vulling bestond uit zeer donkere humeuze zwarte klei (spoor 151, 152, 153) en was ca. 40 cm diep. Deze drie langwerpige kuilen doorsneden spoor 231: een hoekvormig spoor met groenbruine klei. In de noordoosthoek van werkput 6 bevond zich een rij van dubbele houten paaltjes (spoor 224) met een doorsnede van ca. 6-10 cm, die vergelijkbaar is met de rij paaltjes in werkput 2. Buiten werkput 6 werd een muur op kesp aangetroffen bij graafwerkzaamheden door het aannemersbedrijf ca. 1 meter ten zuiden van de werkput op een diepte van +0.20 m. Het baksteenformaat is onbekend, mogelijk waren het ijsselsteentjes.

Werkput 1, vlak 2 (afbeelding 9)

Het noordelijk deel van de werkput tot aan spoor 3 en 27 werd verdiept tot op 0.00 m. In het vlak tekenden zich min of meer rechthoekige kuilen af gevuld met stukken baksteenpuin (spoor 273, 274, 276, 287 en 290).

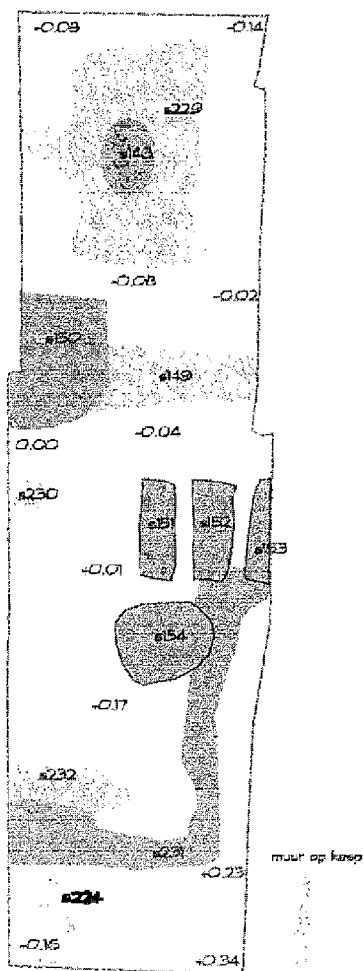
In het vlak bevond zich ook een houten plank, spoor 277, die in noordoostelijke richting naar de rand van de werkput liep. Een andere houten plank (spoor 278) was op zijn zij ingegraven vanaf spoor 27. Aan het einde van de plank stond een paaltje gesteld. Tegen deze plank was een houten vaatje geplaatst, waar alleen nog de houten bodem ter plekke werd teruggevonden (onderkant vaatje: -0.03 m).

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 6 / VLAK 2
OPGRAVING 1997

NOORDEN

5 meter

Spoor 23 bestond onder de kraag van baksteen uit een compleet houten vat dat tot -0.20 m was ingegraven.

Op dit niveau verbreedde de sporen 3 en 27 zich van 45/50cm naar 75/80 cm.

Spoor 72 was een compleet ingegraven kelder met een diepte van 1,5 meter met aan de bovenrand nog de aanzet van een verdwenen of gesloopt tongewelf. De bodem bestond uit gemetselde baksteen van hetzelfde grote formaat als waar de muren van de kelder uit waren opgebouwd.

Ten zuiden van spoor 3 en 27 was het vlak dieper aangelegd. De muren (spoor 88, 89, 124, 127, 289, 292) werden tijdens het verdiepen blootgelegd. De bovenzijde van deze muren bevond zich ongeveer op +0.10 m NAP. Tussen de muren werd het vlak verdiept tot ca. -0.75 m. De vrijgelegde muren waren tot vlak boven dit niveau ingegraven.

Spoor 8 en 15 waren ingegraven tot -0.40 m. Spoor 89 vormde de pendant van spoor 15 en bevond zich onder spoor 185. Eveneens onder spoor 185 maar aan de oostzijde van spoor 15 verscheen spoor 289, een breed plaveisel van twee lagen groot formaat baksteen (30 x 14 x 7 cm) dat de verbinding vormde tussen spoor 7, 15 en spoor 293 dat op zijn beurt weer verbonden was met spoor 8/81. De bovenkant van dit spoor bevond zich op -0.73 m.

Spoor 7 was aan drie kanten omgeven met een één steens brede rand van groot formaat rode baksteen: spoor 292. Het geheel vormde een kelder met een gemetselde bodem van op hun kant gezette gele ijsselsteentjes. De bodem van deze kelder lag op -0.70 m en was iets hol aangelegd.

Tegen de oostkant van de kelder (spoor 7) werd het restant van een bakstenen vloer gevonden waar het loopvlak zich bevond op -0.70 m. Het noordelijk deel van spoor 88 was dieper gefundeerd dan het zuidelijk deel. De noordkant reikte tot een diepte van -0.68 m., het zuidelijk deel tot -0.41 m. De muur bestond uit een groot formaat baksteen (30 x 14 x 7 cm) en was 1,5 steens breed. De bovenzijde van de muur bevond zich op +0.10 m. Spoor 281 en 88 doorsneden een vlek van donkere humeuze klei (spoor 291). Spoor 88 was koud gesteld tegen de noordelijke zijde van spoor 128: een rechthoekige kelder gebouwd van grote rode bakstenen (formaat: 28/30 x 14 x 7 cm). De bovenzijde van deze constructie lag op +0.04 m., de bodem bevond zich op -0.62 m. De bodem was eveneens van hetzelfde formaat baksteen gemaakt.

Werkput 6, vlak 3 (afbeelding 9)

Vlak 3 van werkput 6 had aan de westzijde een diepte van -0.32 m aflopend naar het oosten naar -0.53 m.

Het zuidelijk deel van spoor 128 lag in werkput 6. In de zuidwesthoek van spoor 128 sprong het metselwerk in. Buiten de zo ontstane hoek waren zeven zware houten palen in de klei geslagen (spoor 285). Sporen van een ingraving zijn niet aangetroffen.

Tussen spoor 128 en 7 verbond een kleine muur van dwarsgelegde grote bakstenen beide constructies. Ten noordoosten van spoor 128 lag een rechthoekig stuk metselwerk van een paar lagen grote baksteen (afm.: 1 x 1 m.). Dit metselwerk doorsneed spoor 122: een kuil met grijze klei, vergelijkbaar met spoor 291.

Grenzend aan de zuidzijde van spoor 128 lag een rechthoekig spoor bestaande uit zand met mortel en puinbrokken (spoor 269). De oostzijde van dit spoor was gelijk aan de oostzijde van spoor 128.

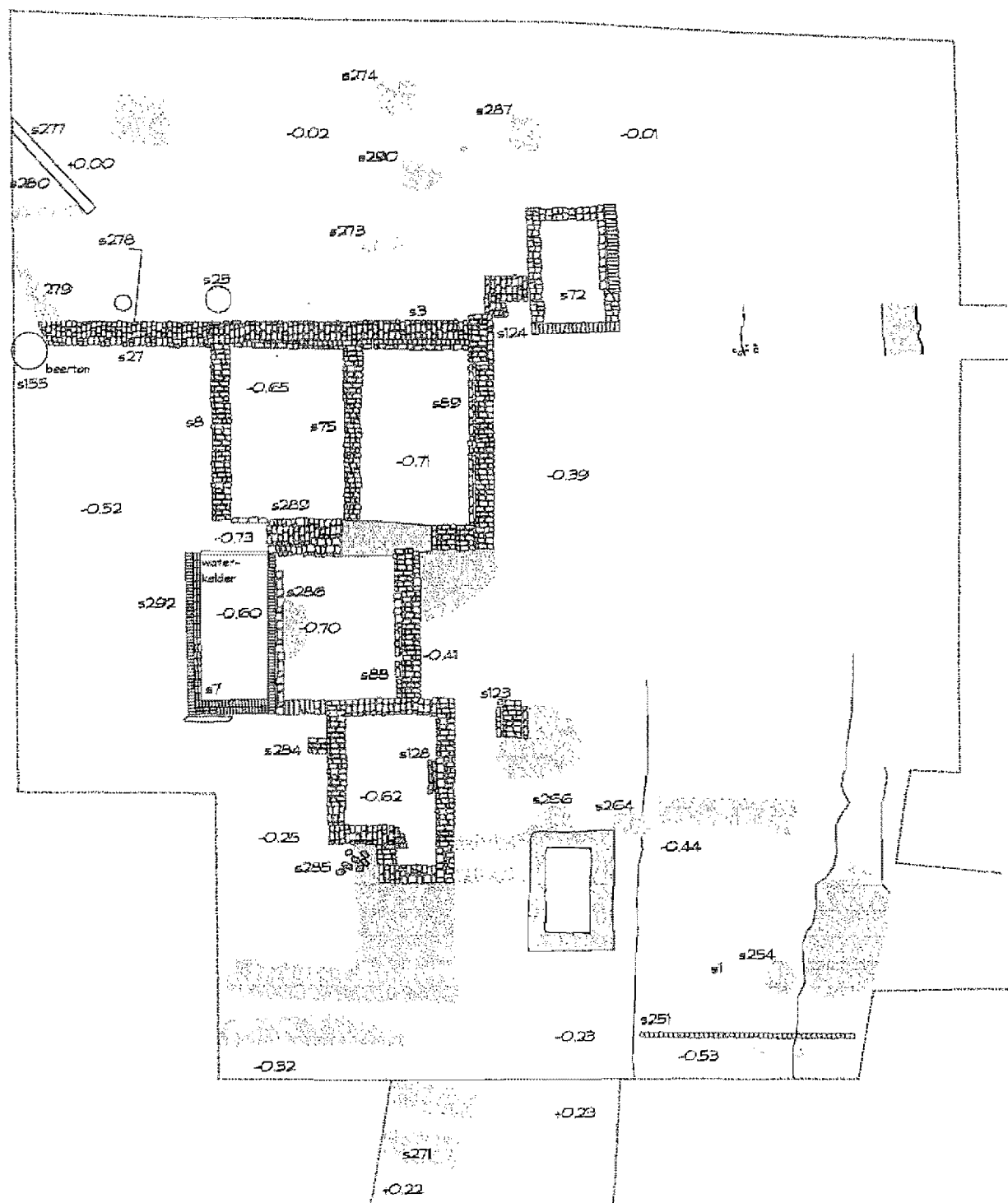
Spoor 151 t/m 153 bleven in dit valk zichtbaar en bleken een grotere lengte te bezitten.

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 1 & 6 / VLAK 2 & 3
OPGRAVING 1997

NOORDEN

5 meter

Naast spoor 153 lag een vierde langwerpige kuil die door tijdgebrek niet verder onderzocht kon worden. De uitbreiding van werkput 6 waar dit spoor zich bevond is niet verder verdiept.

2 Meter ten oosten van spoor 128 lag een kleiner rechthoekig spoor (spoor 264). Mogelijk was dit het restant van een verwijderd fundament of muurrest. Het spoor was verbonden met spoor 128 door twee evenwijdige banen van licht grijs zand met een breedte van 50 cm (spoor 267 en 268). Spoor 157 was een kuil, ingegraven vanaf +0.77 m., met een diepte van 20 cm. Onder deze kuil lag spoor 283, een oost-west gerichte baan van grijs zand met baksteenpuin en mortel.

Spoor 254 was een min of meer rechthoekige ondiep kuil met zand, aardewerk en puin, vergelijkbaar met de kuilen ten noorden van spoor 3. Zuidelijk van deze kuil lag op een hoogte van -0.50 m. een rij van dubbele ijsselsteentjes (formaat: 20 x 9 x 4,5 cm) (spoor 251). Lengte van de rij: 6 meter.

Onder deze sporen liep de donkere humeuze zand/klei vulling van de gracht: spoor 1. Spoor 1 had hier een breedte van 4,5 meter.

Werkput 7 (afbeelding 10)

De grootte van werkput 7 werden beperkt door de vele recente bodemverstoringen in deze hoek van het opgravingsterrein. De meeste verstoringen waren veroorzaakt door de aanleg en verplaatsing van de riolering die ten zuiden van het huidige politiebureau ombuigt naar de Smakheul. Met de aanleg van deze riolering zijn veel grondsporen vernietigd. Een goed beeld van de bebouwing in deze hoek is derhalve niet goed mogelijk

Spoor 279 liep in noordoostelijke richting door tot in werkput 7. Na een klein hiaat leek het spoor een vervolg te krijgen in spoor 295, dat bestond uit een baan van mortelkalk met veel resten van bakstenen metselwerk. Het sluit in een hoek aan op een rest van een muur of fundering; spoor 296. Spoor 296 sluit koud aan op een muur of fundering met drie vertandingen aan de oostkant; spoor 297. De bovenkant van dit metselwerk lag op +0.75 m. Dit metselwerk sloot op zijn beurt weer aan op een langere in noordelijke richting verlopende muur; spoor 298. Evenwijdig aan spoor 298 liep spoor 299, eveneens een muur of fundering waarvan de bovenzijde zich bevond op +0.55 m.

Spoor 295 werd oversneden door spoor 301, een U-vormig metselwerk dat aan de noordkant afgesneden werd door een grote recente rioleringsleuf. Aan de noordkant van de werkput werden nog twee resten muurwerk gevonden; spoor 305 en 304. Spoor 305 leek aan te sluiten op spoor 299. Onder de hierboven beschreven muurresten liepen twee watergoten door. Spoor 277 was de voortzetting van de houten plank in werkput 1. In werkput 7 was de bovenzijde van de goot nog intact. De goot maakte een knik naar het noordoosten tussen spoor 300 (299) en spoor 301. Vanaf spoor 301 verwijddde deze goot zich; spoor 303. Spoor 302 was ook een bakstenen goot die vanaf het zuiden naar het noorden sterk afliep. De bodem van deze goot bestond net zo als van spoor 302 en 277 uit aaneengesloten planken van 1,5 meter lengte met een breedte van 45 cm. Door de aanleg van de bovenliggende muur (301) was deze goot beschadigd geraakt. Het verloop van deze goot bedroeg 60 cm over een lengte van 6 meter.

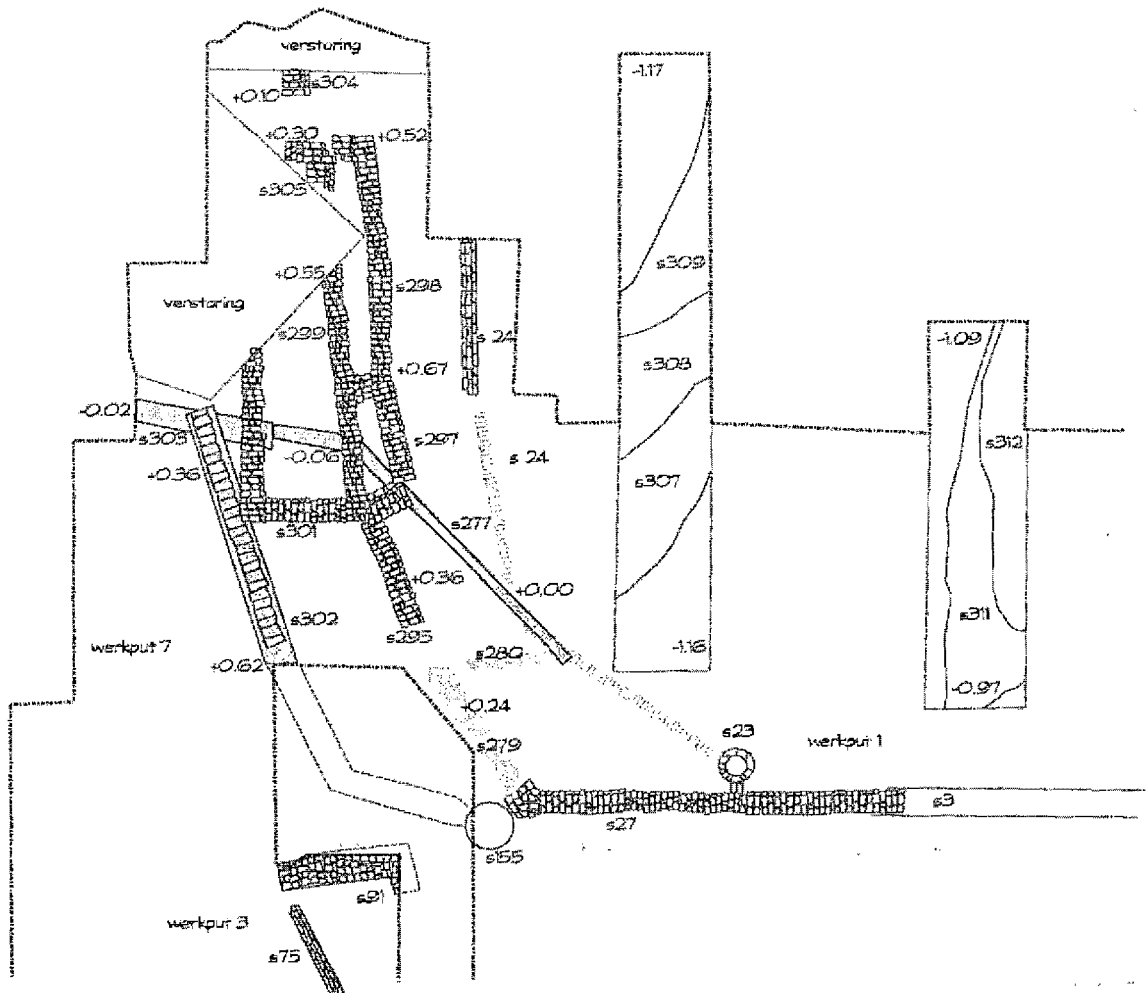
Werkput 1, vlak 3 (afbeelding 10)

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 1 (VLAK 3), 3 & 7
OPGRAVING 1997

NOORDEN

5 meter

Twee noord-zuid gerichte proefsleuven in werkput 1 zijn tot op een maximale diepte van -1.17 m NAP uitgegraven. Duidelijke bewoningsporen zijn niet meer aangetroffen. De vulling van de gevonden sporen bestond donker grijsbruine klei en leek op de vulling van een sloot (spoor 307, 308 en 309). Deze sloot of depressie leek af te buigen naar het noordoosten.

6.1 BEOORDELING RESULTATEN

De bewaard gebleven resten van het huis

De structuren in werkput 1, 6 en 7 kunnen in het algemeen toegeschreven worden aan het hoofdgebouw van het huis van Paffenrode. De richtlijn voor de oriëntatie van het huis bestaat uit spoor 3 en 27 die beide het grootste deel van de fundering van de noordelijke buitenmuur van het hoofdgebouw vormden. Het westelijk en het middendeel werd gevormd door deze beide sporen, het meest oostelijke deel tekent zich af op afb. 5 door spoor 197. Dit spoor houdt een meter voorbij spoor 72 abrupt op maar kan waarschijnlijk verder hebben gelopen in oostelijke richting tot de aansluiting met spoor 58.

Spoor 9, 11, 50, 58, 64, 190 en 197 zijn uitbraaksleuven en markeren de plaatsen waar ooit funderingen aanwezig waren. Hier blijkt uit dat het huis grondig gesloopt is. Alleen de diepste delen van het bouwsel zijn gedeeltelijk bewaard gebleven. Geen enkele muur was geplaatst op heipalen of op een andere manier onderheid. De funderingen werden wel breder naar de voet toe. Door middel van vertandingen in het metselwerk bereikte men deze verbreding. Voor spoor 3 en 27 bedroeg het verschil tussen de boven- en onderkant 25 -30 cm.

Deze funderingsmuren zijn gebouwd met een groot formaat baksteen die aan het einde van de 16e eeuw niet meer gebruikelijk was maar die zeker 100-150 jaar eerder gedateerd moeten worden. Bijna alle funderingsmuren zijn met deze bakstenen geconstrueerd. Dat niet alleen gebruik werd gemaakt van hele stenen maar ook van fragmenten wijst erop dat in ieder geval voor de fundamente van huis van Paffenrode gebruik is gemaakt van sloopmateriaal dat van een groot bouwwerk elders afkomstig is. Twee bouwwerken zijn het meest aannemelijk als leverancier voor sloopmaterialen: de middeleeuwse stadsmuur en de Blauwe Toren. Aan het eind van de 16e eeuw werden in Gorinchem de nieuwe vestingwerken aangelegd, de oude stadsmuur werd hiervoor grotendeels gesloopt. Ook de Blauwe Toren verdween omdat het kasteel als verdedigingswerk sterk verouderd was en op een strategisch belangrijke plek voor de aanleg van een aarden bolwerk lag. Beide bouwwerken kunnen 15e eeuwse baksteen hebben opgeleverd voor de constructie van de vele nieuwe huizen die in de nieuwe stadsuitleg aan het einde van de 16e eeuw werden gebouwd. Het spreekt voor zich dat het opgaande muurwerk bovengronds wel uit nieuwe bouwmaterialen zal zijn opgetrokken. Hoogstwaarschijnlijk werd hiervoor gebruik gemaakt van zog. "ijsselsteentjes" een kleine gele of geelrode baksteen met een afmeting van 18 x 9 x 4 cm.

Het enige muurwerk dat van ijsselsteentjes opgebouwd was, was spoor 7, een stevige gemetselde kelder met waterondoorlaatbare dubbele muren en een hardgemetselde vloer. Deze kelder zal in gebruik zijn geweest als waterkelder. Tijdens de sloop is de kelder opgevuld met zand en slooppuin, waarschijnlijk kon het zeer goede metselwerk niet zonder breuk geslecht worden.

Funderingen die van oudere middeleeuwse baksteen waren opgetrokken zijn in werkput 1: spoor 3, 8, 15, 16, 27, 72, 88, 89, 123, 124, 128, 286, 289, 292.

Als de gegevens van vlak 1 en 2 van werkput 1 gecombineerd worden blijkt dat alleen de muren die ten zuiden van spoor 8 en 89 liggen, in de bodem bewaard zijn gebleven. Het betreft hier in alle gevallen funderingen en muren die ruimtes omgaven die in gebruik zijn geweest als souterrain of kelder. Twee kelders lagen tegen de noordmuur (spoor 3 en 27) en werden begrensd aan de oost en westzijde door spoor 89 en 8. Tussen de muren lagen nog restanten van vloeren gelegd van ongeglazuurde rode plavuizen. De kelder tussen muur 8 en 15 bezat in de noordoosthoek een ingegraven stuk blauwgrijs natuursteen van ca. 40 x 50 cm waarin een gepolijste komvormige holte was gemaakt. Deze kom fungeerde als een schrobputje voor de kelder en had een overloop naar de tonput (spoor 23) die zich aan de andere zijde van de muur bevond. De verzorgde uitvoering van dit stuk steen doet vermoeden dat het ooit een andere functie had. Doordat de bouw van het huis in een periode plaatsvond waarin de alteratie juist in Gorinchem ten einde liep en het royale gebruik van sloopmateriaal van oudere afgedankte gebouwen kan men aan de hand van de vorm veronderstellen dat de kom ooit als wijwatervat in gebruik is geweest en een profaan einde vond in een hoekje van de kelder van de voornaamste wereldlijke hoogwaardigheidsbekleder in de stad.

De naastgelegen kelder tussen muur 15 en 89, ontbeerde een dergelijke overloop maar herbergde de resten van een haardplaats die hier tegen de buitenmuur moet hebben gelegen. Geschroeide en verbrande plavuizen en asresten markeerden deze plek.

Aan de buitenzijde van spoor 3, tegen over de haard lag het restant van een fundering. Mogelijk gaf dit steun aan een constructie van rookkanalen die zich aan de buitenzijde van de muur bevond. Enkele meter verder naar het oosten werd de bovenzijde van spoor 72 gevonden.

Spoor 72 is een beerkelder, tijdens de opgraving bleek de vulling van deze kelder nog aanwezig. De gehele inhoud is gezeefd en leverde een grote rijkdom aan vondsten op: aardewerk, glas, bot, botanisch materiaal, leer, houten en textiel. Aan de hand van de gevonden kleipijpfragmenten, die over het algemeen een redelijk goede datering kunnen geven, zou de kelder rond 1660 geheel opgevuld zijn geraakt en verder niet meer hergebruikt zijn. De kelder lag tegen de noordkant van het huis waarschijnlijk onder een uitbouw. Spoor 124 vormde de verbinding met de muren 3 en 89. Dit metselwerk was zwaar gefundeerd en gaf mogelijk steun aan een traptorentje dat toegang gaf aan deze uitbouw.

Ten oosten van de waterkelder spoor 7 lag een ruimte die omsloten werd door spoor 289, 268, 88 en 128. Ook in deze ruimte lag op een diepte van -0.70m het restant van een gedeeltelijk weggebroken vloer van baksteen en was als kelder in gebruik geweest. Het laatste diep gefundeerde bouwsel was een grote beerkelder (spoor 128). Bij het uitgraven en blootleggen van deze ruimte bleek op de nog bewaardgebleven wanden en vloeren restanten van beer aanwezig te zijn. De donkere verkleuring die in de stenen was getrokken deed vermoeden dat de kelder zeer lang als beerkelder moet zijn gebruikt. De inhoud was echter voor de sloop al verwijderd en de ruimte bleek opgevuld met zand en slooppuul. Oostelijk van spoor 128 lag de fundering van een poer of spaarboog waar een muur op een hoger niveau op rustte (spoor 124).

In werkput 7 bevonden zich de muurresten van een, op het eerste oog, langwerpig gebouw van 9 x 3,5 meter. De muren waren tot op +0.50 m afgebroken. In tegenstelling tot het muurwerk van het hoofdgebouw leken deze funderingen slordiger en minder geometrisch aangelegd te

zijn. Of dit de complete resten zijn van een gebouw dat ten noorwesten van het hoofdgebouw stond is niet vast te stellen. Het is niet uit te sluiten dat zich ten westen van de aangetroffen resten zich nog andere bevonden. Helaas is door de aanleg van een hoofdriolering het gehele gebied ten westen van werkput 7 tot op grote diepte verstoord. Het gebruik van middeleeuwse baksteen in de funderingen lijkt te wijzen op een, met het hoofdgebouw gelijktijdige constructie. Het gebouw was door een muur verbonden met het hoofdgebouw. De muur vertoonde een hiaat tussen spoor 279 en 295 waar mogelijk een doorgang of poort aanwezig was.

Een reconstrucie

De overige grondsporen rondom deze muurresten bestonden uit uitbraaksleuven waar het metselwerk niet zo diep gefundeerd was als de bewaard gebleven muurresten en geheel uit de bodem verwijderd waren. Bijna al deze uitbraaksleuven hadden een duidelijke noord-zuid of oost-west oriëntering en sloten veelal ook in een hoek aan op de resterende funderingen. Ondanks dat het huis grondig gesloopt is, blijkt het mogelijk om een lay-out te projecteren over de gevonden muurresten, uitbraaksleuven en grondsporen. Op afbeelding 11 is deze reconstructie over het sporenplan aangegeven. Het oost-west gerichte hoofdgebouw lijkt te worden gemarkeerd door spoor 58 die de plaats van de oostgevel aangeeft, de noordgevel wordt gevormd door resp. spoor 197, 3 en 27. De westgevel van het huis lijkt langs de sporen 155, 177 en 175 te lopen. Het huis heeft een midden-as die over spoor 289, 286, 185 en 190 ligt. De dimensies van het huis worden zo wat duidelijker: de totale lengte bedroeg iets meer dan 20 meter. De breedte blijkt op grond van de sporen ongeveer 14 meter te bedragen. Hieruit volgt een verhouding tussen de lengte en breedte van het huis van 5:3. Dit is de verhouding die in de 16e eeuw en de Renaissance algemeen toegepast werd in de architectuur en ontleed is aan de "Gulden Snede"⁷. Hoewel de markering van de zuidgevel op grond van de sporen niet zo duidelijk is als de plaats van de noordgevel lijkt aan de hand van de verhouding en de breedte van de ruimte die zich aftekent door spoor 64, 11, 190 en 58 de zuidgevel over spoor 64 liggen. Het hoofdgebouw is zo op te delen in twee gelijke helften: A en B van 7 x 20 m. G markeert de uitbouw waaronder de beerkelder (spoor 72) zich bevindt. Ten zuiden van het hoofdgebouw is het mogelijk om drie uitbouwen of vleugels te herkennen. De grootste is aan de oostzijde begrensd door spoor 208 en 210. De westzijde van deze uitbouw kan in het verlengde van de westgevel van het hoofdgebouw hebben gestaan. Uitbouw C heeft mogelijk een afmeting van 7 x 8 meter. Uitbouw D ligt boven de grote beerkelder (spoor 128) en spoor 210, begrensd aan de oostzijde door een geprojecteerde muur die over spoor 11 en 123 langs spoor 264 zou kunnen lopen. Hierdoor ontstaat een uitbouw van 8 x 5 meter. Een kleine kelder of uitbouw wordt gevormd door spoor 264: deel E. Een smalle uitbouw heeft een zuidgrens langs of over spoor 283: deel F. De funderingen die zijn aangetroffen in werkput 7 hebben geen directe relatie gehad met het huis. Het lijkt op een afzonderlijk, veel kleiner huis dat ten noordoosten van het huis van Paffenrode stond. Aangezien het niet duidelijk is of wel het grootste deel van de resten en sporen van dit

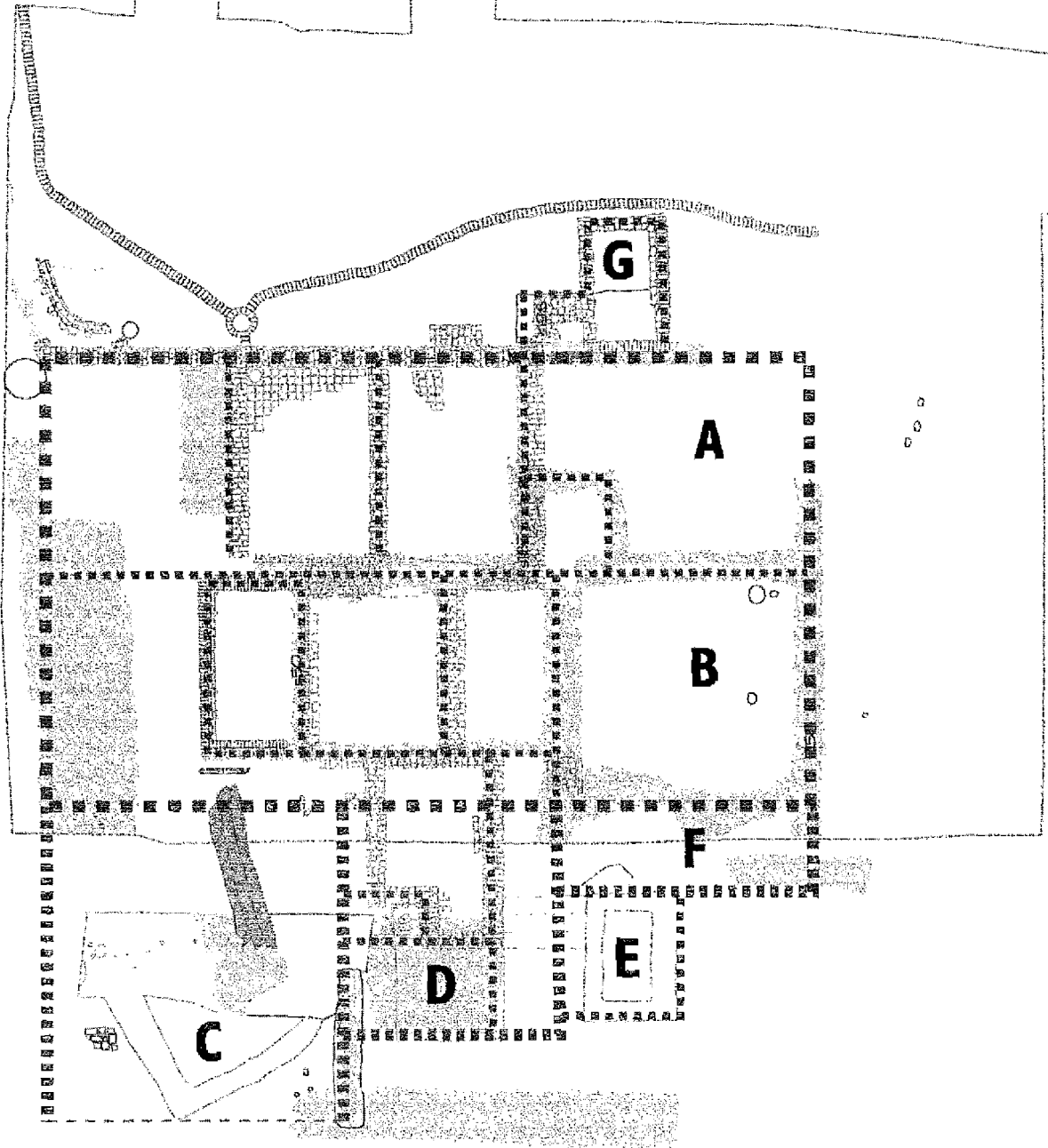
⁷Zie hiervoor: Gawronski, J.H.G., Trapped in Wood and Ice, a preliminary reconstruction of the Behouden Huys, in: Gawronski, J.H.G. and Boyarsky, P.V., Northbound with Barents, Amsterdam 1997, pp. 83-86

GORINCHEM KAZERNEPLEIN WERKPUT 1 & 6
OPGRAVING 1997
RECONSTRUCTIE HUIS VAN PAFFENRODE

NOORDEN

5 meter

bouwwerk is opgegraven is een reconstructie aan de hand van de bestaande gegevens niet betrouwbaar.

Van een mogelijk nieuw gebouw ten zuiden van het huis waar sprake van is in de hypotheekaanvraag van Johan van Paffenrode uit 1660 zijn geen duidelijke sporen gevonden.

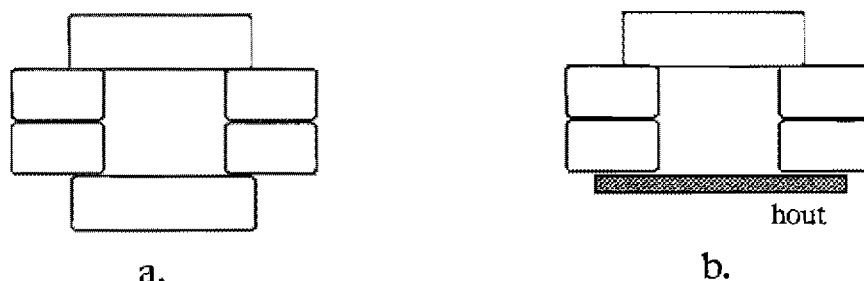
De reconstructie van het hoofdgebouw met zijvleugels lijkt redelijk overeen te komen met de afbeeldingen van het huis zoals deze voorkomt op de al eerder besproken stadsplattegronden van Wijtmans (1600) en Blaeu (1649).

De tuin

Het probleem met het herkennen van de aanleg en architecturale elementen van de tuin van het huis is dat het loopvlak beduidend hoger lag dan het niveau waar de sporen van de funderingen van het huis zijn gevonden. Men kan aannemen dat de verschijnselen die met de tuin verband houden niet diep ingegraven zijn. Zelfs forse bomen wortelen vaak niet dieper dan 1 meter en juist deze bovenste lagen ontbraken (zie ook de paragraaf over het loopniveau).

Om toch nog wat informatie over de tuin te kunnen verzamelen is in de noordwesthoek van werkput 1 van de bovenste stratigrafische eenheden na het verwijderen van de bovenste puin- en grindlagen pollenmonsters genomen (tussen +0.70 m en +1.03 m) om. Deze locatie bevond zich buiten het huis. De lagen waaruit de grondmonsters genomen zijn leek bestond uit goed vermengd donkergrijs gekleurd zand met klei met zeer veel organische resten. Het had het aanzien van teelaarde. Helaas bleek het niet mogelijk om deze lagen precies te dateren. Het risico is aanwezig dat door de voortdurende omwerking van de bodem van het einde van de 16e eeuw tot aan 1826 slechts een globaal beeld van het gebruik van de bodem verkregen kan worden.

In het gebied ten noorden van het huis in werkput 1 en 7 waar men het hof, de tuin of de plaats kan verwachten, bevonden zich vijf min of meer complete delen van bakstenen afvoergoten (spoor 69, 24, 37, 277, 302). Spoor 69 maakte een bocht om de heerkelder (spoor 72) en is dus later aangelegd. Een precieze datering is niet mogelijk, maar bijna alle goten waren gemaakt van gestapelde grote bakstenen, van dezelfde afmetingen en datering als waar de funderingen van opgetrokken waren. Hoogstwaarschijnlijk zijn de goten aangelegd vlak na de voltooiing van het huis, in ieder geval moet er nog voldoende sloopsteen van middeleeuwse bouwsels voorhanden zijn geweest.

Schematische doorsnede van de watergoten ten noorden van het huis van Paffenrode, afm. baksteen 24 x 12 x 5 cm

Spoor 24 en 69 liepen af van tonput 23. Deze tonput zal een opgemetselde bakstenen kraag hebben gehad die tot aan of boven het loopniveau reikte. Spoor 23 werd aangetroffen op een niveau van +0.70m. De kraag zal ca. 60 cm hoger zijn geweest (ong. 10 lagen baksteen). Voor tonput 155 die ten zuidwesten tegen spoor 27 aan lag, gold waarschijnlijk hetzelfde. Hoewel het niet met zekerheid is te zeggen, sloot goot 302 met een bocht aan op spoor 155 op een hoger niveau dan waarop spoor 155 in het vlak werd aangetroffen. Mogelijk lag de aansluiting tussen +0.75 m. en +0.90 m. Spoor 277 kwam onder goot 24 tevoorschijn. Waar de goot op aansloot kon niet vastgesteld worden. De goot sloot onder het gebouw in werkput 7 met een knik aan op spoor 303 die in westelijke richting verder ging en waarschijnlijk afwaterde in de gracht langs de Pompstraat. Spoor 302 waterde af op spoor 303. Het gebouw in werkput 7 is later aangelegd dan deze goot want de hoek van spoor 301 beschadigde de watergoot 302.

Spoor 37 was het restant van een watergoot gemaakt van ijsselsteentjes. De goot werd op een hoog niveau aangetroffen (+0.75 m). Vermoedelijk was dit een wat nieuwere goot die ook minder diep ingegraven was. Het tonputje tegen spoor 278 was mogelijk de overloop van deze goot. In werkput 4 bevond zich ongeveer onder de zijmuur van het wacht- en gymnastieklokaal een restant van een afwateringsgoot die mogelijk in het westen aansloot op spoor 69. Dit restant bevond zich ongeveer op + 0.20m NAP. Het geeft tevens een aanwijzing voor het waterniveau in de stadsgracht in de 17e eeuw, die zal rond 0.00 m NAP hebben gelegen, als we ervan uitgaan dat de afwatering in de goten goed gefunctioneerd zal hebben.

Oudere sporen voor de aanleg van het huis

Tijdens de opgraving werden verscheidene sporen aangetroffen die onmiskenbaar uit de periode voor de bouw van het huis dateerden. Het belangrijkste spoor was de gracht of geul die in noord-zuidrichting onder de oostkant van het huis doorliep. De bodem van de geul bevond zich in werkput 1 dieper dan - 1,5 m NAP en werd alleen in werkput 6 vastgesteld. Tegen de zuidkant van werkput 6 bereikte spoor 1 een diepte van -1.65 m NAP. De vondsten uit de vulling van dit spoor waren divers. Het gevonden aardewerk wees op een datering in de 15e eeuw. Wat de functie van deze geul of gracht was is niet duidelijk geworden. Verondersteld werd dat het een deel van de middeleeuwse stadsgracht was, het spoor bevond zich

echter meer dan 35 meter ten oosten van de plaats waar de middeleeuwse stadsmuur langs de Struivogelstraat vermoed wordt. Over het gehele terrein werden aardewerkfragmenten gevonden die gedateerd kunnen worden tussen de 14e en het eind van de 16e eeuw. Het terrein is zonder twijfel voor de bouw van het huis en mogelijk reeds eerder verschillende malen opgehoogd met klei en zand dat van elders afkomstig was. Dit materiaal is vermengd geraakt met ouder huisafval en is op die wijze op het terrein terecht gekomen. In werkput 6 lagen vier langwerpige oost-west gerichte sporen op een diepte van +0.25 m. Deze sporen (spoor 151, 152, 153 en 271) hadden een donkergrijze zandige vulling, het aardewerk uit de kuilen dateerde uit de eerste helft van de 16e eeuw. Tussen de vondsten bevonden zich ook runderhorens met delen van de schedel, afvalproducten die in het algemeen toegeschreven worden aan leerlooierijen. Mogelijk betrof het hier enkele afvalkuilen buiten de stadsmuren van de stankoverlast veroorzakende lokale leerindustrie.

Sporen van de 19e en 20e eeuwse militaire aanwezigheid

Naar sporen van de bebouwing uit de 19e en 20e eeuw is tijdens het archeologisch onderzoek niet doelbewust gezocht. Over deze periode is voldoende archivalia bewaard gebleven. Ook de bouwtekeningen van de militaire bouwsels zijn voor het merendeel bewaard gebleven. Archeologisch onderzoek zou over de bebouwing op het terrein niet veel kunnen toevoegen. Aannemer Ballast Nedam legde tijdens de opgraving op andere delen van het terrein kleine proefsleuven aan om het funderingsresten en palen van de bebouwing terug te vinden. Deze werden op de te verwachten plaatsen ook teruggevonden. De locaties van de militaire bebouwing zijn op het overzicht van de bebouwing in 1956 (afbeelding 3) weergegeven. In de hoogste niveaus van de werkputten bevonden zich electriciteits- en waterleidingen uit de laatste decennia van het gebruik door de landmacht van het Kazerneplein. Deze sporen staan aangetekend op de veldtekeningen.

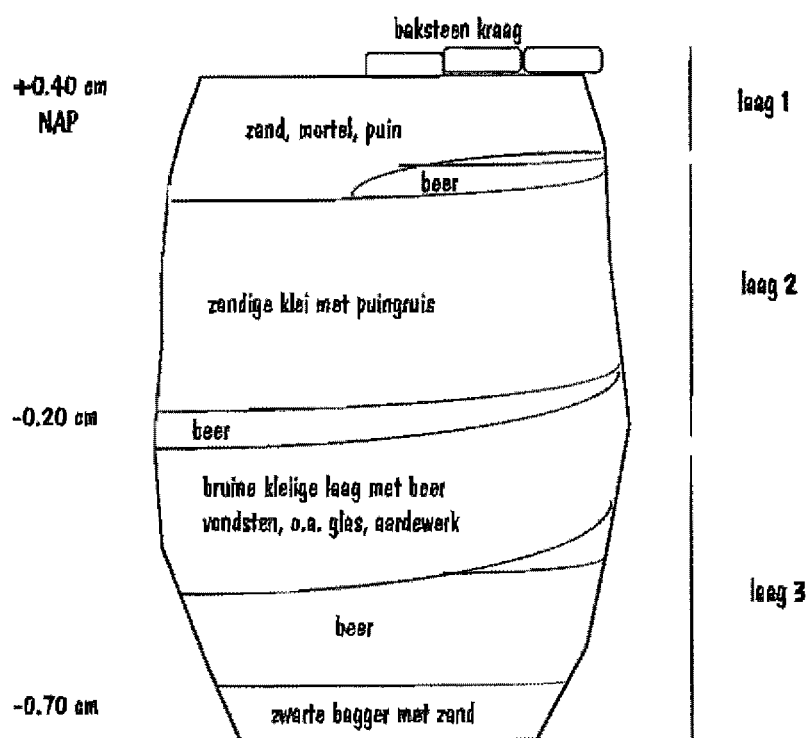
Het 17e eeuwse loopniveau

De reconstructie van het 17e eeuwse loopniveau is niet met grote zekerheid vast te stellen. Het lag in ieder geval hoger dan het eerste vlak waarop de grondsporen zichtbaar werden (ca. +0.50 cm). Om de muren een redelijke stevigheid te geven, het grote huis was immers nergens onderheid, moeten zij toch minstens 50 - 80 cm ingegraven zijn geweest. Waarschijnlijk heeft het loopvlak boven +1.30 m NAP gelegen, niet veel lager dan het 19e/20e eeuwse exercitieplein voor de Willemskazerne.

De datering

De datering van het huis leverde niet veel problemen op. Uit de historische bronnen is bekend dat het huis op deze plek gestaan heeft tussen ca. 1590 en 1756. Het aardewerk, glas en de munten die op het terrein tijdens de opgraving zijn gevonden kunnen voor een groot deel toegeschreven worden aan de bewoners van het huis binnen deze periode. Zoals al eerder vastgesteld werd op het perceel ook ouder materiaal gevonden dat uit oudere sporen of uit ophogingslagen afkomstig was.

De beerkelder ten noorden van het huis (spoor 72) leverde het meeste vondst materiaal op. De inhoud van deze kelder kan gedateerd worden rond 1660, uit de tijd dat Johan Van Paffenrode het huis bewoonde. Een tweede belangrijke vondstgroep kwam uit de tonputten rond het huis. Spoor 23 herbergde aardewerk en metaal uit de eerste helft van de 17e eeuw. Spoor 155 herbergde een grotere collectie aan 17e eeuwse vondsten. Voor een beknopte beschrijving van deze vondsten wordt men verwezen naar de vondstenlijst die als bijlage aan dit rapport is toegevoegd. Spoor 155 was een houten ton die ten zuidwesten van spoor 27 aan de buitenzijde van het huis was ingegraven. Aan de bovenzijde bleek een restant van een laag van een opgemetselde of opgestapelde bakstenen kraag aanwezig. De onderzijde van deze kraag lag op +0.40m NAP. De kraag was geplaatst op de bovenzijde van een tonput met duigen van eikenhout. Waarschijnlijk was de ton hergebruikt en eerder voor opslag of transport in gebruik geweest. De vulling van de tonput was zoals hieronder in de afbeelding aangegeven. Hoewel de tonput oorspronkelijk als waterput zal zijn gebruikt, is de ton op een zeker moment doelbewust opgevuld geraakt met afval en zand en klei. Aan de hand van de glas- en aardewerkvondsten die in de onderste lagen van de tonput zijn gevonden, heeft de opvulling in de eerste helft van de 17e eeuw plaatsgevonden.

Tonput spoor 155

Twee afvalkuilen uit het midden van de 18e eeuw markeren het einde van de bewoning van het huis: spoor 157 in werkput 6 en spoor 166 in werkput 4.

Een gedetailleerd beeld van alle vondsten is nog niet voorhanden. De uitwerking en catalogiseren van de vondsten is bij het verschijnen van dit rapport nog niet voorhanden.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De resultaten van de opgraving van het Kazerneplein maakten een voorlopige reconstructie van het huis van Paffenrode mogelijk. Het huis had een lengte van 20 meter en een breedte van maximaal 22 meter (zonder zijvleugel 14 meter). Ten noordwesten van het huis stond een kleiner gebouw dat met het hoofdgebouw verbonden was door een muur met een poort. Rondom het huis zijn resten van een simpel afwateringssysteem gevonden. Boven deze afwateringsgoten bevonden zich enkele grondlagen die mogelijk nog botanische resten van de 17e eeuwse tuin kunnen bevatten. Een aanvullend botanisch onderzoek zou hierover meer gegevens kunnen leveren.

Twee belangrijke vondstconcentraties bij het huis uit een beerton (spoor 155) en een beerkelder (spoor 72) dateren uit de 17e eeuw en zijn hoogstwaarschijnlijk toe te wijzen aan de bewoning van de familie van Paffenrode. Het loopvlak in de 17e eeuw was waarschijnlijk niet veel lager dan het huidige straatniveau (ca. 1,5 meter boven NAP). Het grachtwater stond gemiddeld op 0.00 meter NAP.

Onder de oostzijde van het huis werd een oudere gracht aangetroffen die vermoedelijk dateerde uit de 15e - begin 16e eeuw. Afvalkuilen met leerlooiersafval wijzen op een gebruik van het terrein in het begin van de 16e eeuw.

Archeologisch onderzoek van 17e eeuwse bouwwerken en archeologische resten is in Nederland betrekkelijk zeldzaam. Vandaar dat er weinig vergelijkingen mogelijk zijn met soortgelijke monumenten. Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat er veel meer informatie over de bouwgeschiedenis van dergelijke (in archeologische zin) jonge vindplaatsen valt te verzamelen dan tot nu toe mogelijk werd geacht. Het uitgevoerde onderzoek was echter beperkt in aard waardoor enkele essentiële gegevens over precieze dateringen niet verzameld konden worden.

Het onderzoek naar en de catalogisering van het vondstcomplex is nog niet afgerond waardoor definitieve conclusies over datering van de verschillende elementen van de bebouwing nog niet gedaan kunnen worden.

Een dergelijk archeologisch onderzoek heeft door de onbekendheid met de specifieke problematiek van 17e eeuwse tuinaanleg meer tijd nodig. Toekomstig onderzoek dient zich meer op de details te concentreren en een langere tijdsperiode in te ruimen. In samenhang met het bewaard gebleven historisch bronnen- en kaartmateriaal is op die wijze een meer verantwoorde reconstructie van dergelijke monumenten mogelijk.

8. BETROUWBAARHEID ONDERZOEK

Het onderzoek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid uitgevoerd volgens de gebruikelijke archeologische voorschriften en inzichten. De resultaten van dit archeologisch onderzoek zijn gebaseerd op het verrichten van een opname van een enkele profielcoupe. Hierdoor blijft het mogelijk, dat plaatselijk afwijkingen in de samenstelling van de stratigrafie mogelijk zijn, die niet uit het onderzoek naar voren gekomen zijn.

9. REFERENTIES

Busch, A.J. & Oldenburger-Ebbers, C.S., Lusthoven in Gorinchem. Historische reeks Oud-Gorcum, deel 3, Gorinchem, 1990

Gawronski, J.H.G., Trapped in Wood and Ice, a preliminary reconstruction of the Behouden Huys, in: Gawronski, J.H.G. and Boyarsky, P.V., Northbound with Barents, Amsterdam, 1997.

Jong, J. de, De sleutel van Holland, militaire gebouwen in Gorinchem, Gorinchem, 1996

Kroniek van Gorinchem, geschiedkundige en andere aantekeningen in chronologische volgorde 1230-1927, bewerkt door W.F. Emck Wz., 1929

Peer, H.F. van, Gezicht op Gorcum, Beeld van een oude stad, Alphen a/d Rijn, 1971

Schukking, W.H., Vestingwerken in Nederland, Heemschut-serie, Zutphen, 1988.

Stamkot, B., Geschiedenis van de stad Gorinchem, Gorinchem, 1982

Topografische Provincie Atlas van Nederland, (West-Nederland 1: 50.000, kaartblad 4), Groningen 1989.

Sporenlijst opgraving Kazerneplein 1997

n.b. veldtekeningnummers verwijzen naar bijgevoegde veldtekeningen
in appendix

Spoornummer: 1

Beschrijving: Sloot of gracht, donkere humeuze klei en zand, 15e eeuws aardewerk, N-Z verlopend, afbuigend ten noorden van WP 6.

Veldtekening: 1

Spoornummer: 2

Beschrijving: Tonput, tegen muur S 3, de bakstenen goten (S 69 en S 24) sluiten hierop aan.

Veldtekening: 1

Spoornummer: 3

Beschrijving: O-W verlopende fundering van hergebruikte ME baksteen, bovenzijde + 0,54 NAP

Veldtekening: 1

Spoornummer: 4

Beschrijving: vulling waterkelder (omgeven door spoor 6 en 7), bruin zand vermengd met grijze klei en grof puin

Veldtekening: 1

Spoornummer: 5

Beschrijving: haard, ligt op S 18

Veldtekening: 1

Spoornummer: 6

Beschrijving: binnenmuur van waterkelder (zie S 4), gebouwd van ijsselsteentjes

Veldtekening: 1

Spoornummer: 7

Beschrijving: metselwerk tegen S 6, 4,5 m lang, muur van waterkelder (zie S 4)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 8

Beschrijving: muur, N-Z verlopend ME steen, hergebruikt, form.: 30 x 15 x 7 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 9

Beschrijving: grijs bruin zand met mortel en baksteen, spoor liggend op gesloopte funderingsresten

Veldtekening: 1

Spoornummer: 10

Beschrijving: vlek bruin grijze klei met puin, liggend in spoor 9

Veldtekening: 1

Spoornummer: 11

Beschrijving: N-Z verlopend spoor bestaand uit geel bruin zand met mortel en puin, uitbraaksleuf?

Veldtekening: 1

Spoornummer: 12

Beschrijving: grijs bruin zand met mortel en puin tussen S 185 en 190, uitbraaksleuf of deel ervan.

Veldtekening: 1

Spoornummer: 13

Beschrijving: grijs zwarte klei en bruin zand met puin en mortel tussen S 11 en S 190

Veldtekening: 1

Spoornummer: 14

Beschrijving: donker bruin humeuze klei met zand, twee vlekken tegen S 11

Veldtekening: 1

Spoornummer: 15

Beschrijving: N-Z verlopende muur van hergebruikt baksteen, formaat 22 x 12 x 5 cm en 19 x 8 x 5 cm, bovenkant: 0,51 NAP

Veldtekening: 1 & 5

Spoornummer: 16

Beschrijving: vloer van gebroken baksteen, l: 1,5 x 0,55 m, form: ME baksteen 30x 15 x 7 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 17

Beschrijving: donker grijsbruine klei met bruin zand, lijkt in spoor 190 te liggen

Veldtekening: 1

Spoornummer: 18

Beschrijving: plavuizenvloer op spoor 20, form. 30x 30 x 3 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 19

Beschrijving: recente rioolsleuf, licht grijze klei

Veldtekening: 1 & 6

Spoornummer: 20

Beschrijving: zandvloer souterrain? grijs geel zand onder spoor 18 ten oosten van spoor 15

Veldtekening: 1

Spoornummer: 21

Beschrijving: grijs bruin zand met kalkvlekken, deel van uitbraaksleuf in spoor 22

Veldtekening: 1

Spoornummer: 22

Beschrijving: donker bruine klei met puin, korrelige structuur, tegen spoor 190

Veldtekening: 1

Spoornummer: 23

Beschrijving: bakstenen kraag van tonput, middeleeuwse baksteen, gebroken steen (op tonput spoor 2)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 24

Beschrijving: goot van baksteen, komend van spoor 2 en spoor 23 met bocht naar noorden

Veldtekening: 1

Spoornummer: 25

Beschrijving: het verlengde van spoor 25, baksteen goot

Veldtekening: 1

Spoornummer: 26

Beschrijving: vervallen

Veldtekening:

Spoornummer: 27

Beschrijving: muur, verlengde van spoor 3 naar westen, middeleeuwse baksteen, formaat: 28 x 15 x 7 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 28

Beschrijving: baksteen liggers voor plavuizenvloer (sp 49), baksteen, ijsselsteentjes

Veldtekening: 1

Spoornummer: 29

Beschrijving: grijs hardstenen putje, hergebruikt wijwatervat?, (= vastpunt waterpashoogten +0,33m NAP in holte)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 30

Beschrijving: grijs geel zand met mortel en puin, vloer van souterrain onder plavuizenvloer spoor 69 en liggers spoor 28

Veldtekening: 1

Spoornummer: 31

Beschrijving: vulling (klei uit spoor 24)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 32

Beschrijving: vlek grijze klei met verkleuringen bruin zand, veel kalk (mortel) en weinig puin, O-W verlopend

Veldtekening: 1

Spoornummer: 33

Beschrijving: vervallen

Veldtekening:

Spoornummer: 34

Beschrijving: Vlek, bruin zand, oostelijk van spoor 27, met houtskool en fijne delen baksteen puin

Veldtekening: 1

Spoornummer: 35

Beschrijving: bruin grijze klei met puin en houtskool ten noorden van muur spoor 3, waarschijnlijk bultenzijde (tuin) van het huis, hierin spoor 69 en spoor 24

Veldtekening: 1

Spoornummer: 36

Beschrijving: vlek grijze klei, met bruin zand, veel kalkmortel, lijkt op spoor 32

Veldtekening: 1

Spoornummer: 37

Beschrijving: rest van baksteen goot ten zuiden van spoor 24, afgezet met grote baksteen

Veldtekening: 1

Spoornummer: 38

Beschrijving: paal in spoor 1

Veldtekening: 1

Spoornummer: 39

Beschrijving: houten paal in spoor 1

Veldtekening: 1

Spoornummer: 40

Beschrijving: zand met klei boven spoor 24

Veldtekening: 1

Spoornummer: 41

Beschrijving: (eigenlijk spoor 35), uitbreiding werkput 1 naar westen, vnl. metaalvondsten

Veldtekening: 1

Spoornummer: 42

Beschrijving: houten paal in spoor 1

Veldtekening: 1

Spoornummer: 43

Beschrijving: plavuizen (2e laag op spoor 49), zie ook spoor 28

Veldtekening: 1

Spoornummer: 44

Beschrijving: waterkelder als ruimte, omgeven door spoor 6 en 7, spoor 50

Veldtekening: 1

Spoornummer: 45

Beschrijving: geultje aan noord-zijde van spoor 49, oost van spoor 29 (waterputje)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 46

Beschrijving: grijs zand en klei op muur spoor 27, (restant vulling uitbraaksleuf)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 47

Beschrijving: grijze zandige klei op muur spoor 8, (restant vulling uitbraaksleuf)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 48

Beschrijving: vervallen

Veldtekening:

Spoornummer: 49

Beschrijving: plavuizenvloer tussen muren spoor 8 en 15 op liggers spoor 28, formaat: 15x15x2cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 50

Beschrijving: grijs bruin zand en veel mortel en grof puin, N-Z verlopend, verband met spoor 77, uitbraaksleuf?

Veldtekening: 1

Spoornummer: 51

Beschrijving: rechthoekig spoor, bruin zand met blauw grijze klei, mortel, puin tussen uitbraaksleuven spoor 9, 185, 11

Veldtekening: 1

Spoornummer: 52

Beschrijving: geel bruin zand, opvulling waterkelder (o.a. spoor 7)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 53

Beschrijving: geel bruin zand met klei en puin in spoor 51

Veldtekening: 1

Spoornummer: 54

Beschrijving: drie evenwijdig liggende planken, ca. 4,25m lang, ten zuiden van spoor 7, liggend in vlak

Veldtekening: 1 & 6

Spoornummer: 55

Beschrijving: houten balk, liggend in vlak ten zuiden van spoor 7, hoogte + 0,57m

Veldtekening: 1

Spoornummer: 56

Beschrijving: N-Z verlopend spoor, blauw grijze klei met organische resten

Veldtekening: 1

Spoornummer: 57

Beschrijving: N-Z verlopend spoor, zwart grijze klei met hout en houtskool

Veldtekening: 1

Spoornummer: 58

Beschrijving: geel bruin zand, N-Z verlopend met mortel, puin en aardewerk, uitbraaksleuf zie spoor 11

Veldtekening: 1

Spoornummer: 59

Beschrijving: licht grijze klei met mortel en puin naast spoor 1, buigt ogenschijnlijk mee onder spoor 58, 15e eeuw?

Veldtekening: 1

Spoornummer: 60

Beschrijving: houten paal, ø 20 cm in spoor 65

Veldtekening: 1

Spoornummer: 61

Beschrijving: houten paal ø 40 cm in spoor 65

Veldtekening: 1

Spoornummer: 62

Beschrijving: houten paal ø 15 cm in spoor 62

Veldtekening: 1

Spoornummer: 63

Beschrijving: deel (N-W) van muur beerkelder, samengesteld van hergebruikt middeleeuwse baksteen

Veldtekening: 1

Spoornummer: 64

Beschrijving: grijs blauwe klei, O-W verlopend

Veldtekening: 1

Spoornummer: 65

Beschrijving: blauw grijze klei met puin, aardewerk en beetje zand, tussen spoor 11 en spoor 58

Veldtekening: 1

Spoornummer: 66

Beschrijving: Vulling van beerkelder, bovenzijde bruin grijze klei, daaronder beer (sp 72)

Veldtekening: 1 & 5

Spoornummer: 67

Beschrijving: N-O deel van muur beerkelder, hergebruikt middeleeuwse baksteen, formaat: 24x14x6cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 68

Beschrijving: Zandige insteek, waaronder spoor 69 ligt, is gelijk aan spoor 192

Veldtekening: 1

Spoornummer: 69

Beschrijving: O-W verlopende goot, watert af in gracht, begint bij spoor 2 formaat: 24 x 12 x 5cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 70

Beschrijving: Z-O deel van beerkelder (spoor 72), hergebruikte middeleeuwse baksteen, 24 x 14 x 6 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 71

Beschrijving: Plek met puin, N-O van spoor 69

Veldtekening: 1

Spoornummer: 72

Beschrijving: vulling beerkelder (bestaat uit beer en vondsten), noord van spoor 3, zie ook spoor 66

Veldtekening: 1 & 5

Spoornummer: 73

Beschrijving: grijze schone klei met houtskool, ten noorden van spoor 3, zuid van spoor 69

Veldtekening: 1

Spoornummer: 74

Beschrijving: O-W verlopend spoor van humeuze zavel met hout en leisteen en organische resten, gaat over in spoor 58

Veldtekening: 1

Spoornummer: 75

Beschrijving: muurtje, 1-steens breed, verband met spoor 91? lengte: 2,3m

Veldtekening: 2

Spoornummer: 76

Beschrijving: grijs bruin zand met puin, rechthoekige vorm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 77

Beschrijving: groot spoor van bruin grijs zand met baksteen (recent), teer en asfalt, rest van betonnen put, in spoor 103

Veldtekening: 2

Spoornummer: 78

Beschrijving: rechthoekig spoor met grijs zand en puin en mortel, doorsnede spoor 87 en 102, onder roloring

Veldtekening: 2

Spoornummer: 79

Beschrijving: puinspoor ten oosten van spoor 75

Veldtekening: 2

Spoornummer: 80

Beschrijving: humeuze donker grijze zware klei met puin en hout

Veldtekening: 2

Spoornummer: 81

Beschrijving: muur in werkput 1

Veldtekening: 1

Spoornummer: 82

Beschrijving: muur, baksteen

Veldtekening: 1

Spoornummer: 83

Beschrijving: bruine klei met puin, vlek ten westen van spoor 54

Veldtekening: 1

Spoornummer: 84

Beschrijving: vulling tussen spoor 8 en 81, bruin zand

Veldtekening: 1

Spoornummer: 85

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 86

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 87

Beschrijving: grijs blauwe klei met organische resten in spoor 102 waarschijnlijk restanten van weggegraven groter spoor op hoger niveau, ophogingslaag?

Veldtekening: 2

Spoornummer: 88

Beschrijving: muur ten noorden van spoor 128, beerkelder

Veldtekening: 5

Spoornummer: 89

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen, sluit aan op spoor 3

Veldtekening: 5

Spoornummer: 90

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 91

Beschrijving: muur in NO hoek van werkput 3, middeleeuwse baksteen

Veldtekening: 2

Spoornummer: 92

Beschrijving: grote vierkante paal, recent hout, in spoor 102

Veldtekening: 2

Spoornummer: 93

Beschrijving: houten paal (recent), zog. banning, in spoor 102

Veldtekening: 2

Spoornummer: 94

Beschrijving: houten paal, rond, in spoor 87 en spoor 102

Veldtekening: 2

Spoornummer: 95

Beschrijving: houten paaltje, rond

Veldtekening: 2

Spoornummer: 96

Beschrijving: rond houten paaltje in spoor 102

Veldtekening: 2

Spoornummer: 97

Beschrijving: rond houten paaltje in spoor 102

Veldtekening: 2

Spoornummer: 98

Beschrijving: plek met puin en baksteen

Veldtekening: 2

Spoornummer: 99

Beschrijving: grijze klei met baksteen en mortel tgen oostzijde houten paaltje

Veldtekening: 2

Spoornummer: 100

Beschrijving: riolering/waterleiding doorsnede werkput 3 en 4

Veldtekening: 2

Spoornummer: 101

Beschrijving: donker bruin grijze klei met organische resten

Veldtekening: 2

Spoornummer: 102

Beschrijving: Vlek met grijze zware klei en iets puin

Veldtekening: 2

Spoornummer: 103

Beschrijving: donker grijze klei

Veldtekening: 2

Spoornummer: 104

Beschrijving: grijze klei met riet en gele vlekken

Veldtekening: 2

Spoornummer: 105

Beschrijving: grijze klei met puin en mortel

Veldtekening: 2

Spoornummer: 106

Beschrijving: donker grijze zware klei met puin

Veldtekening: 2

Spoornummer: 107

Beschrijving: grijze klei met baksteenpuin, Spoor 106 ligt hierin

Veldtekening: 2

Spoornummer: 108

Beschrijving: grijze klei met baksteenpuin, lijkt op spoor 107

Veldtekening: 2

Spoornummer: 109

Beschrijving: ronde houten paal, lengte: 0,79 m, ø 15 cm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 110

Beschrijving: ronde houten paal, lengte: 1,09m, ø 12 cm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 111

Beschrijving: ronde houten paal, ø 5 cm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 112

Beschrijving: rond houten paaltje, ø 5 cm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 113

Beschrijving: rond houten paaltje, ø 8 cm

Veldtekening: 2

Spoornummer: 114
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 10 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 115
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 8 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 116
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 5 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 117
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 6 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 118
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 4 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 119
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 5 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 120
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 12cm, lengte: 1,14 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 121
Beschrijving: rond houten paaltje, ø 12 cm
Veldtekening: 2

Spoornummer: 122
Beschrijving: kuil, grijze klei (mestkuil?), doorsneden door gemetselde
middeleeuwse baksteen ten noorden van fundering/muur: spoor 123
Veldtekening: 5

Spoornummer: 123
Beschrijving: rommelig gemetselde fundering van middeleeuwse baksteen, 1,2 x 1m
Veldtekening: 5

Spoornummer: 124
Beschrijving: hoekvormig stuk metselwerk tussen beerkelder (spoor 72) en muur (spoor 3)
Veldtekening: 5

Spoornummer: 125
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 126
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 127
Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen tussen spoor 128 en spoor 7
Veldtekening: 5

Spoornummer: 128

Beschrijving: grote beerkelder, opgevuld met puin, muren van middeleeuwse baksteen, vondstloos, rest van baksteenvloer, formaat: 28x14x7cm

Veldtekening: 5

Spoornummer: 129

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 130

Beschrijving: rechthoekige fundering, modern, N-Z gericht, evenwijdig aan gracht langs Struisvogelstraat

Veldtekening: 6

Spoornummer: 131

Beschrijving: puin in zand met mortel, onder dunne laag grijs zand

Veldtekening: 6

Spoornummer: 132

Beschrijving: tussenmuur, 2 steens, behoord bij spoor 130, modern, formaat: 21x10x5cm

Veldtekening: 6

Spoornummer: 133

Beschrijving: grijs zand met klei, mortel en puin in vlak van werkput 5

Veldtekening: 6

Spoornummer: 134

Beschrijving: grijs zand met mortel en puin, lijkt op spoor 133

Veldtekening: 6

Spoornummer: 135

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 136

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 137

Beschrijving: is gelijk aan spoor 168, baksteenoorde goot

Veldtekening: 4 & 6

Spoornummer: 138

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 139

Beschrijving: omgevallen deel van muur, ijsselsteentjes, 14 lagen hoog, O-W gericht, waarschijnlijk op fundering van blauw grijze breuksteen

Veldtekening: 6

Spoornummer: 140

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 141

Beschrijving: grijze klei met puin, spoor ten NW van spoor 71

Veldtekening: 1

Spoornummer: 142

Beschrijving: plek met baksteenpuin, noord van spoor 69

Veldtekening: 1

Spoornummer: 143

Beschrijving: rechthoekige kuil met in het midden vlek puin, donker bruin humeus zand met klei

Veldtekening: 3

Spoornummer: 144

Beschrijving: N-Z verlopend spoor van puinbrokken in tuinaarde (?) gaat onder spoor 145

Veldtekening: 2

Spoornummer: 145

Beschrijving: langwerpig O-W spoor van puin en mortel, ligt onder spoor 144 in verlengde van muur spoor 91

Veldtekening: 2

Spoornummer: 146

Beschrijving: hondengraf in tuinaarde (?) spoor 227

Veldtekening: 2

Spoornummer: 147

Beschrijving: rechthoekige kuil met baksteenpuin en mortel

Veldtekening: 3

Spoornummer: 148

Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 149

Beschrijving: bruin kleibaan N-Z verlopend in werkput 6

Veldtekening: 3

Spoornummer: 150

Beschrijving: rechthoekig spoor met mortelkalk in werkput 6

Veldtekening: 3

Spoornummer: 151

Beschrijving: langwerpige kuil met afval (bot, aardewerk), zwarte klei

Veldtekening: 3 & 5

Spoornummer: 152

Beschrijving: langwerpige kuil met afval, zie spoor 151, doorsnijdt spoor 251

Veldtekening: 3 & 5

Spoornummer: 153

Beschrijving: langwerpige kuil met afval, zie spoor 151, doorsnijdt spoor 251

Veldtekening: 3 & 5

Spoornummer: 154

Beschrijving: vlek met grof baksteenpuin in werkput 6

Veldtekening: 3

Spoornummer: 155
Beschrijving: tonput, bij oost eind van spoor 27
Veldtekening: 1

Spoornummer: 156
Beschrijving: vierhoekige vlek/kuil met bruine humeuze klei, noord van huis
Veldtekening: 6

Spoornummer: 157
Beschrijving: 18e eeuwse afvalkuil, 20 cm diep, aardewerk, bot en glas
Veldtekening: 5

Spoornummer: 158
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 159
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 160
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 161
Beschrijving: vervallen

Spoornummer: 162
Beschrijving: rijtje van drie gebroken kloostermoppen/ grote baksteen formaat: ? x 12 x 6 cm, ca. -1m NAP
Veldtekening: 4

Spoornummer: 163
Beschrijving: donker grijze klei met humeus zwarte vlekken, ten oosten van vlechtwerk spoor 164
Veldtekening: 4

Spoornummer: 164
Beschrijving: vlechtwerk van rijshout, N-Z gericht, met zijtak naar westen, is in klei (spoor 165) geplaatst of is er tegenaan gestort, ca. 1m NAP
Veldtekening: 4

Spoornummer: 165
Beschrijving: zeer donkere grijze geroerde klei, ten westen van vlechtwerk (spoor 164)
Veldtekening: 4

Spoornummer: 166
Beschrijving: afvalkuiltje, zand en klei, 18e eeuwse materiaal (2e helft)
Veldtekening: 4

Spoornummer: 167
Beschrijving: vlek, zand met mortel en puin
Veldtekening: 4

Spoornummer: 168

Beschrijving: deel van baksteengoot, (middeleeuwse baksteen), mogelijk aansluitend op spoor 69

Veldtekening: 4

Spoornummer: 169

Beschrijving: spoor met schoon grijs zand en klei, opgebracht

Veldtekening: 4

Spoornummer: 170

Beschrijving: klei met puinbrokken en mortel (opgebracht sloopafval)

Veldtekening: 4

Spoornummer: 171

Beschrijving: grijze klei met zand en mortel (opgebracht)

Veldtekening: 4

Spoornummer: 172

Beschrijving: bruine zandige kleivlek met opgebracht puin

Veldtekening: 4

Spoornummer: 173

Beschrijving: blauwgrijze klei met donker bruin zand en puin, ten oosten van spoor 175 (opgebrachte grond)

Veldtekening: 4

Spoornummer: 174

Beschrijving: 2 houten paaltjes ø 5 cm in spoor 175

Veldtekening: 1

Spoornummer: 175

Beschrijving: zware donker bruingrijze klei met organische resten, schopsteken zichtbaar, ten westen van spoor 173, opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 176

Beschrijving: rechthoekig spoor van bruin zand met puin en houtskool, ten westen van spoor 178 (ligt er gedeeltelijk in) lijkt op spoor 177, bedekt tonput spoor 155

Veldtekening: 1

Spoornummer: 177

Beschrijving: rechthoekig spoor van bruin zand met puin en houtskool, ten westen van spoor 178, lijkt op spoor 176

Veldtekening: 1

Spoornummer: 178

Beschrijving: zware grijsbruine klei met puin en mortel, ten zuiden van spoor 27, opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 179

Beschrijving: bruingrijze klei met zand en puin, N-Z verlopend spoor langs westkant van spoor 7

Veldtekening: 1

Spoornummer: 180

Beschrijving: zwartgrijze klei met organische resten, rechthoekig spoor ten westen van spoor 8

Veldtekening: 1

Spoornummer: 181

Beschrijving: donker grijze klei met bruin zand, veel baksteenpuin en mortel, tussen muren spoor 15 en spoor 8

Veldtekening: 1

Spoornummer: 182

Beschrijving: spoor 15

Veldtekening: 1

Spoornummer: 183

Beschrijving: grof baksteenpuin in spoor 51

Veldtekening: 1

Spoornummer: 184

Beschrijving: houten paal, rechthoekig, 15 x 40 cm in spoor 20

Veldtekening: 1

Spoornummer: 185

Beschrijving: grijsbruin zand met mortel en grof puin, uitbraaksleuf, O-W verlopend

Veldtekening: 1

Spoornummer: 186

Beschrijving: zware blauwgrijze klei met weinig puin in spoor 64

Veldtekening: 1

Spoornummer: 187

Beschrijving: houten paaltje in spoor 1, ø 10 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 188

Beschrijving: grijze klei met weinig puin, N-Z verlopend spoor, evenwijdig aan spoor 59, relatie met spoor 1

Veldtekening: 1

Spoornummer: 189

Beschrijving: donker grijs bruine klei, rechthoekig spoor zonder vondsten, ten noorden van spoor 190

Veldtekening: 1

Spoornummer: 190

Beschrijving: grijs bruine klei, O-W verlopend spoor, uitbraaksleuf, relatie met spoor 11 en 58?

Veldtekening: 1

Spoornummer: 191

Beschrijving: zware blauwgrijze klei met humeuze vlekken, spoor in spoor 64

Veldtekening: 1

Spoornummer: 192

Beschrijving: donker bruin klei met zand, vochtig, grond op goot spoor 69, is gelijk aan spoor 68

Veldtekening: 1

Spoornummer: 193

Beschrijving: grijze klei met bruin zand met veel mortel en puin

Veldtekening: 1

Spoornummer: 194

Beschrijving: grijze klei met bruin zand, veel puin en mortel, vlek naast spoor 66

Veldtekening: 1

Spoornummer: 195

Beschrijving: zware grijze klei met puin en mortel, vlek naast spoor 66

Veldtekening: 1

Spoornummer: 196

Beschrijving: grijze klei met donker grijze vlekken en fosfaatplekken, baksteen en hk, grijze vlek tegen spoor 69

Veldtekening: 1

Spoornummer: 197

Beschrijving: geelbruin zand met baksteen op resten muur (spoor 3), uitbraaksleuf

Veldtekening: 1

Spoornummer: 198

Beschrijving: grijs zand met klei en puin, rechthoekig spoor op muurresten, opgevulde uitbraaksleuf

Veldtekening: 1

Spoornummer: 199

Beschrijving: grijze klei met mortel, zand, en baksteen, ronde vlek ten noorden van spoor 23

Veldtekening: 1

Spoornummer: 200

Beschrijving: gelijk aan spoor 199

Veldtekening: 1

Spoornummer: 201

Beschrijving: hoekvormig spoor met mortel, aansluitend op uitloper spoor 27

Veldtekening: 1

Spoornummer: 202

Beschrijving: vloertje van gebroken middeleeuwse baksteen, h: + 0,85m NAP in spoor 203

Veldtekening: 1

Spoornummer: 203

Beschrijving: grijze klei met kalk en puingruis, opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 204

Beschrijving: grijze vuile klei met puin, aan de westkant een rand van baksteen, hoekvormig spoor

Veldtekening: 1

Spoornummer: 205

Beschrijving: depositie met puin, zand en klei onder houten planken (spoor 54)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 206

Beschrijving: donker grijze klei met zand en fijn baksteenpuin, ten oosten van spoor 205

Veldtekening: 1

Spoornummer: 207

Beschrijving: geelgroen zand met mortel (fosfaat?), ronde vlek in spoor 206

Veldtekening: 1

Spoornummer: 208

Beschrijving: grijze klei met zand en baksteen, langwerpige spoor, N-Z verlopend

Veldtekening: 1

Spoornummer: 209

Beschrijving: geel zand met mortel, ronde vlek in spoor 210

Veldtekening: 1

Spoornummer: 210

Beschrijving: grijze klei met mortel en puin, opvulling boven beerkelder

Veldtekening: 1

Spoornummer: 211

Beschrijving: rechthoekig spoor van puin en mortel waarschijnlijk deel van spoor 210

Veldtekening: 1

Spoornummer: 212

Beschrijving: O-W verlopend spoor van grijze klei met zand en puinbrokjes, opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 213

Beschrijving: grijze vette klei, lijkt aan te sluiten op spoor 11 in werkput , opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 214

Beschrijving: rechthoekig spoor van zand met kalk en puin, opvulling of uitbraaksleuf

Veldtekening: 1

Spoornummer: 215

Beschrijving: licht grijs rivierzand (opgebracht)

Veldtekening: 1

Spoornummer: 216

Beschrijving: rommelige vlek bruin zand met mortel en puin

Veldtekening: 1

Spoornummer: 217

Beschrijving: donker grijs humeus zand met klei, puinbrokjes en mortel, opgebrachte grond

Veldtekening: 1

Spoornummer: 218

Beschrijving: grove mortel in N-O hoek van spoor 214

Veldtekening: 1

Spoornummer: 219

Beschrijving: 3 houten paaltjes in spoor 203, ø 10 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 220

Beschrijving: 2 houten paaltjes in spoor 212, ø 10-15 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 221

Beschrijving: houten paal in spoor 212, formaat: 15 x 10 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 222

Beschrijving: houten paal in spoor 212, formaat: 15 x 15 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 223

Beschrijving: 2 houten paaltjes in spoor 217, ø 8 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 224

Beschrijving: houten paaltjes en houten palen in spoor 204, grootste ø 60 cm, 40 cm en 10 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 225

Beschrijving: houten paal in spoor 210, formaat: 10 x 8 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 226

Beschrijving: houten paal in spoor 206, formaat: 8 x 8 cm

Veldtekening: 1

Spoornummer: 227

Beschrijving: bruin humeus zand met klei (tuinaarde?)

Veldtekening: 2

Spoornummer: 228

Beschrijving: grijze schone klei, in vlak werkput 6, waarschijnlijk opgebracht

Veldtekening: 3

Spoornummer: 229

Beschrijving: rechthoekig spoor met donker bruin humeus zand vermengd met klei, ingraving in verband met tuin?

Veldtekening: 3

Spoornummer: 230

Beschrijving: rechthoekige vlek bestaande uit zware donkere klei, lijkt op spoor 151 t/m 153

Veldtekening: 3

Spoornummer: 231

Beschrijving: hoekvormig spoor van groenbruine klei, voor de 16e eeuw

Veldtekening: 3

Spoornummer: 232

Beschrijving: N-Z gericht vlek doorsneden doorsnede spoor 231, bestaande uit puingruis en donker grijs verrommelde klei

Veldtekening: 3

Spoornummer: 233

Beschrijving: scherp grijs zand binnen fundering spoor 130

Veldtekening: 6

Spoornummer: 234

Beschrijving: grijs zand ten noorden van spoor 130

Veldtekening: 6

Spoornummer: 235

Beschrijving: onderste laag muur/fundering van ijsselsteentjes, 3,75m lang, 1,5 steens breed in spoor 248

Veldtekening: 6

Spoornummer: 236

Beschrijving: rijtje van 4 plavuizen O-W gericht, 15 x 15,5 x 2 cm, in spoor 241 en 248

Veldtekening: 6

Spoornummer: 237

Beschrijving: zijmuur, subrecente fundering spoor 130

Veldtekening: 6

Spoornummer: 238

Beschrijving: grijze verrommelde klei met bruine spitsporen, aan westzijde werkput 6, vlak 2

Veldtekening: 3

Spoornummer: 239

Beschrijving: mortel en puin vlek ten oosten van spoor 235

Veldtekening: 6

Spoornummer: 240

Beschrijving: onderste rij stenen, 1,5 steens breed, op houten kesp, ca. -0,06m NAP

Veldtekening: 6

Spoornummer: 241

Beschrijving: grijze klei ten westen van spoor 248

Veldtekening: 6

Spoornummer: 242

Beschrijving: geel zand, dekt spoor 241 af

Veldtekening: 6

Spoornummer: 243

Beschrijving: grijs zand met klei, vegen kalk, mortel, beetje baksteen, in verbindingssleuf tussen werkput 5 en 6

Veldtekening: 6

Spoornummer: 244

Beschrijving: bruin humeus zand met klei en vegen mortel, puin, aardewerk, glas, ligt in spoor 243

Veldtekening: 6

Spoornummer: 245

Beschrijving: blauwgrijze hardsteen fragmenten, ten oosten van spoor 240

Veldtekening: 6

Spoornummer: 246

Beschrijving: boomwortel in spoor 248, (waarschijnlijk 17e - 18e eeuw of zelfs ouder)

Veldtekening: 6

Spoornummer: 247

Beschrijving: boomwortel, zie spoor 246

Veldtekening: 6

Spoornummer: 248

Beschrijving: bruingrijs zand en klei

Veldtekening: 6

Spoornummer: 249

Beschrijving: twee houten planken, ten zuiden van spoor 235 (muur)

Veldtekening: 6

Spoornummer: 250

Beschrijving: blauwgrijs hardsteen, fragmenten in spoor 233

Veldtekening: 6

Spoornummer: 251

Beschrijving: rij bakstenen, formaat: 20 x 9 x 4,5 cm, verband met tuin?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 252

Beschrijving: grijze klei, spoor dekt spoor 1 af

Veldtekening: 5

Spoornummer: 253

Beschrijving: bruin zand en klei, puinhrokken en mortel in spoor 255

Veldtekening: 5

Spoornummer: 254

Beschrijving: bruin zand met klei, aardewerk en puin (kuil of plantgat?)

Veldtekening: 5

Spoornummer: 255

Beschrijving: licht grijs scherp zand (rivierzand) opgebracht?, ligt op spoor 1

Veldtekening: 5

Spoornummer: 256

Beschrijving: licht grijs zand met vlekken mortel en puin onder baksteen spoor 251

Veldtekening: 5

Spoornummer: 257

Beschrijving: zeer zandige klei met baksteenpuin, mortel en fosfaatvlekken (tuin?)

Veldtekening: 5

Spoornummer: 258

Beschrijving: licht grijs scherp zand, N-Z verlopend

Veldtekening: 5

Spoornummer: 259

Beschrijving: grijze zand met baksteenpuin en mortel, N-Z verlopend

Veldtekening: 5

Spoornummer: 260

Beschrijving: licht grijze klei

Veldtekening: 5

Spoornummer: 261

Beschrijving: grijs zand met mortel en puingruis, relatie met spoor 283?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 262

Beschrijving: houten paaltjes (ca. 6 cm ø) 11 exemplaren in spoor 263

Veldtekening: 5

Spoornummer: 263

Beschrijving: grijze klei in vlak

Veldtekening: 5

Spoornummer: 264

Beschrijving: rechthoekig spoor met baksteenpuin, in midden rechthoekig spoor met licht grijs zand (spoor 265)

Veldtekening: 5

Spoornummer: 265

Beschrijving: rechthoekig spoor met licht grijs zand in spoor 264

Veldtekening: 5

Spoornummer: 266

Beschrijving: kull (klei met organische resten) doorsneden doorsneden door spoor 264, mestkuil?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 267

Beschrijving: rechthoekig spoor, funderingssleuf met scherp licht grijs zand, zie ook spoor 268

Veldtekening: 5

Spoornummer: 268

Beschrijving: gelijkend op spoor 267

Veldtekening: 5

Spoornummer: 269

Beschrijving: grijs zand met mortel, puinbrokken, mestvlekken, ten zuiden van beerkelder spoor 128

Veldtekening: 5

Spoornummer: 270

Beschrijving: puinvlek, doorsnijdt spoor 151

Veldtekening: 5

Spoornummer: 271

Beschrijving: rechthoekig spoor, donker bruin klei met zand, relatie met spoor 151 t/m 153?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 272

Beschrijving: puinspoor, N-Z verlopend in grijze klei

Veldtekening: 5

Spoornummer: 273

Beschrijving: puinspoor, plantgat, ten noorden van spoor 3

Veldtekening: 5

Spoornummer: 274

Beschrijving: puinspoor, plantgat, zie spoor 273

Veldtekening: 5

Spoornummer: 275

Beschrijving: idem als 273

Veldtekening: 5

Spoornummer: 276

Beschrijving: puinspoor, plantgat, ten noorden van spoor 27

Veldtekening: 5

Spoornummer: 277

Beschrijving: houten plank, onderkant van afwateringsgeul

Veldtekening: 5

Spoornummer: 278

Beschrijving: ingegraven houten plank, ten noorden van spoor 27

Veldtekening: 5

Spoornummer: 279

Beschrijving: mortelspoor, verlengde van afbuigend deel van muur spoor 27

Veldtekening: 5

Spoornummer: 280

Beschrijving: mortelspoor, O-W verlopend, sluit aan op spoor 277

Veldtekening: 5

Spoornummer: 281

Beschrijving: insteek van muur spoor 89, grijze klei

Veldtekening: 5

Spoornummer: 282

Beschrijving: insteek van spoor 124, zandige klei

Veldtekening: 5

Spoornummer: 283

Beschrijving: grijze zand met puin en mortel, langwerpig spoor, O-W verlopend, ligt onder 157

Veldtekening: 5

Spoornummer: 284

Beschrijving: klein muurtje van middeleeuwse baksteen, ten westen van spoor 128 (beerkelder)

Veldtekening: 5

Spoornummer: 285

Beschrijving: 7 houten palen, ten zuiden van spoor 128, fundering van poer of trap?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 286

Beschrijving: bakstenen vloer ten oosten van spoor 7 (waterkelder), in kelder omsloten door spoor 88 en 127

Veldtekening: 5

Spoornummer: 287

Beschrijving: puispoor, plantgat, zie spoor 273

Veldtekening: 5

Spoornummer: 288

Beschrijving: puinspoortje, plantgat, zie spoor 273

Veldtekening: 5

Spoornummer: 289

Beschrijving: brede muur, ten oosten van waterkelder spoor 7, ten westen van spoor 15

Veldtekening: 5

Spoornummer: 290

Beschrijving: puinspoor, plantgat, zie spoor 273

Veldtekening: 5

Spoornummer: 291

Beschrijving: kuil, bruin humeuze klei, waarschijnlijk oude mestkuil, doorsneden door spoor 89 en 88

Veldtekening: 5

Spoornummer: 292

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen, omsluit muren spoor 7
(waterkelder) formaat: 30 x 14 x 7 cm

Veldtekening: 5

Spoornummer: 293

Beschrijving: enkelsteens muurtje ten oosten van spoor 8, middeleeuwse baksteen
formaat: 30 x 14 x 7 cm

Veldtekening: 5

Spoornummer: 294

Beschrijving: houten paaltjes in grijze klei, oostkant van werkput 1, restant
vlechtwerk?

Veldtekening: 5

Spoornummer: 295

Beschrijving: mortelspoor verbonden met spoor 296 (muur) maar mogelijk ook met
muur spoor 279

Veldtekening: 7

Spoornummer: 296

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen, gaat over spoor 277 maar onder
spoor 301

Veldtekening: 7

Spoornummer: 297

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen, 3 vertandingen, los gesteld tegen
spoor 298

Veldtekening: 7

Spoornummer: 298

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen

Veldtekening: 7

Spoornummer: 299

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen

Veldtekening: 7

Spoornummer: 300

Beschrijving: los puin in gat in muur spoor 301

Veldtekening: 7

Spoornummer: 301

Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen, over spoor 296

Veldtekening: 7

Spoornummer: 302

Beschrijving: baksteen goot, beschadigd bij aanleg muur spoor 301, sluit aan op
spoor 303

Veldtekening: 7

Spoornummer: 303

Beschrijving: baksteen goot, onder spoor 302

Veldtekening: 7

Spoornummer: 304
Beschrijving: muur, aan noordzijde werkput 7
Veldtekening: 7

Spoornummer: 305
Beschrijving: muur van middeleeuwse baksteen
Veldtekening: 7

Spoornummer: 306
Beschrijving: grijze klei in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 307
Beschrijving: bruine klei in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 308
Beschrijving: grijze klei met zwarte vlekken in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 309
Beschrijving: bruingrijze klei in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 310
Beschrijving: grijsbruine klei in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 311
Beschrijving: bruine klei (slootvulling) in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

Spoornummer: 312
Beschrijving: beige klei in werkput 2, vlak 4
Veldtekening: 7

VONDSTENLIJST KAZERNEPLEIN 1997

verklaring termen en afkortingen:

code	- KP- 97, afkorting voor Kazerneplein 1997
num	- vondstnummer
datum	- datum van vondstadministratie
put	- afkomstig uit werkput
vlak	- afkomstig uit vlak
profiel	- afkomstig uit profiel
spoor	- afkomstig uit spoor
tek.	- genoteerd op tekening (zie ook spoornummers op sporenlijst)
spoorbeschrijving	- zie ook sporenlijst
vondst	- aanwezigheid vondsten
leder, ijzer, lood, messing/koper, tin, glas, textiel, metaal overig	- verwijzend naar aantallen en specifieke objecten
bot, zaden, schelp, overig eco.	- aanwezigheid van ecologische resten (zie ook ecologische rapporten van Van Haaster c.s.)
depot	- opslagverwijzing werkruimte archeologie Gorinchem
RAW-ra/wa/bod/oor	- resp. roodbakkend geglaazuurd (of ongeglazuurd) aardewerk; randen, wandscherven, bodemfragmenten, oren
Slibvers.	- slibversierd roodbakkend aardewerk
Wi-ra/wa/bod./oor	- wit aardewerk, meest bedekt met geel of groen glazuur; randen, wandfrag., bodemfragn., oren
weser-werra	- slibversierd aardewerk uit Weser en Werra gebied (D)
GR-ra/wa/bod/oor	- grijs aardewerk (zie ook wit en rood aardewerk)
siegburg, raeren, frechen, westerwald	- steengoedsoorten
fayence, porselein	- aantal fragmenten per aardewerksoort
pijp	- fragmenten van witaarden pijpen (zowel stelen als koppen)
industrieel	- aardewerk op industriële wijze gefabriceerd, import en binnenlandse productie (vanaf 18e eeuw)
overig	- overige voorwerpen en materialen
datering	- voorlopige datering aan de hand van aardewerk, munten of overig
opmerkingen	- opmerkingen bij een van de beschreven categorieën

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
1	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
2	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
3	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
4	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
5	KP-97	1	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
6	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	bovenleer- schoenfr
7	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
8	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
9	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
10	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
11	KP-97	1	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
12	KP-97	2	11-08-1997	1	1				tussen boomwortels langs Schuttersgracht	ja	
13	KP-97	2	11-08-1997	1	1				tussen boomwortels langs Schuttersgracht	ja	
14	KP-97	3								ja	
15	KP-97	4	12-08-1997						stort	ja	
16	KP-97	4	13-08-1997		1				losse vondst	ja	
17	KP-97	5	13-08-1997	1	1		2			ja	
18	KP-97	5	13-08-1997	1	1		2		vulling waterputje	ja	
19	KP-97	5	13-08-1997	1	1		2			ja	
20	KP-97	6	13-08-1997	1	1		4		uit vulling spoor	ja	
21	KP-97	7	13-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
22	KP-97	8		1	1				aanleg vondsten Z-O hoek werkput	ja	
23	KP-97	10		1	1		2		uit waterputje	ja	
24	KP-97	10	13-08-1997	1	1		2		vulling waterputje	ja	
25	KP-97	11		1	1		5		bij schoonmaken haard	ja	
26	KP-97	12	15-08-1997	1	1		33		detectorvondst op overloop	ja	
27	KP-97	13	15-08-1997				38		ten zuiden van sp. 27	ja	
28	KP-97	14		1	1		14			ja	
29	KP-97	14	15-08-1997	1	1		8		op muur sp. 8	ja	
30	KP-97	15	15-08-1997	1	1				stortvondst	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
1										
2										
3										
4							ja			
5						kraal				
6	agm.									
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15			cent							
16			schuimspaan							
17										
18									ja	
19										
20			duit							
21			penning							
22										
23										
24										
25										
26			munten Utrecht							
27			knoop, verzilverd							
28										
29										
30			gesp, verguld							

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
1				52	217	13	49	6		8	2	2
2				31	82	13	20			1		
3				13	75	7	13	1		1		
4			doos 9									
5			doos									
6			doos 24									
7												
8												
9												
10												
11												
12				7	29	12	5	5		5		
13												
14												
15			doos 15									
16			doos 15									
17												
18			doos 6									
19												
20			doos 15									
21			doos 15									
22					3							
23												
24			doos 6									
25				2	3							
26			doos 15									
27			doos 15									
28												
29			doos 6									
30			doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
1		8	27	4		7	22	3	7	5	5	2	22
2							2						
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12									1	1	8		8
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25											1		
26													
27													
28													
29													
30													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
1		dakpan	15e-18A	RAW met slibboogjes, kalkstenen tegel
2			16e-17e	
3			15e-17e	
4				benen koot met inkepingen
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12	4		mid 18e	creamware borden, pijp:IDH-kroon 75-vis
13				
14				
15			19e	
16				
17		oesterschelp		
18				
19				
20			1720	Holland
21			15d/16a	Kabbalistische penning (occult) Nuremberg
22			17e	bloempot
23		kalksteen		kalkstenen goot
24		stenen goot		stenen afvoergoot, blauwgrijs steen
25			17e-18e	tegels
26				
27				
28		haardtegels	17e	met appliques
29		haardsteen	17e	
30				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
31	KP-97	16	15-08-1997	1	1		23		tegen oostzijde sp.23	ja	
32	KP-97	16	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
33	KP-97	17	18-08-1997	1	1		59		detectorvondst	ja	
34	KP-97	18		1	1		28		vloerniveau	ja	
35	KP-97	19	14-08-1997	1	1		30		uit overloopputje	ja	
36	KP-97	20	14-08-1997						stort	ja	
37	KP-97	21	15-08-1997	1	1		4		uit vulling	ja	
38	KP-97	22		1	1				schaafvondsten	ja	
39	KP-97	23		1	1				stort	ja	
40	KP-97	24	14-08-1997						stort	ja	
41	KP-97	24	14-08-1997						stort	ja	
42	KP-97	25	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
43	KP-97	26	15-08-1997	1	1		4		detectorvondst	ja	
44	KP-97	27	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
45	KP-97	28	15-08-1997	1	1		9		detectorvondst	ja	
46	KP-97	29		1	1		31			ja	
47	KP-97	30	15-08-1997	1	1		14		detectorvondst	ja	
48	KP-97	31		1	1		33		op spoor 33	ja	
49	KP-97	33	15-08-1997	1	1		33		op sp. 33	ja	
50	KP-97	34	15-08-1997				38		ten zuiden van sp. 27	ja	
51	KP-97	34	15-08-1997				38		ten zuiden van sp. 27	ja	
52	KP-97	36	14-08-1997						stort	ja	
53	KP-97	37	14-08-1997						stort	ja	
54	KP-97	38	13-08-1997	1	1		2			ja	
55	KP-97	38	13-08-1997	1	1		2		vulling waterputje	ja	
56	KP-97	39		1	1		2			ja	
57	KP-97	40		1	1		2			ja	
58	KP-97	40	13-08-1997	1	1		2		vulling waterputje	ja	
59	KP-97	41		1	1		2			ja	
60	KP-97	42	13-08-1997	1	1		2		vulling waterputje	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
31			oortje							
32			duit							
33	div. (o.a. spijkers)									
34										
35							ja			
36			knoop							
37							ja			
38										
39										
40	divers		cent							
41		bordje, speelgoed								
42			duit							
43			penning							
44			munten met klopp							
45			knoop, versierd							
46										
47			munten Utrecht							
48										
49	spijker, sintel									
50		kogeltje								
51			nestel, versierd							
52			riemhaak							
53	spijkers									
54						11				
55					aantal x glas					
56										
57										
58							ja			
59										
60							ja			hazelnoot

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
31			doos 15									
32			doos 15									
33			doos 15									
34					1							
35			doos 9									
36			doos 15									
37			doos 9									
38					5					5		
39					5							
40			doos 15									
41			doos 15									
42			doos 15									
43			doos 15									
44			doos 15									
45			doos 15									
46												
47			doos 15									
48				4	6				1			
49			doos 15									
50			doos 15									
51			doos 15									
52			doos 15									
53			doos 15									
54												
55			doos 6									
56												
57												
58			doos 6									
59				2	6						1	
60			doos 6									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
31													
32													
33													
34													
35													
36													
37													
38										1			
39													
40													
41													
42													
43													
44													
45													
46													
47													
48													
49													
50													
51													
52													
53													
54													
55													
56													5
57													
58													
59									1				
60													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
31				
32				
33				
34		plavuis		ongeglazuurde plavuis
35				
36				
37				
38			17e	divers aardewerk, niet geteld!
39			17e	divers aardewerk, niet geteld!
40			1884	
41				
42				
43			1580	jeton of rekenpenning Dordrecht?
44				
45			16d	Nova Zembla type
46			18e	
47			1711	
48			17e	
49				
50				
51				
52				
53				
54			17e-18e	
55				
56			18e	
57		bot		meerdere fragmenten
58				
59			17e	
60				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
61	KP-97	43							losse vondst	ja	
62	KP-97	44	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
63	KP-97	45		1	1		51			ja	
64	KP-97	46	18-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
65	KP-97	47	18-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
66	KP-97	48	18-08-1997								
67	KP-97	48	18-08-1997	1	1				stort	ja	
68	KP-97	49	18-08-1997	1	1		4			ja	
69	KP-97	50	18-08-1997	1	1		59			ja	
70	KP-97	51	18-08-1997	1	2		35		detectorvondst	ja	
71	KP-97	52	18-08-1997	1	1		64			ja	
72	KP-97	52	18-08-1997	1	1		64		zoolfragment	ja	
73	KP-97	53	15-08-1997	1	1		45		geultje bij sp. 44	ja	
74	KP-97	53	15-08-1997	1	1		45		gootje bij sp. 44	ja	
75	KP-97	54	15-08-1997	1	1		46		op muur sp. 27	ja	
76	KP-97	55	15-08-1997	1	1		35			ja	
77	KP-97	55	15-08-1997	1	1		35		nabij sp. 37	ja	
78	KP-97	56		1	1		47		op muur spoor 8	ja	
79	KP-97	57	15-08-1997	1	1		11		ten oosten van sp. 11	ja	
80	KP-97	58		1	2		66			ja	
81	KP-97	60								ja	
82	KP-97	61									
83	KP-97	62	21-08-1997	2	1		80			ja	
84	KP-97	63	21-08-1997								
85	KP-97	63	21-08-1997						stort	ja	
86	KP-97	64	21-08-1997	1	2		83			ja	
87	KP-97	65		1	1		5			ja	
88	KP-97	65	13-08-1997	1	1		5		bij schoonmaken haard	ja	
89	KP-97	66	13-08-1997	1	1		5		bij schoonmaken haard	ja	
90	KP-97	67	13-08-1997	1	1		5		bij schoonmaken haard	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
61										
62							ja			
63										
64	half hoefijzer									
65		lakenlood								
66										
67										
68					fragmenten					
69										
70										
71										
72										
73					fles en vensterglas					
74		fragmenten								
75	o.a. spijkers									
76										
77										
78										
79		kogel								
80										
81										
82										
83										
84										
85										
86							ja			
87										
88										
89					vensterglas					
90	divers, spijkers									

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
61												
62			doos 7									
63				4	15	6	4				1	
64			doos 15									
65			doos 15									
66												
67			doos 18									
68			doos 8									
69												
70		diverse fragm.	doos 19									
71												
72			doos 24									
73			doos 8									
74			doos 15									
75			doos 15									
76												
77			doos 6									
78												
79			doos 15									
80												
81												
82												
83		diverse fragm.	doos 19									
84												
85			doos 18									
86			doos 11									
87												
88			doos 7									
89			doos 8									
90			doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
61													1
62													
63			1			1	3		1		1		
64													
65													
66													
67									3		1		
68													
69		3	7										
70													
71			4				1						
72													
73													
74													
75													
76													
77													
78							1				1		
79													
80											3		
81													
82													
83													
84													
85			1										
86													
87													
88													
89													
90													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
61			18e	pijpenring fragment
62				
63		vuurklok	15e-17e	
64				
65				
66				
67			17d-18a	
68				
69			15e	
70				
71			15e-17e	
72				
73				
74				
75				
76		leiste		
77		daklei		
78			17e	teg
79				
80			17e-18e	3x teg
81				
82				
83				
84				
85			15e	
86				
87				
88		leiste		
89				
90				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
91	KP-97	68	13-08-1997	1	1		5		bij schoonmaken haard	ja	
92	KP-97	69	14-08-1997	1	1				stort	ja	
93	KP-97	70	14-08-1997	1	1				stort	ja	
94	KP-97	71	14-08-1997	1	1				vlakvondst	ja	
95	KP-97	72	14-08-1997	1	1				vlakvondst	ja	
96	KP-97	72	14-08-1997				72			ja	
97	KP-97	73		1	1		28			ja	
98	KP-97	74	15-08-1997	1	1		4		uit vulling	ja	
99	KP-97	75		1	1		4			ja	
100	KP-97	76	15-08-1997	1	1		4		uit vulling	ja	
101	KP-97	77	14-08-1997	1	1		30		uit overloopputje	ja	
102	KP-97	78	14-08-1997	1	1		30		uit overloopputje	ja	
103	KP-97	80		1	1		35			ja	
104	KP-97	81	15-08-1997	1	1		35		bij sp. 37	ja	
105	KP-97	82	15-08-1997	1	1		35		nabij sp. 37	ja	
106	KP-97	83	15-08-1997	1	1		35		bij sp. 37	ja	
107	KP-97	85	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
108	KP-97	86	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
109	KP-97	87	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
110	KP-97	88	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
111	KP-97	89	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
112	KP-97	90	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
113	KP-97	91	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
114	KP-97	92	15-08-1997	1	1				detectorvondst	ja	
115	KP-97	93	15-08-1997	1	1		46		op muur sp. 27	ja	
116	KP-97	94		1	1		46			ja	
117	KP-97	95	15-08-1997	1	1		47		op muur sp. 8	ja	
118	KP-97	96	15-08-1997	1	1		47		op muur sp. 8	ja	
119	KP-97	97		1	1		47			ja	
120	KP-97	98	18-08-1997								

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
91							ja			
92					hals fles					
93							ja			
94							ja			
95	divers, spijkers									
96										
97										
98	spijker									
99										
100					vensterglas					
101	o.a. spijkers									
102					bodem fles					
103										
104							ja			
105					vensterglas					
106									ja	
107		fragmenten								
108		spinklosje								
109		lakenloodje								
110			duit							
111			munt							
112			duit							
113		kogel								
114			gordijnring?							
115							ja			
116										
117							ja			
118					vensterglas					
119										
120										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
91			doos 9									
92			doos 8									
93			doos 9									
94			doos 9									
95			doos 15									
96												
97												
98			doos 15									
99												
100			doos 8									
101			doos 15									
102			doos 8									
103					3		1					
104			doos 9									
105			doos 8									
106			doos 9									
107			doos 15									
108			doos 15									
109			doos 15									
110			doos 15									
111			doos 15									
112			doos 15									
113			doos 15									
114			doos 15									
115			doos 9									
116				2	1							
117			doos 9									
118			doos 8									
119												
120												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
91													
92													
93													
94													
95													
96													
97													1
98													
99											1		
100													
101													
102													
103							1				1		1
104													
105													
106													
107													
108													
109													
110													
111													
112													
113													
114													
115													
116													
117													
118													
119													
120													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
91				
92				
93				
94				
95				
96		15 tegel	ca. 1660	
97			18e	
98				
99			17e-18e	tegels
100				
101				
102				
103			16e-18e	
104				
105				
106				
107				
108				
109				
110				
111				
112				
113				
114				
115				
116			17e-18e	
117				
118				
119		schijfje		Wit aardewerk, geglaazuurd
120				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
121	KP-97	98	18-08-1997	1	1		65			ja	
122	KP-97	99		1	1		10			ja	
123	KP-97	99								ja	
124	KP-97	100		1	1		52			ja	
125	KP-97	101		1	1		41			ja	
126	KP-97	102	18-08-1997	1	1		50			ja	
127	KP-97	103	18-08-1997								
128	KP-97	103	18-08-1997	1	1		35			ja	
129	KP-97	104								ja	
130	KP-97	105	19-08-1997								
131	KP-97	105	19-08-1997	1	1					ja	
132	KP-97	106	19-08-1997								
133	KP-97	106	19-08-1997	1	2					ja	
134	KP-97	107	19-08-1997	1	2		73			ja	
135	KP-97	108								ja	
136	KP-97	108		1	2		73			ja	
137	KP-97	109	19-08-1997	1	1		65			ja	
138	KP-97	112									
139	KP-97	113									
140	KP-97	113	21-08-1997	1	2		88		tegen muur spoor 88	ja	
141	KP-97	114	21-08-1997	1	2		90			ja	
142	KP-97	115	21-08-1997	1	2				stort bij verdiepen naar vlak 2	ja	
143	KP-97	116		1	2		88			ja	
144	KP-97	117	26-08-1997	1	2				detectorvondst	ja	
145	KP-97	118									
146	KP-97	118	26-08-1997	4	2		135		bij vlechtwerk spoor 135	ja	
147	KP-97	119	27-08-1997	6	1				detectorvondst	ja	
148	KP-97	120	05-09-1997				158			ja	
149	KP-97	121	01-09-1997	6	1				detectorvondst stort	ja	
150	KP-97	122	20-07-1997	3	1		79			ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
121										
122										
123										
124										
125										
126										
127										
128										
129										
130										
131										
132										
133										
134			munt							
135										
136										
137		spinklosje								
138										
139										
140										
141			beslag							
142										
143										
144										
145										
146										
147			duit							
148	mes fragmenten									
149			munt							
150					kraal					

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
121			doos 18	2	7		1					
122							2					
123												
124												
125					2	2						
126		diverse fragm.	doos 19									
127												
128			doos 18									
129												
130												
131			doos 18									
132												
133			doos 18	1								
134			doos 15									
135												
136			doos 18					1				
137			doos 19									
138												
139												
140			doos 18									
141			doos 19									
142		diverse fragm.	doos 19									
143							1				3	
144		diverse fragm.	doos 19									
145												
146			doos 18	1				1				
147			doos 15									
148			doos 27									
149			doos 15									
150			doos 8									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
121						2	3						
122											1		
123													
124									1				
125										1			
126													
127													
128													
129													
130													
131						2							
132													
133											2		
134													
135													
136													
137													
138													
139													
140							2						
141													
142													
143													
144													
145													
146													
147													
148													
149													
150													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
121			15e-16e	
122		dakpan	17e-18e	tegels
123				
124			17A	
125		dakpan	17e	
126				
127				
128		tegels, poly	17a	polygroom tegelfragment
129				
130				
131			14e-15e	
132				
133				
134				
135				
136			16e	spreukbord fragment
137				
138				
139				
140			16e	
141				
142				
143			17e	Wi-bod vergiet
144				
145				
146			15e-16e	slibbogen
147				
148				
149				
150				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
151	KP-97	123	20-08-1997	3	1		79			ja	
152	KP-97	124	18-08-1997	1	1		59			ja	
153	KP-97	125		1	1		59			ja	
154	KP-97	126		1	1		59			ja	
155	KP-97	127	18-08-1997	1	1		59			ja	
156	KP-97	128	25-08-1997	1	1		1		stortvondst vml. grachtvulling	ja	
157	KP-97	129	25-08-1997	1	1		1		stortvondst vml. grachtvulling	ja	
158	KP-97	130	25-08-1997	1	1		1		stortvondst vml. grachtvulling	ja	
159	KP-97	131	01-09-1997	6	2		143		detectorvondst 10cm onder oppervlak	ja	
160	KP-97	132								ja	
161	KP-97	132					68		uit insteek waaronder spoor 69 ligt	ja	
162	KP-97	133		1	1		69		bij spoor 69!	ja	
163	KP-97	134	20-07-1997	3	1		79			ja	
164	KP-97	135	25-08-1997	1					stort vml. grachtvulling	ja	
165	KP-97	136		1	1		35		tijdens detectorzoeken gevonden	ja	
166	KP-97	136	20-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
167	KP-97	136									
168	KP-97	136									
169	KP-97	136	20-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
170	KP-97	137	01-09-1997	1	2				detector, vlakbij sp. 1	ja	
171	KP-97	138	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
172	KP-97	139	01-09-1997	6	2		143		bij aanleg werkput	ja	
173	KP-97	140	01-09-1997	1	1a				uit noordprofiel zie tekening	ja	
174	KP-97	141	01-09-1997	6	2				uit zuidprofiel zie tekening	ja	
175	KP-97	142	01-09-1997	2	1		146		hondengraf	ja	
176	KP-97	143									
177	KP-97	143	01-09-1997	2	1		148		uit goot	ja	
178	KP-97	144									
179	KP-97	144		6	2		143		aanleg werkput 6	ja	
180	KP-97	145		2	2				rondom sp. 91, op vlak	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
151							ja		ja	
152	spijkers, haakje									
153										
154										
155										
156	pijpunt									
157	sleutel									
158		gewicht								
159			rekenpenning							
160										
161										
162										
163			pan							
164	div. (o.a. spijkers)									
165										
166										
167										
168										
169										
170										
171		lakenlood (leiden)								
172				lepel						
173										pollenmonster
174										pollenmonster
175							ja			
176										
177										
178										
179										
180										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
151			doos 9									
152			doos 15									
153												
154				5	46	10	3	2				
155		slakken	doos 15									
156			doos 15									
157			doos 15									
158			doos 15									
159			doos 15									
160												
161			doos 18		1	1						
162				1	7		1		1			
163			doos 15									
164			doos 15									
165				2		1	1					
166		diverse fragm.	doos 19									
167												
168												
169			doos 18	4	1							
170		diverse fragm.	doos 19									
171			doos 15									
172			doos 19									
173												
174												
175			doos 25									
176												
177			doos 18	6	19	1				1		
178												
179			doos 18	6	19	7	1			1		
180									3	8	3	2

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
151													
152													
153							1						
154													
155													
156													
157													
158													
159													
160													
161											2		1
162							1?						
163													
164													
165							1						
166													
167													
168													
169							4	2					
170													
171													
172													
173													
174													
175													
176													
177													
178													
179	1					1		1			2		
180											2		

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
151				
152				
153			16d-17a	
154			15e-16e	
155				
156				
157				
158				
159			1601	gedateerd
160				
161			17e	zalfpot bodem (RAW)
162			16e-17e?	Keuls steengoed?
163				
164				
165			17A	
166				
167				
168				
169			16e-17e	
170				
171				
172				
173				
174				
175				
176				
177				
178				
179		majolika	16e-17e	albarello, tegel
180			17e-18e	

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
181	KP-97	147	02-09-1997	6	2				detectorvondst	ja	
182	KP-97	150									
183	KP-97	151	29-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
184	KP-97	152	29-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
185	KP-97	153	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
186	KP-97	154	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
187	KP-97	155	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
188	KP-97	156	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
189	KP-97	157	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
190	KP-97	158	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
191	KP-97	159	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
192	KP-97	160	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
193	KP-97	161	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
194	KP-97	162	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
195	KP-97	163	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
196	KP-97	164	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
197	KP-97	165	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
198	KP-97	166	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
199	KP-97	167	20-08-1997	1	2		7		beerkelder	ja	
200	KP-97	168	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
201	KP-97	169	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
202	KP-97	170	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
203	KP-97	171	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
204	KP-97	172	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
205	KP-97	173	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
206	KP-97	174	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
207	KP-97	175	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
208	KP-97	176	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
209	KP-97	177	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
210	KP-97	178	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
181			riemhaak							
182										
183									ja	
184								ja		walnoot
185						kralen				
186						2 kantklossen				
187						luizenkam				
188						luizenkam fragm.				
189						2 ballen, 4,5cm ø				
190						verfspanen				
191						spinstokje fragment				
192						kokertje l:15 cm				
193						katrolfragment				
194						knop				
195						2 borstels, plankje				
196						maatstokje				
197			brilletje		2 brilleglazen					
198						lepel				
199										bezem, heitakke
200			3 messing hoepen			duigenbakje				
201									ja	
202										
203									ja	
204										coprolieten
205										koehoorn fragm.
206									ja	
207										kastanjes verkoo
208										haaiantand
209										mensenkies
210										perzikpitten

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
181			doos 15									
182												
183			doos 14									
184			doos 14									
185												
186												
187												
188												
189												
190												
191												
192												
193												
194												
195												
196												
197			doos 15									
198												
199 ^{h?}												
200												
201			doos 14									
202		slakken (haard?)	doos 14									
203			doos 14									
204			doos 14									
205			doos 14									
206			doos 14									
207 ^{ld}			doos 14									
208			doos 14									
209			doos 14									
210			doos 14									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
181													
182													
183													
184													
185													
186													
187													
188													
189													
190													
191													
192													
193													
194													
195													
196													
197													
198													
199													
200													
201													
202													
203													
204													
205													
206													
207													
208													
209													
210													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
181				
182				
183				
184				
185				
186				
187				
188				
189				
190				
191				
192				
193				
194				
195				
196				
197				
198				
199				
200				
201				
202				
203				
204				
205				
206				
207				
208				
209				
210				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
211	KP-97	179	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
212	KP-97	180	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
213	KP-97	181	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
214	KP-97	182	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
215	KP-97	183	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
216	KP-97	184	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
217	KP-97	185	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
218	KP-97	186	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
219	KP-97	187	22-08-1997	1					losse vondst bij gracht struisvogelstraat	ja	
220	KP-97	188									
221	KP-97	188	22-08-1997	1	2				stort	ja	
222	KP-97	189		1	1a		35		naast overloop	ja	
223	KP-97	190	22-08-1997	1	2				detector, tegen beerput sp. 72	ja	
224	KP-97	191	22-08-1997	1	2		125		detectorvondst	ja	
225	KP-97	192									
226	KP-97	193									
227	KP-97	194		3	1		102			ja	
228	KP-97	195	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
229	KP-97	196	01-09-1997	2	2				losse vondst	ja	
230	KP-97	196									
231	KP-97	197	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
232	KP-97	198	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
233	KP-97	199	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
234	KP-97	200	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
235	KP-97	201	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
236	KP-97	202	06-09-1997						detectorvondst stort	ja	
237	KP-97	203	06-09-1997						detectorvondst stort	ja	
238	KP-97	204	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
239	KP-97	205	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
240	KP-97	206	12-08-1997	1	1		1		stort spoor 1	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
211										hazelnooten
212								ja		
213										
214										eierschaal
215									ja	
216										mensenhaar
217										draden wol
218										turf
219	lans									
220										
221										
222										
223	mes									
224										
225										
226										
227										
228									ja	coproliet
229	scharnier									
230										
231						5 kanfragmenten				
232						meubelfragmenten				
233						borstel				
234										
235		2 kogels								
236		lakenlood								
237		kogel								
238			2 gordijnrings?							
239			gespje							
240			cent							

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
211			doos 14									
212			doos 14									
213	ja		doos 14									
214			doos 14									
215			doos 14									
216			doos 14									
217			doos 14									
218			doos 14									
219			doos 15									
220												
221			doos 18									
222												
223			doos 19									
224		diverse fragm.	doos 19									
225												
226												
227				2	7	1	1					
228			doos 9									
229			doos 27									
230												
231												
232												
233												
234	ja		doos 16									
235			doos 15									
236			doos 15									
237			doos 15									
238			doos 15									
239			doos 15									
240			doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
211													
212													
213													
214													
215													
216													
217													
218													
219													
220													
221									1				
222													
223													
224													
225													
226													
227													
228													
229													
230													
231													
232													
233													
234													
235													
236													
237													
238													
239													
240													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
211				
212				
213				
214				
215				
216				
217				
218				
219				
220				
221			17e	kruik
222		dakpan	17e?	
223				
224				
225				
226				
227			17e	
228				
229				
230				
231				
232				
233				
234				
235				
236				
237				
238				
239				
240			1940-'45	

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
241	KP-97	207	12-08-1997	1	1		1		stort spoor 1	ja	
242	KP-97	208	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
243	KP-97	209	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
244	KP-97	210	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
245	KP-97	211	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
246	KP-97	212	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
247	KP-97	213	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
248	KP-97	214	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
249	KP-97	214	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
250	KP-97	215									
251	KP-97	216	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
252	KP-97	217	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
253	KP-97	218	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
254	KP-97	219	17-09-1997						detectorvondst na dichtgooien van werkputten	ja	
255	KP-97	220	17-09-1997						detectorvondst na dichtgooien van werkputten	ja	
256	KP-97	221	17-09-1997						losse vondst	ja	
257	KP-97	221	17-09-1997						detectorvondst na dichtgooien van werkputten	ja	
258	KP-97	222	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
259	KP-97	223	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
260	KP-97	224	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
261	KP-97	225	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
262	KP-97	226	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
263	KP-97	227	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
264	KP-97	228	18-08-1997	1	1		41		detectorvondst	ja	
265	KP-97	229	18-08-1997	1	1		59		detectorvondst	ja	
266	KP-97	230	18-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
267	KP-97	231	18-08-1997	1	1		35		detectorvondst	ja	
268	KP-97	232		1	2		58			ja	
269	KP-97	233	19-08-1997	1	2		66		boven beerkelder	ja	
270	KP-97	234		1	1		4			ja	

	ijzer	lood	messaging/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
241			duit							
242			armfragm. balansje							
243	2 haken, beslag									
244			knoop?							
245										benen kantkloss
246										benen waaier
247										
248			messagingdraad							
249	ijzerdraad									
250										
251										monster beer
252										monster beer
253			muntgewicht							
254			duit							
255			duit Utrecht							
256		lakenzegel								
257										
258			spelden							
259			nestels							
260			kledinghaakjes							
261			knoop							
262		kogeltje								
263			grote speld							
264	div. (o.a. spijkers)									
265			ornament							
266		vuurslaghouder								
267		lakenlood								
268										
269							ja		ja	
270										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
241			doos 15									
242			doos 15									
243			doos 15									
244			doos 15									
245	oel		doos 16									
246			doos 16									
247	ja		doos 16									
248	ja		doos 16									
249	ja		doos 18									
250												
251			doos 17									
252			doos 17									
253			doos 15									
254			doos 15									
255			doos 15									
256			doos 27									
257		diverse fragm.	doos 15									
258			doos 18									
259			doos 18									
260			doos 18									
261			doos 18									
262			doos 18									
263			doos 18									
264			doos 15									
265			doos 15									
266			doos 15									
267			doos 15									
268					1		1					
269			doos 9									
270												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
241													
242													
243													
244													
245													
246													
247													
248													
249													
250													
251													
252													
253													
254													
255													
256													
257													
258													
259													
260													
261													
262													
263													
264													
265													
266													
267													
268			1								1		1
269													
270													1

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
241				
242				
243				
244				
245				
246				
247				
248				
249				
250				
251				
252				
253			16d	Antwerpen, muntgewicht laatste kwart 16e eeuw
254			17e	
255				
256				
257				
258				
259				
260				
261				
262				
263				
264				
265				
266				
267				
268			17e	
269				
270		plavuis	17e-18e	

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
271	KP-97	235	18-08-1997	1	1		51		detectorvondst	ja	
272	KP-97	236	18-08-1997	1	1		51			ja	
273	KP-97	237	18-08-1997	1	1		51			ja	
274	KP-97	238	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
275	KP-97	239	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
276	KP-97	240	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
277	KP-97	241	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
278	KP-97	242	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
279	KP-97	243	01-09-1997	1	2				detectorvondst in tuinaarde ten noorden van huis	ja	
280	KP-97	244	01-09-1997	6	1				detectorvondst stort	ja	
281	KP-97	245		1	2		83			ja	
282	KP-97	246	21-08-1997	1	2		83		detectorvondst	ja	
283	KP-97	247	21-08-1997	1	2		88		detectorvondst	ja	
284	KP-97	248	21-08-1997	1	2		88			ja	
285	KP-97	249	21-08-1997	1	2		88			ja	
286	KP-97	250	22-08-1997	3	1		194			ja	
287	KP-97	251	22-08-1997	3	1		102			ja	
288	KP-97	252	22-08-1997	3	1		102			ja	
289	KP-97	253		3	1		102			ja	
290	KP-97	254	22-08-1997	3	1		102			ja	
291	KP-97	255		1	1a		35		naast overloop	ja	
292	KP-97	256		1	1a		35		naast overloop	ja	
293	KP-97	257		1	1a		35		naast overloop	ja	
294	KP-97	258		1	1		64			ja	
295	KP-97	259	18-08-1997	1	1		64			ja	
296	KP-97	260	18-08-1997	1	1		64			ja	
297	KP-97	261	18-08-1997	1	1		10			ja	
298	KP-97	262	18-08-1997	1	1		10		detectorvondst	ja	
299	KP-97	263	01-09-1997	6	2		143		detectorvondst 10cm onder oppervlak	ja	
300	KP-97	264	02-09-1997	2					detectorvondst stort werkput 2 en 3	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
271			gesp							
272	div. (o.a. spijkers)									
273					fragmenten					
274		2 kogels								
275			duit(?)							
276		lakenlood								
277		zegel met goudrest								
278	sleutelgatornament									
279		3 fragm. (kogel)								
280			gesp							
281										
282	ring, haak, mes									
283	2 spijkers									
284							ja			
285										
286							ja			
287							ja			
288									ja	
289										
290	2 spijkers									
291										
292										
293										
294										
295							ja			
296										
297			knoop artillerie							
298	spijkers									
299	ring									
300			knoop							

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
271			doos 15									
272			doos 15									
273			doos 8									
274			doos 15									
275			doos 15									
276			doos 15									
277			doos 15									
278			doos 15									
279			doos 15									
280			doos 15									
281				2	3		3					
282			doos 15									
283			doos 15									
284			doos 11									
285		metaalslak	doos 15									
286			doos 11									
287			doos 9									
288			doos 9									
289												
290			doos 15									
291												
292												
293				7	2	1	1	1				
294				2	4		2					
295			doos 9									
296			doos 9									
297			doos 15									
298			doos 15									
299			doos 15									
300			doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
271													
272													
273													
274													
275													
276													
277													
278													
279													
280													
281													
282													
283													
284													
285													
286													
287													
288													
289			1	1									
290													
291	1												
292			2										
293													
294													
295													
296													
297													
298													
299													
300													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
271				
272				
273				
274				
275				
276				
277				
278				
279				
280				
281			17e	olielamp frag.
282				
283				
284				
285				
286				
287				
288				
289		leiste	15e	
290				
291			17e	Weserbord
292			15e	
293			17e	
294		dakpan	15e	bakpan hollesteel
295				
296		daklei		
297			19e-20e	
298				
299				
300				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
301	KP-97	265	02-09-1997	2					detectorvondst stort werkput 2 en 3	ja	
302	KP-97	266	02-09-1997	1	1		24		zeefresidu afvoer inhoud	ja	
303	KP-97	267	02-09-1997	4					detectorvondst stort	ja	
304	KP-97	268	02-09-1997	4					detectorvondst	ja	
305	KP-97	269	02-09-1997	6	2				detectorvondst	ja	
306	KP-97	269	02-09-1997	4					detectorvondst	ja	
307	KP-97	270	02-09-1997	6	2				detectorvondst	ja	
308	KP-97	271	02-09-1997	6	2				detectorvondst	ja	
309	KP-97	272	02-09-1997	6					detectorvondst stort werkput 6	ja	
310	KP-97	273	02-09-1997	1					detectorvondst in tuinaarde Noord van huis	ja	
311	KP-97	274									
312	KP-97	274	02-09-1997	2	2				uit geul onder spoor 91	ja	
313	KP-97	275	02-09-1997	2	2		91			ja	
314	KP-97	275	02-09-1997	2	2		91		bij houten goot	ja	
315	KP-97	276									
316	KP-97	276	02-09-1997	2	2		91		onder muur spoor 91	ja	
317	KP-97	277	01-09-1997						stort	ja	
318	KP-97	278									
319	KP-97	278	02-09-1997	2	2				oost van spoor 91, buiten muur	ja	
320	KP-97	279	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
321	KP-97	280	03-09-1997	1	2		155		beerton, bij afschaven gevonden	ja	
322	KP-97	281	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	
323	KP-97	282	20-08-1997	1	2		155		laag 2	ja	
324	KP-97	284		1	2		155		laag 3	ja	
325	KP-97	285	02-09-1997	6	2				detectorvondst	ja	
326	KP-97	286									
327	KP-97	286	02-09-1997	6	2		149		bruin humeus	ja	
328	KP-97	287	02-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
329	KP-97	288	03-09-1997	1	2				uit ophogingslaag	ja	
330	KP-97	289	03-09-1997	6	2				detectorvondst nabij sp.151	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
301			knoop							
302									ja	
303			knoop							
304		lakenlood								
305		lakenlood								
306			sjako-ornament							
307			knoop met leeuw							
308			munt							
309			knoop							
310			duit							
311										
312										
313										
314										
315										
316										
317										
318										
319										
320			duit							
321										turf
322	tang?									
323										monster beer
324										
325		kogel								
326										
327										
328			duit							
329										
330										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
301			doos 15									
302			doos 9									
303			doos 15									
304			doos 15									
305			doos 15									
306			doos 15									
307			doos 15									
308			doos 15									
309			doos 15									
310			doos 15									
311												
312			doos 18	9	20	5	5					
313												
314			doos 26									
315												
316			doos 20									
317			doos 18									
318												
319			doos 20	4								
320			doos 15									
321			doos 9									
322			doos 15									
323			doos 17									
324				3	33				5	30	5	
325			doos 15									
326												
327			doos 18									
328			doos 15									
329			doos 9									
330		indet	doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
301													
302													
303													
304													
305													
306													
307													
308													
309													
310													
311													
312			3			2	1				2		
313													
314													
315													
316							1						
317													
318													
319			1				1						
320													
321													
322													
323													
324			4		1	1	2						
325													
326													
327							3						
328													
329													
330													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
301				
302				
303				
304				
305				
306				
307				
308				
309				
310				
311				
312			15e-17e	4x dakpan
313		leiste		5 x
314		leiste		
315				
316			16d	spreukband Raeren Marcus-Lucas
317		gevelste		fragment gevelste
318				
319			15e-17e	
320				
321				
322				
323				
324			15e-17e	1 fragm. Mayen bolpot?? (9e eeuw)
325				
326				
327			16e-17a	
328				
329				
330				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
331	KP-97	290									
332	KP-97	290	03-09-1997	1	1				vlakvondst bij spoor 63	ja	
333	KP-97	291	03-09-1997	1	2		155		beerton laag 3	ja	
334	KP-97	292								ja	
335	KP-97	293	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
336	KP-97	294								ja	
337	KP-97	295		6	2		295			ja	
338	KP-97	296	20-08-1997	1	2		155		beerton	ja	
339	KP-97	297	03-09-1997	6	2				zie tekening	ja	
340	KP-97	298	03-09-1997	6	2				zie tekening	ja	
341	KP-97	299	03-09-1997	6	2		151		nabij sp. 151 detector	ja	
342	KP-97	300	03-09-1997	6	2				losse vondsten rond sp. 151 en 152	ja	
343	KP-97	301								ja	
344	KP-97	301	04-09-1997	1	2		23		uit beerton	ja	
345	KP-97	302								ja	
346	KP-97	302	04-09-1997	1	2		156			ja	
347	KP-97	303	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
348	KP-97	304	04-09-1997	1	2				vlakvondsten	ja	
349	KP-97	306	05-09-1997	1	2		158		bij detectorzoeken gevonden	ja	
350	KP-97	307	05-09-1997	6	2		51			ja	zool, fragmenten sc
351	KP-97	307	05-09-1997	6	2		1			ja	fragmenten
352	KP-97	308		6	2		1			ja	
353	KP-97	308								ja	
354	KP-97	308								ja	
355	KP-97	308								ja	
356	KP-97	309								ja	
357	KP-97	309	05-09-1997	6	2		152			ja	
358	KP-97	310								ja	
359	KP-97	310	05-09-1997	6	2		150			ja	
360	KP-97	311									

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
331										
332										
333								ja		
334										
335	mes									
336										
337										
338										monster beer
339			oortje							
340	hang/sluitwerk									
341			rekenpenning							
342		beslag								
343										
344										
345										
346										
347										zalfpot inhoud
348		kogel en indet								
349							ja			
350	noen									
351										
352										
353										
354										
355										
356										
357										
358										
359										
360										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
331												
332			doos 20									
333			doos 9									
334												
335			doos 27									
336												
337				8	29	7	1					
338			doos17									
339												
340			doos 27									
341												
342			doos 27									
343												
344			doos 20		3		1		1			
345												
346			doos 20	1	3							
347			doos 17									
348			doos 15									
349			doos 25									
350			doos 24									
351			doos 24									
352				2	14	2	4					
353												
354												
355												
356												
357			doos 20	2	3							
358												
359			doos 20	4	4	3	1			1	1	
360												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
331													
332													
333													
334													
335													
336													
337							2			1			
338													
339													
340													
341													
342													
343													
344								1				1	2
345													
346													
347													
348													
349													
350													
351													
352	2												
353													
354													
355													
356													
357							1			2			
358													
359									8	1	4		2
360													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
331				
332		haardsteen	17e	hert en 1 & 6 (begin jaartal)
333				
334				
335				
336				
337			16e	
338				
339				
340				
341				
342				
343				
344		vuursteen	17d-18a	
345				
346				
347				
348				
349				
350				
351				
352			17e	
353				
354				
355				
356				
357			16e-18e	
358				
359			17e-18e	
360				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
361	KP-97	311		2	2		91		oost van spoor 91	ja	
362	KP-97	312									
363	KP-97	312	05-09-1997	1	2				stort	ja	
364	KP-97	313	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
365	KP-97	314	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
366	KP-97	315	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
367	KP-97	316	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
368	KP-97	317	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
369	KP-97	318	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
370	KP-97	319	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
371	KP-97	320	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
372	KP-97	321	05-09-1997	6	2		1		geul	ja	
373	KP-97	322	05-09-1997	6	2		1		geulvulling	ja	
374	KP-97	323	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	messchede
375	KP-97	323	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	riemfragment
376	KP-97	324	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	bovenleerfragmente
377	KP-97	325									
378	KP-97	326	22-08-1997	1					losse vondst bij gracht struisvogelstraat	ja	
379	KP-97	327	22-08-1997	1					losse vondst bij gracht struisvogelstraat	ja	
380	KP-97	328	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	bovenleerfragmente
381	KP-97	329									
382	KP-97	330	05-09-1997	2	2		91		oost van sp. 91	ja	
383	KP-97	331								ja	
384	KP-97	331	02-09-1997	6	2		151			ja	
385	KP-97	332	02-09-1997	6	2		151		zeer humeus	ja	
386	KP-97	333	02-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	zool
387	KP-97	334	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	bovenleerfragmente
388	KP-97	335	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
389	KP-97	336	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
390	KP-97	337								ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
361										
362										
363										
364			haarnaald							
365			gordijnring?							
366			knoopje							
367		voetstukje?								
368		meubelbeslag??								
369			bosje draad							
370			bakje, van balans?							
371						schoenhak				
372										mensenbot
373					hals fles					
374										
375										
376n										
377										
378			munt							
379			gesp							
380n										
381										
382	mes									
383										
384										
385							ja			
386										
387n										
388										monster beer
389							ja			
390										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
361			doos 18									
362												
363			doos 18	1								
364			doos 18									
365			doos 18									
366			doos 18									
367			doos 18									
368			doos 18									
369			doos 18									
370			doos 18									
371												
372			doos 9									
373			doos 8									
374			doos 24									
375			doos 24									
376			doos 24									
377												
378												
379			doos 15									
380			doos 24									
381												
382			doos 19									
383												
384			doos 20	1								
385			doos 25									
386			doos 24									
387			doos 24									
388			doos17									
389			doos 25									
390												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
361						1							
362													
363													
364													
365													
366													
367													
368													
369													
370													
371													
372													
373													
374													
375													
376													
377													
378													
379													
380													
381													
382													
383													
384										1			
385													
386													
387													
388													
389													
390													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
361			16e	snelle fragment
362				
363				vetvanger fragment
364				
365				
366				
367				
368				
369				
370				
371				
372				
373				
374				
375				
376				
377				
378				
379				
380				
381				
382				
383				
384				
385				
386				
387				
388				
389				
390				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
391	KP-97	337	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
392	KP-97	338		6	2		151			ja	
393	KP-97	338	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	
394	KP-97	339	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
395	KP-97	340	02-09-1997	2	2				uit geul onder sp. 91	ja	
396	KP-97	341	03-09-1997	1	2		155		beerton	ja	
397	KP-97	344								ja	
398	KP-97	344	01-09-1997	2			146		hondengraf	ja	
399	KP-97	346	01-09-1997	2	2				rondom spoor 91	ja	
400	KP-97	348	01-09-1997	2	2		91		rondom sp. 91	ja	
401	KP-97	349		2	2				rondom sp. 91, op vlak	ja	
402	KP-97	350		2	2				rondom sp. 91, op vlak	ja	
403	KP-97	351									
404	KP-97	351	03-09-1997	1	2		155		uit ophogingslaag	ja	
405	KP-97	352	03-09-1997	1	2				uit ophoging naast sp. 155	ja	
406	KP-97	352	03-09-1997	1	2		352		naast spoor 155	ja	
407	KP-97	353	02-09-1997	2	2		91		bij de houten geul	ja	
408	KP-97	357	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
409	KP-97	358	04-09-1997	1	2		23		inhoud beerton	ja	
410	KP-97	359	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
411	KP-97	361	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
412	KP-97	362	04-09-1997	1	2		23		inhoud beerton	ja	
413	KP-97	363		2	2		91			ja	
414	KP-97	364		2	2		91			ja	
415	KP-97	365	03-09-1997	2	2		91		bij houten geul	ja	
416	KP-97	366	02-09-1997	2	2		1		houten geul(?)	ja	
417	KP-97	367		2	2		91			ja	
418	KP-97	368	02-09-1997	2	2		91		bij de houten goot	ja	
419	KP-97	369		2	2		91			ja	
420	KP-97	370		2	2		91		bij houten geul	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
391										
392										
393										
394								ja	ja	
395										bezem, takken
396										
397										
398										
399							ja			
400	indet									
401										
402										
403										
404										
405										
406										
407										henneptouw, pek
408						tap				
409	sleutel									
410						tap				
411	kram									
412							ja			
413										
414										
415							ja			
416	hang/sluitwerk?									
417										
418										
419										
420										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
391			doos 20	3	39	1						
392												
393			doos 26									
394			doos 25									
395												
396	hoedenlint		doos 24									
397												
398			doos 20	4								
399			doos 25									
400			doos 27									
401										1		
402				8	18	3	8	3		7	1	
403												
404			doos 20		2							
405			doos 21									
406			doos 20									
407			doos 24									
408												
409			doos 15									
410												
411			doos 27									
412			doos 25									
413												
414												
415			doos 9									
416			doos 27									
417												
418		slakken	doos 27									
419									1	2		
420				35	165	12	22	3				

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
391						1	1						
392													
393													
394													
395													
396													
397													
398													1
399													
400													
401				8		4			11				1
402				1									
403													
404													
405													
406													
407													
408													
409													
410													
411													
412													
413													
414			21	1	2								
415													
416													
417						3	4	3		4	1		
418													
419													
420													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
391			16e-17A	
392		leiste		
393		leiste		
394				
395				
396				
397				
398			17e	
399				
400				
401			15e-17e	1 Westerwaldkruik
402			15e-17e	siegburg wellenfuß, slibkrasbord
403				
404				
405		steen		
406		baksteen		
407				
408				
409				
410				
411				
412				
413		dakpan	17e-18e?	35 fragmenten
414			15e	Standlob bodem
415				
416				
417			15e-20e	Steengoed 15e-17e, tegel 20e eeuw
418				
419			17e	
420			17e-18A	ook 2 frag. olielamp en 1x deksel (RAW)

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
421	KP-97	371	05-09-1997	1					stort profieldam tussen wp. 1 en 6	ja	
422	KP-97	371	05-09-1997	1					stort profieldam tussen wp. 1 en 6	ja	
423	KP-97	372	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
424	KP-97	373	05-09-1997	1	1		29		stenen putje	ja	
425	KP-97	374	03-09-1997	1	2		155		laag 2	ja	
426	KP-97	375	03-09-1997	1	2		155		laag 2	ja	
427	KP-97	376	03-09-1997	1	2		155		beerton laag 2	ja	
428	KP-97	378	03-09-1997	1	2		155		laag 2	ja	
429	KP-97	379								ja	
430	KP-97	379	03-09-1997	1	2		155		beerton	ja	
431	KP-97	380	03-09-1997				155		beerton, bij afschaven	ja	
432	KP-97	381	03-09-1997	1	2		155		beerton bij afschaven gevonden	ja	
433	KP-97	382									
434	KP-97	383	03-09-1997	1	2		155		laag 3	ja	
435	KP-97	384	05-09-1997				158		detectorvondsten	ja	bovenleerfragmenten
436	KP-97	385	05-09-1997				158			ja	
437	KP-97	386									
438	KP-97	386	05-09-1997	1					stort bij grote lege beerkelder	ja	
439	KP-97	387								ja	
440	KP-97	387	03-09-1997				155		uit beerton, bij opschaven vlak	ja	
441	KP-97	388	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
442	KP-97	390		1	2		155			ja	
443	KP-97	391	04-09-1997	1	2				detectorvondst op vlak	ja	
444	KP-97	392	04-09-1997	1	2		157		in profieldam	ja	
445	KP-97	392	03-09-1997	1	2		155		beerton laag 2	ja	
446	KP-97	393	04-09-1997	1	2		157		in profieldam	ja	
447	KP-97	394	04-09-1997	1	2		157		profiel dam	ja	
448	KP-97	395								ja	
449	KP-97	395	04-09-1997	1	2		157		in profieldam	ja	
450	KP-97	396								ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
421			messing/koper							
422			sjako-ornament							
423	kogel									
424										
425	spijkers									
426							ja			
427						plankje				
428										turf
429										
430										
431			nestel							
432							ja	ja		
433										
434	nagel, ring									
435	n									
436	hoefijzerfragm.									
437										
438										
439										
440										
441										zalfpot inhoud
442										
443			muntje							
444							ja			
445						lijst				
446									ja	
447			knoop							
448										
449										
450										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
421			doos									
422			doos 15									
423			doos 27									
424			doos									
425			doos 27									
426			doos 25									
427												
428			doos 9									
429												
430			doos 20		7		1			11		
431			doos 27									
432			doos 25									
433												
434			doos 27									
435			doos 24									
436			doos 27									
437												
438			doos 20									
439												
440			doos 20		3							
441			doos 17									
442												
443			doos 15									
444			doos 25									
445												
446			doos 25									
447			doos 27									
448												
449			doos 20	15	12	2		12		4		
450												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
421													
422													
423													
424													
425													
426													
427													
428													
429													
430													
431													
432													
433													
434													
435													
436													
437													
438									3		5	2	
439													
440							1						
441													
442													
443													
444													
445													
446													
447													
448													
449									3	4	22		2
450													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
421			19e	sjako ornament
422				
423				
424		wijwaterbak	voor 17e	blauwgrijs hardsteen
425				
426				
427				plankje met kerbschnitt versiering, pentagram
428				
429				
430				
431				
432				
433				
434				
435				
436				
437				
438			17e-18e	plooischotel
439				
440		baksteen	16e-17e	
441				
442		haardsteen	17e.	2 exemplaren
443				
444				
445				spiegellijst? eikenhout
446				
447				
448				
449	44		17d-18c	creamware en saltglazed
450				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
451	KP-97	396	04-09-1997	1	2				in profiel dam	ja	
452	KP-97	397	01-09-1997	2	1		148		uit goot	ja	
453	KP-97	398	01-09-1997	6	2		143		aanleg vlak	ja	
454	KP-97	399	01-09-1997	2	1		148		uit goot	ja	
455	KP-97	400	06-02-1997				143		aanleg werkput	ja	
456	KP-97	401	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
457	KP-97	402	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
458	KP-97	403	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
459	KP-97	404	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
460	KP-97	405	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
461	KP-97	406	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
462	KP-97	407	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
463	KP-97	408	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
464	KP-97	409	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
465	KP-97	410	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
466	KP-97	411	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
467	KP-97	412	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
468	KP-97	413	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
469	KP-97	414	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
470	KP-97	415	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
471	KP-97	416	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
472	KP-97	417	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
473	KP-97	418	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
474	KP-97	419	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
475	KP-97	420	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
476	KP-97	421	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
477	KP-97	422	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
478	KP-97	423	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
479	KP-97	424	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
480	KP-97	425	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
451										
452	spijkers, mes, ring									
453							ja			
454									ja	
455										
456										
457										
458										
459										
460										
461										
462										
463										
464										
465										
466										
467										
468										
469										
470										
471										
472										
473										
474										
475										
476										
477										
478										
479										
480										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
451			doos 20									
452			doos 19									
453			doos 9									
454			doos 9									
455		divers	doos 19									
456												
457												
458												
459												
460												
461												
462												
463												
464												
465												
466												
467												
468												
469												
470												
471												
472												
473												
474												
475												
476												
477												
478												
479												
480												

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
451												9	
452													
453													
454													
455													
456													
457													
458													
459													
460													
461													
462													
463													
464													
465													
466													
467													
468													
469													
470													
471													
472													
473													
474													
475													
476													
477													
478													
479													
480													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
451			18e	
452				
453				
454				
455				
456				
457				
458				
459				
460				
461				
462				
463				
464				
465				
466				
467				
468				
469				
470				
471				
472				
473				
474				
475				
476				
477				
478				
479				
480				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
481	KP-97	426	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
482	KP-97	427	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
483	KP-97	428	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
484	KP-97	429	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
485	KP-97	430	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
486	KP-97	431	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
487	KP-97	432	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
488	KP-97	433	20-08-1997	1	2		72		beerkelder		
489	KP-97	434	18-08-1997	1	1				stort werkput	ja	
490	KP-97	435	18-08-1997	1	1				stort	ja	
491	KP-97	436	18-08-1997	1	2		35		detectorvondst	ja	
492	KP-97	437	18-08-1997	1	2		35			ja	
493	KP-97	438									
494	KP-97	438	18-08-1997	1	2		35			ja	
495	KP-97	439									
496	KP-97	439	22-08-1997	1	2		125		detectorvondst	ja	
497	KP-97	440	22-08-1997	1	2				stort	ja	
498	KP-97	441	18-08-1997	1	1		35			ja	
499	KP-97	442									
500	KP-97	442	19-08-1997	1	1		65			ja	
501	KP-97	443	19-08-1997	1	1		51		bij maken coupe gevonden	ja	
502	KP-97	444	19-08-1997	1	1		51		bij zetten van coupe	ja	
503	KP-97	445	19-08-1997	1	1		51		bij maken coupe gevonden	ja	
504	KP-97	446	20-08-1997	1	1		68		uit insteek bij sp. 69	ja	
505	KP-97	447								ja	
506	KP-97	447	18-08-1998	1	1		50			ja	
507	KP-97	448	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
508	KP-97	449	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
509	KP-97	450	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
510	KP-97	451	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
481										
482										
483										
484										
485										
486										
487										
488										
489	sleutel									
490	ringetje									
491		kolfslof								
492							ja			
493										
494										
495										
496										
497										
498							ja			
499										
500										
501					fragmenten					
502									ja	
503	spijkers									
504										
505										
506										
507							ja			
508							ja			
509							ja			
510										coproliet

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
481												
482												
483												
484												
485												
486												
487												
488												
489			doos 19									
490			doos 19									
491			doos 19									
492			doos 9									
493												
494			doos 18	2	8		1				1	
495												
496			doos 18									
497		diverse fragm.	doos 19									
498			doos 9									
499												
500			doos 18									
501			doos 8									
502			doos 9									
503			doos 19									
504		diverse fragm.	doos 19									
505												
506			doos 18		1							
507			doos 21									
508			doos 21									
509			doos 21									
510			doos 22									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
481													
482													
483													
484													
485													
486													
487													
488													
489													
490													
491													
492													
493													
494													3
495													
496							3						
497													
498													
499													
500			1										
501													
502													
503													
504													
505													
506													
507													
508													
509													
510													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
481				
482				
483				
484				
485				
486				
487				
488				
489				
490				
491				
492				
493				
494			17d-18a	
495				
496			16e-17a	kruik
497				
498				afval paternosterkralen
499				
500			15e	
501				
502				
503				
504				
505				
506				
507				
508				
509				
510				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
511	KP-97	452	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
512	KP-97	453	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
513	KP-97	454	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
514	KP-97	455	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
515	KP-97	456								ja	
516	KP-97	456	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	
517	KP-97	457	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
518	KP-97	458	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
519	KP-97	459	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	
520	KP-97	459	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
521	KP-97	460	05-09-1997	6	2		150			ja	
522	KP-97	461	05-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	
523	KP-97	462	05-09-1997	6	2		1		geul	ja	
524	KP-97	463								ja	
525	KP-97	463	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	
526	KP-97	464	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	
527	KP-97	465	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	8 schoenfragm., zok
528	KP-97	466	03-09-1997	1	2		155		laag 3	ja	afsnijfels
529	KP-97	467	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	schoenfragmenten
530	KP-97	468	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
531	KP-97	469	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
532	KP-97	470	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
533	KP-97	471	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
534	KP-97	472	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
535	KP-97	473	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
536	KP-97	474	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
537	KP-97	475	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
538	KP-97	476	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
539	KP-97	477	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
540	KP-97	478	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
511										mensenkies
512									ja	
513							ja			
514							ja			
515										
516										
517										perzikipitten
518								ja		
519							ja			
520									ja	
521	gesp (ijzer of tin?)									
522							ja			
523							ja			
524										
525										
526							ja			
527	en									
528										
529										
530				bekertje						
531				bekertje						
532										
533				bak lepel						
534			blad							
535		lakenzegel								
536			indet							
537		afsnijfels								
538			draad, hengseltje?							
539		kogeltje								
540			dun draad							

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
511			doos 22									
512			doos 22									
513			doos 22									
514			doos 22									
515												
516			doos 20	6	10	3	2					
517			doos 22									
518			doos 22									
519			doos 25									
520			doos 22									
521			doos 27									
522			doos 25									
523			doos 25									
524												
525			doos 20	5	4	1	1					
526			doos 25									
527			doos 23									
528			doos 24									
529			doos 23									
530			doos 18									
531			doos 18									
532		slakken	doos 22									
533			doos 18									
534			doos 18									
535			doos 18									
536			doos 18									
537			doos 18									
538			doos 18									
539			doos 18									
540			doos 18									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
511													
512													
513													
514													
515													
516							3						
517													
518													
519													
520													
521													
522													
523													
524													
525							5		1				
526													
527													
528													
529													
530													
531													
532													
533													
534													
535													
536													
537													
538													
539													
540													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
511				
512				
513				
514				
515				
516			16e-17e	
517				
518				
519				
520				
521				
522				
523				
524				
525			16e-17e	
526				
527				
528				
529				
530				
531				
532				
533				
534				
535				
536				
537				
538				
539				
540				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
541	KP-97	479	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
542	KP-97	480	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
543	KP-97	481	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
544	KP-97	482	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
545	KP-97	483	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
546	KP-97	484	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
547	KP-97	485	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
548	KP-97	486	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
549	KP-97	487	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
550	KP-97	488	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
551	KP-97	489	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	zolen
552	KP-97	490	03-09-1997	1	2		155		beerton laag 3	ja	
553	KP-97	490	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	afsnijfels en bovenle
554	KP-97	491	03-09-1997	1	2		155		beerton laag 3	ja	
555	KP-97	492	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	bovenleerfragm. en
556	KP-97	493		1	2		158			ja	
557	KP-97	493								ja	
558	KP-97	493								ja	
559	KP-97	494	04-09-1997	1	2		158		ophogingslaag	ja	
560	KP-97	495	03-09-1997	6	2		151		mestkuil	ja	
561	KP-97	496	03-09-1997	6	2		152		mestkuil	ja	
562	KP-97	497		6	2		152		mestkuil 16e eeuw?	ja	
563	KP-97	499	17-09-1997						losse vondst	ja	
564	KP-97	500	17-09-1997						losse vondst	ja	
565	KP-97	501	17-09-1997						losse vondst	ja	
566	KP-97	502	17-09-1997						losse vondst	ja	
567	KP-97	503	17-09-1997						losse vondst	ja	
568	KP-97	504	17-09-1997						losse vondst	ja	
569	KP-97	505	17-09-1997						losse vondst	ja	
570	KP-97	506	17-09-1997						losse vondst	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
541			naald fragment							
542			gevlochten draad							
543				bakpannetje						
544		afval, afsnijsel								
545			spiralen dun draad							
546			kledinghaakjes							
547	ijzerdraad									
548	ijzerdraad, spiralen									
549	spijkers									
550										haaiantandje
551										
552							ja			
553	er									
554										
555	riem									
556										
557										
558										
559							ja			
560							ja	ja	ja	
561							ja			
562										
563		lakenzegel								
564		lakenzegel								
565		6 kogeltjes								
566		kogel, langwerpig								
567			5 knopen met tin							
568		2 kogels								
569	gesp		2 gespjes							
570		kogel, halffabrik.?								

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
541			doos 18									
542			doos 18									
543			doos 18									
544			doos 18									
545			doos 18									
546			doos 18									
547			doos 18									
548			doos 18									
549			doos 18									
550			doos 22									
551			doos 23									
552			doos 9									
553			doos 24									
554			doos 9									
555			doos 23									
556												
557												
558												
559			doos 9									
560			doos 9									
561			doos 25									
562				20	72	15	9	5		3		
563			doos 27									
564			doos 27									
565			doos 27									
566			doos 27									
567			doos 27									
568			doos 27									
569			doos 27									
570			doos 27									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
541													
542													
543													
544													
545													
546													
547													
548													
549													
550													
551													
552													
553													
554													
555													
556													
557													
558													
559													
560													
561													
562						2	5						
563													
564													
565													
566													
567													
568													
569													
570													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
541				
542				
543				
544				
545				
546				
547				
548				
549				
550				
551				
552				
553				
554				
555				
556		olielamp	17e	
557				
558				
559				
560				
561				
562		dakpan	16e	
563				
564				
565				
566				
567				
568				
569				
570				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
571	KP-97	507	17-09-1997						losse vondst	ja	
572	KP-97	508	17-09-1997						losse vondst	ja	
573	KP-97	509	17-09-1997						losse vondst	ja	
574	KP-97	510	17-09-1997						losse vondst	ja	
575	KP-97	511	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
576	KP-97	512	04-09-1997	1	2		23		beerton	ja	
577	KP-97	513	04-09-1997	1	2		157		profieldam	ja	
578	KP-97	514	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
579	KP-97	515	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
580	KP-97	516	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
581	KP-97	517	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
582	KP-97	518	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
583	KP-97	519	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
584	KP-97	520	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
585	KP-97	521	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
586	KP-97	522	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
587	KP-97	523	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
588	KP-97	524	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
589	KP-97	525	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
590	KP-97	526	20-08-1997	1	2		72		beerkelder	ja	
591	KP-97	669	20-08-1997				72			ja	
592	KP-97	670					72			ja	
593	KP-97	681					72			ja	
594	KP-97	682					72			ja	
595	KP-97	683					72			ja	
596	KP-97	685					72			ja	
597	KP-97	686					72			ja	
598	KP-97	688					72			ja	
599	KP-97	689					72			ja	
600	KP-97	690					72			ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
571	2 haken									
572		lakenzegel								
573	beslag									
574		fragm. met inscriptie								
575	bout met spie									
576	nagel									
577			machinewiel/rad							
578										
579										
580										
581										
582										
583										
584										
585										
586										
587										
588										
589										
590										
591						1				
592						1				
593										
594										
595										
596										
597										
598										
599										
600										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
571			doos 27									
572			doos 27									
573			doos 27									
574			doos 27									
575			doos 27									
576			doos 27									
577			doos 27									
578												
579												
580												
581												
582												
583												
584												
585												
586												
587												
588												
589												
590												
591												
592												
593						1						
594				10	8	2	2					
595				1	1	1	1					
596				1	1	1						
597				1	1	1						
598				28	28							
599				1	1	1						
600				1	1	1						

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
571													
572													
573													
574													
575													
576													
577													
578													
579													
580													
581													
582													
583													
584													
585													
586													
587													
588													
589													
590													
591													
592													
593													
594													
595													
596													
597													
598													
599													
600													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
571				
572				
573				
574			1931	
575				
576				
577			19e-20e	
578				
579				
580				
581				
582				
583				
584				
585				
586				
587				
588				
589				
590				
591			17e	damesurinaal, helder glas
592			17e	roemertje, 8,9 cm hoog
593			17e	platte grape 11,5 cm
594			17e	kommetjes > 5 ex.
595			17e	kom 11,6 cm
596			17e	grape
597			17e	platte pan pootjes
598			17e	kommen > 4 ex.
599			17e	pan
600			17e	kom 5,6 cm

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
601	KP-97	693					72			ja	
602	KP-97	694					72			ja	
603	KP-97	695					72			ja	
604	KP-97	696					72			ja	
605	KP-97	697					72			ja	
606	KP-97	699					72			ja	
607	KP-97	982					72			ja	
608	KP-97	983					72			ja	
609	KP-97	984					72			ja	
610	KP-97	985					72			ja	
611	KP-97	986					72			ja	
612	KP-97	987					72			ja	
613	KP-97	988					72			ja	
614	KP-97	989					72			ja	
615	KP-97	990					72			ja	
616	KP-97	991					72			ja	
617	KP-97	992					72			ja	
618	KP-97	993					72			ja	
619	KP-97	994					72			ja	
620	KP-97	995					72			ja	
621	KP-97	996					72			ja	
622	KP-97	997					72			ja	
623	KP-97	998					72			ja	
624	KP-97	999					72			ja	
625	KP-97	1000					72			ja	
626	KP-97	1001					72			ja	
627	KP-97	1002					72			ja	
628	KP-97	1003					72			ja	
629	KP-97	1004					72			ja	
630	KP-97	1005					72			ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
601										
602										
603										
604										
605										
606										
607										
608										
609										
610										
611										
612										
613										
614										
615										
616										
617										
618										
619										
620										
621										
622										
623										
624										
625										
626										
627										
628										
629										
630										

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
601												
602								19				
603									1	1		
604												
605										7		1
606				1	1	1						
607												
608										7		1
609									1	1	1	1
610									1	1	1	1
611									1	1	1	1
612									1	1	1	1
613									1	1	1	1
614									12	1	1	1
615				1	2	1			3	1	1	1
616									9	102	2	4
617								1				
618								1				
619					4							
620				3	7			4		2		
621										2		
622					4							
623				15	106	6	6					
624				1	1	1	1					
625				1	1	1	1					
626				1	1	1	1					
627				1	1	1	1					
628				1	1	1	1					
629				4	4	4	4					
630				1	1	1	1					

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
601											28		
602													
603													
604													
605													
606													
607			2								3		
608													
609													
610													
611													
612													
613													
614													
615													
616													
617													
618													
619													
620													
621													
622													
623													
624													
625													
626													
627													
628													
629													
630													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
601			17e	3 plooischotels, schotel met geel/blauw decor, kan
602			17e	schotel, groene spiegel
603			17e	deksel aspot, wit aw.
604		vuursteen	17e	
605			17e	kan
606			17e	kom, 7,4 cm hoog
607			17e	bord fayence
608			17e	geel-groen kommetje met oren, 7,6 cm hoog
609			17e	platte kom met oren, groen
610			17e	kamerpot, groen-geel
611			17e	geel-groene kan met oor
612			17e	grapeje, geel/groen, 6,4 cm hoog
613			17e	grape, geel/groen, 10 cm hoog
614			17e	kom, geel/groen
615			17e	2 kommen, pan, beker, kan
616			17e	onbekend. aantal kommen, beker, zalfpot
617			17e	speelgoed, vuurklokje
618			17e	kom, gele spiegel, 7,9 cm hoog
619			17e	olielampje, 10,6 cm
620			17e	4 speelgoed vergietjes, 3 zalfpotjes, 3 hengselbakjes
621			17e	2 wit aw. olielampjes, 12,6 cm hoog
622			17e	3 olielampjes, 1 zalfpotje
623			17e	
624			17e	ongeglazuurd kamerpotje, 8,6 cm hoog
625			17e	ongeglazuurd kamerpotje, 9,4 cm hoog
626			17e	ongeglazuurd kamerpotje, 9,4 cm hoog
627			17e	ongeglazuurd kamerpotje op pootjes, 8,2 cm hoog
628			17e	ongeglazuurd kamerpotje met standring, 7,2 cm hoog
629			17e	4 ongeglazuurd kamerpotjes met standring
630			17e	ongeglazuurd kamerpotje, 9,3 cm hoog

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
631	KP-97	1006					72			ja	
632	KP-97	1007					72			ja	
633	KP-97	1008					72			ja	
634	KP-97	1009					72			ja	
635	KP-97	1010					72			ja	
636	KP-97	1011					72			ja	
637	KP-97	1012					72			ja	
638	KP-97	1013					72			ja	
639	KP-97	1014					72			ja	
640	KP-97	1015					72			ja	
641	KP-97	1016					72			ja	
642	KP-97	1017					72			ja	
643	KP-97	1018					72			ja	
644	KP-97	1019					72			ja	
645	KP-97	1020					72			ja	
646	KP-97	1021					72			ja	
647	KP-97	1022					72			ja	
648	KP-97	1023					72			ja	
649	KP-97	1024					72			ja	
650	KP-97	1025					72			ja	
651	KP-97	1026					72			ja	
652	KP-97	1a	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
653	KP-97	1b	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
654	KP-97	1d	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
655	KP-97	1d	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
656	KP-97	1d	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
657	KP-97	1d	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
658	KP-97	1d	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
659	KP-97	1d	12-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	
660	KP-97	1d	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
631										
632										
633										
634										
635										
636										
637										
638										
639					1					
640					1					
641										
642										
643										
644										
645										
646					1					
647					1					
648										
649										
650										
651										
652			duit							
653			rekenpenning							
654		fragm. pelgrims.								
655		loodstrip raam								
656	mes									
657		2 lakenzegels								
658			2 gespen							
659	divers									
660	spijkers									

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
631				1	1	1	1					
632				10	30	5						
633				1	1	1	1					
634				1	1	1	1					
635				1	1	1	1					
636				3								
637				3								
638												
639												
640												
641									1	1	1	
642												
643												
644												
645												
646												
647												
648												
649												
650												
651												
652			doos 15									
653			doos 15									
654			doos 15									
655			doos 15									
656			doos 15									
657			doos 15									
658			doos 15									
659			doos 15									
660			doos 15									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
631													
632													
633													
634													
635													
636													
637													
638									1				
639													
640													
641													
642												1	
643												16	
644											25		
645													
646													
647													
648													
649						1	2						
650									20				
651								1					
652													
653													
654													
655													
656													
657													
658													
659													
660													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
631			17e	ongeglazuurd kamerpotje, 9,3 cm hoog
632			17e	fragm. van ongeglazuurde kamerpotten
633			17e	ongeglazuurde kom met oor, hoogte: 8,7 cm
634			17e	ongeglazuurde kom met oor
635			17e	ongeglazuurde kom met oor
636			17e	ongeglazuurde kom met oor
637			17e	ongeglazuurde kom met oor
638			17e	Westerwald kruik
639			17e	glad bekerglas, helder, hoogte: 12,2 cm
640			17e	karaf, helder glas, hoogte: 26,5 cm
641			17e	potje, groen
642			17e	kraakporselein, schaalte
643			17e	1 wit schaalte, 1 bordje
644			17B	borden
645		rood chinees	17e	rood chinees steengoed, knopje
646			17e	fles uivormig, 16,6 cm hoog
647			17e	fles uivormig, 16,6 cm hoog
648	1		17e	pijp, compleet lengte: 33 cm
649			16d	2 Raerenkruiken, 1 siegburgkruik
650			17e	4 westerwaldkruiken, 1 ex. met tinnen scharnier
651			17e	frechenkruikje
652				
653			16a	Rekenpenning uit Nuremberg
654				
655				
656				
657				
658				
659				
660				

	code	num.	datum	put	vlak	profiel	spoor	tek.	spoorbeschrijving	vondst	leder
661	KP-97	1e									
662	KP-97	1f									
663	KP-97	1g									
664	KP-97	1i									
665	KP-97	1j									
666	KP-97	1k	11-08-1997	1	1		1		geulvulling	ja	

	ijzer	lood	messing/koper	tin	glas	hout	bot	zaden	schelp	overig eco.
661										
662										
663										
664										
665										
666					aantal x glas					

	textiel	metaal overig	depot	RAW-ra	RAW-wa	RAW-bod	RAW-oor	Slibvers.	Wi-ra	Wi-wa	Wi-bod	Wi-oor
661												
662												
663												
664												
665												
666			doos 10									

	weser-werra	GR-ra	GR-wa	GR-bod	GR-oor	siegburg	raeren	frechen	westerwald	overig steeng.	fayence	porselein	pijp
661													
662													
663													
664													
665													
666													

	industrieel	overig	datering	opmerkingen
661				
662				
663				
664				
665				
666				

**Dagrapporten opgraving Kazerneplein
maandag 11 augustus - vrijdag 5 september 1998**

Maandag 11 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Volop zon, bijzonder warm 32°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice Langeveld, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: eerste dag van de opgraving

Werkzaamheden: In het leegstaande pand Verlengde Pompstraat 2 hebben we een prima opgravingshuis en veldlab ingericht. Op de binnenplaats kunnen de vondsten gewassen en gesorteerd worden. Martin Veen verzorgt de verwerking van de vondsten en de vondstadministratie.

Op het Kazerneplein is de bestrating reeds verwijderd. Het parkeerterrein is omgeven met een rand bomen die men vandaag begon te rooien. Tevens is op hetzelfde terrein een graafmachine van Balast Nedam bezig met het verwijderen van een riool in de weg naast het politiebureau.

Ik heb voor het onderzoek de beschikking over een vijftons kraan (dat is een lichte kraan) van de firma Eindhoven uit Berkel Rodenrijs.

Op basis van de tekeningen van Wijtmans en Blaeu uit de 17e eeuw waarop het huis Paffenrode of Weerenstein (de eerste bewoner) in het midden van het huidige Kazerneplein staat afgebeeld, ben ik begonnen met het uitzetten van werkput 1 ongeveer in het midden van het terrein. Van bewoners hoorde ik dat het puin van de gesloopte kazernes in de jaren zestig gebruikt zou zijn voor het ophogen van het parkeerterrein.

Na het verwijderen van de 15 cm dikke afdeklaag zand bleek de ondergrond uit vuile zavel te bestaan zonder bouwpuin en met weinig artefakten. De weinige stukjes keramiek die ik aantrof waren recent 19e/20e eeuws. Door middel van een noord-zuid verlopende proefsleuf aan de oostkant van werkput 1, probeerde ik vast te stellen hoe hoog de ophoging zou zijn. De sleuf moest ik tot bijna 2,5 meter verdiepen om uiteindelijk vast te stellen dat de proefsleuf in de lengte van een opgevulde gracht/sloot (S1) was getrokken. Uit deze opvulling kwamen veel vondsten die bijna alle uit de 15e/16e eeuw dateerden, tussen het vele roodgeglazuurde aardewerk bevonden zich ook grijze aardewerkfragmenten. Opvallend was de vondst van benen afvalprodukten van een "vijftigmaacker" een kralenmaker voor Paternoster snoeren (vijftig kraaltjes). Vondsten van deze produkten worden in verband gebracht met huisindustrie. Uit de uitgeschepte grond (waar men de meeste vondsten uit verzamelde) kwam een middeleeuwse gouden munt (nog niet gedetermineerd) (vnr. 1).

Haaks op deze proefsleuf liet ik een tweede sleuf graven hierdoor kon het verschijnsel van de gracht of sloot iets beter vastgesteld worden. Ong. 5 meter vanaf deze gracht in westelijke richting doorsneed de graafmachine een vloerniveau van zand en kalk waar enige plavuizen uit tevoorschijn kwamen.

Bezoek: mevr. I. Heerspink, heren Busch en Cerutti (Gemeente Gorinchem) Journaliste van de Dortenaar,

Dinsdag 12 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Volop zon, bijzonder warm 32°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice Langeveld, Ranjith Jayasena, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen.

Werkzaamheden:

Voor het begin van de opgraving heb ik samen met enkele vrijwilligers de St. Janstoren beklommen en foto's van het opgravingsvlak gemaakt.

De proefsleuven van gisteren vallen binnen de vandaag definitief uitgezette werkput 1. Piketten zijn geplaatst op de hoekpunten. Het meetsysteem is uitgezet vanaf de zuidgevel van het politiebureau aan de Pompstraat.

Uit het midden van spoor 1 (sloot/ gracht) heb ik ongeveer een monster van 200 liter geschept om op de zeef te doorzoeken. Dit leverde eigenlijk geen afwijkend beeld op. De gisteren verzamelde vondsten uit de stort hadden dezelfde samenstelling (rood aardewerk, grijs aardewerk, grof botmateriaal en wat ijzer (spijkers)). Bovendien zat het monster vol met kleine houtsnippers en plantaardige resten: een duidelijke aanwijzing voor een opvulling van een sloot o.i.d.. Helaas maakte de grote hoeveelheid plantaardig materiaal het zeven een tijdrovende bezigheid. De noordelijke helft van werkput 1 is vandaag door de kraan aangelegd. Het vlak is aan de noordkant kleiig maar laat zich door de bak van de machine goed gladschaven. Bij de aanleg vonden we op de oostelijke helft van de put muurresten en puinbanen zonder dat vooralsnog een duidelijk structuur zichtbaar werd.

Tussen de wortels van een uit de grond getrokken boom kwamen vele grote fragmenten 18e eeuwse aardewerk. De boom was afkomstig van een plek langs de gracht achter de commandeurswoning bij de brug naar de Struisvogelstraat. De boom stond vermoedelijk op een beer- of afvalput.

Op tekening 1 is een puttenkaart getekend schaal 1:200.

Bezoek: Burgemeester IJssels en gemeente secretaris Cerutti (12.35) Anja v/d Broeken: journaliste van de Dordenaar,

Woensdag 13 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Volop zon, bijzonder warm 32°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice Langeveld, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden:

Werkput 1 is geheel afgemaakt (zie tekening 1). De zuidelijke helft is vochtiger en losser dan de noordelijke en is moeilijker vlak te trekken. De proefsleuven van maandag zijn voorlopig weer dichtgestort om een niveau in werkput 1 aan te kunnen houden.

S2, een waterputje met overlopen is vandaag leeggescapt voor zover we erbij konden komen (ong. 70 cm). Uit de zandige vulling kwamen niet veel vondsten. Het putje bestaat uit een gemetselde kraag van enkele rijen gele IJsselsteentjes met daaronder rode van een groter formaat gesteld op een ingegraven houten ton.

Een meter oostelijk van het waterputje vond men op een plavuizenvloer de verkleuringen die mogelijk met een aldaar geplaatste haard te maken hadden (S5).

Een begin gemaakt met het tekenen van het vlak van werkput 1. Gelijk met het teken zoeken we de grenzen van de grondsporen op het vlak op. Door het schoonkrabben met een troffel vinden we steeds meer uitbraak en funderingssleuven. De muurtjes zijn schoongemaakt. Het is aannemelijk dat dit de resten van het huis Paffenrode moeten zijn. De muren lijken zich verder uit te strekken in westelijke richting. Hoe ver is nu nog niet te zeggen.

Bezoek: A. Broeken en journalist van de Gorkumse courant.

Donderdag 14 augustus 1997

Rapporteur: Ranjith Jayasena

Weer: 's morgens bewolkt, 's middags zonnig, ca 27 graden

Werkzaamheden:

Begin werkzaamheden 7:15.

De kraanmachinist heeft zich ziek gemeld. Morgen zal er een ander komen. Alle bijzondere vondsten zijn gefotografeerd. Vlak 1 is verder getekend. Alle sporen die nog geen nummer hadden hebben nu een nummer gekregen. Uitgegeven spoornummers : S4 t/m S30. De muren S6 en S7 schoongemaakt en puinsporen S9 en S10 opgeschaafd om begrenzing vast te stellen. S9 en S10 zijn mogelijk hetzelfde spoor. Puinsporen S11 en S12 zijn mogelijk hetzelfde spoor dat doorsneden wordt door S13; grijszwarte klei en puin. Vloeroppervlak S20 opgeschaafd en opgetekend. Dit spoor wordt omgeven door de muren S3 en S15 en de uitbraaksleuf S22. De plavuizen van S18 liggen erop. Een tweede vloerniveau werd blootgelegd tussen de muren S8 en S3 in de NW hoek (S28). Hier was een plavuizenvloer zichtbaar met daarop een laagje cement dat weer werd afgedekt door een tweede laag plavuizen. In de NW hoek werd een natuurstenen overlooppot aangetroffen (S29). Deze is door middel van afvoer S25 aangesloten op waterputje S23. S29 getekend (detailtekening) en gefotografeerd (F17). De duit uit S4 heeft een datering van 1720 (dateert de vulling (= S4)).

Uitgegeven vondstnummers : 18 t/m 24

Einde werkzaamheden 16:15±

Bezoek : Jan Robijns, verslaggever van Kompas Aktief

Anja Broeken, verslaggeefster van de Dordtenaar

Vrijdag 15 augustus 1997

Rapporteur: Ranjith Jayasena

Weer: zonnig ca. 25 graden

Werkzaamheden: Begonnen om 7:00.

WP1 uitgebreid door nieuwe machinist Robert Kool. Uitbreiding aan westkant. S38 met vlaktrekken WP1 gevonden, is waarschijnlijk zand op vloerniveau voor een plavuizenvloer. Vervolg overloop S24 blootgelegd. Hierop 18e eeuwse munt gevonden (V12). Muur S27 blijkt door te lopen (muur van gebruikte ME. stenen. Ten noorden ervan een gootje van baksteen (ijsselsteen) tevoorschijn gekomen (S37). S44 lijkt een waterkelder te zijn. Het bestaat uit een oppervlak met geel zand (S39) met aan de noordkant ijsselsteentjes met tussenruimten (S42) met daarop plavuizen (S43). Dit wordt aan de noordkant begrensd door een geultje (S45). Vondst van 16e eeuwse munten (o.a. met Karel V en een penning uit 1580) en een 16e eeuwse knoop (uit S4). Het vlak van voor de uitbreiding is vrijwel geheel getekend. Afspraak gemaakt met Paul de Krey, politieagent te Gorinchem dat ze het opgravingsterrein in de gaten houden. Onbevoegden zullen verwijderd worden en bekeurd. Einde werkzaamheden 16:30

Foto's: F36-S44 (waterkelder), F31-S37

Uitgedeelde vondstnummers: 26 t/m 30, 12 t/m 14, 17, 31, 32, 57, 56

Bezoekers: Anja Broeken, verslaggeefster Dordtenaar, Paul de Krey, politie Gorinchem + collega.

Maandag 18 augustus 1997

Rapporteur : Maurice Langeveld

Weer: zonnig ca. 27 graden

Werkzaamheden:

Begin 7:00.

Sjaak Pos de kraanmachinist is nog steeds ziek en wordt vervangen door Robert Kool. Het is niet waarschijnlijk dat Sjaak beter zal zijn binnen de duur van de opgraving. Het vlak aan de westzijde van WP1 is verdiept. De blootgelegde sporen zijn opgeschaafd en opgetekend. Het zuidprofiel van WP1 is door de graafmachine recht getrokken en daarna is het westprofiel (WP1) recht gemaakt. De oostzijde van WP1 is opgeschaafd door de machine en vervolgens opgetekend. Er kwam hierbij een uitbraaksleuf aan het licht (S 8) die vorige week woensdag bij de aanleg van dit deel van de WP over het hoofd is gezien. De sporen van de gehele WP zijn voorzien van een markering en een nummer. Dit is om het overzicht op het vlak te vergroten en het uitschrijven van vondstkaartjes te vergemakkelijken. Zowel het vlak als de sporen van WP1 zijn gewaterpast. De noordzijde van WP1 is ca. 20 cm. verdiept. Dit wordt vlak 2.

Uitgegeven spoornummers: S 50 t/m 65

Uitgegeven vondstnummers: 17, 44 t/m 50 en 98 t/m 104

Bezoek: geen.

Dinsdag 19 augustus 1997

Rapporteur: Maurice Langeveld

Weer: zonnig ca. 30 graden

Werkzaamheden:

Begin om 7:00.

Vervolg gemaakt op het verdiepen en opschaven aan de noordzijde van WP1 met de graafmachine. Dit was gisteren half gedaan. Dit vlak wordt vlak 2 genoemd. De hierbij blootgelegde sporen zijn opgetekend en gewaterpast. De daghoogte is 3.09 +NAP. Tot deze sporen behoren o.a. een beerkelder (S63) en een tweede gootje voor waterafvoer (S68).

Er is een bekende hoogtemaat opgezocht op het terrein. Deze bevindt zich bij het bruggetje ten oosten van WP1 en bedraagt 1.38 +NAP. Het waterreservoir (S29) bleek na meting 0.33 +NAP.

Vervolgens is WP 2 uitgezet. Deze meet 10x10m. De zuidwest hoek van WP1 sluit aan op de noordoost hoek van WP 2. Hiervan is een klein deel met de graafmachine ontgraven.

De beerkelder (S 63) is gedeeltelijk uitgegraven. In de kelder bevinden zich vooralsnog 2 lagen, nl. S66 (zandige laag en puin) en S72 (groenbruine, organische drab). S72 begint op 0.27 + NAP.

Uitgegeven vondstnummers: 58 t/m 60, 66, 103 t/m 108

Uitgegeven spoornummers: S 66 t/m 73

Bezoek: Burgemeester en Wethouders der stad Gorinchem

Woensdag 20 augustus 1997

Rapporteur: Ranjith Jayasena

Weer: zonnig ca. 27 graden

Werkzaamheden: Begin 7:00.

Verder gewerkt aan de berging van de inhoud (S72) van de beerput (S63). De inhoud bestond uit glas, leer, hout, metaal uit de late 17e-18e eeuw. De gehele inhoud is afgevoerd om gezeefd te worden. Dit is al deels voltooid. Ten westen van WP3 aangelegd. Tussen de putten is een profieldam intact gelaten. Ballast Nedam had 's ochtends een grote kraan ter beschikking gesteld. Aan de oostkant van de put werd bij de aanleg een puinspoor waargenomen in het verlengde van S27 in WP1. Bij verdiepen van het vlak verdween dit spoor echter. De sporen in WP1 zijn uitgebreid benoemd en beschreven op de vlaktekeningen.

Uitgegeven vondstnummers: 132 t/m 136

Uitgegeven spoomnummers: S 74 t/m 79

Bezoek: Jouke Siekman die ons ijsbakjes gaf. Fotograaf van Kompas Aktief

Donderdag 21 augustus 1997

Rapporteur: Ranjith Jayasena

Weer: zonnig ca. 27 graden

Werkzaamheden: Begin 7:00.

WP2 geheel aangelegd. WP 2 en 3 getekend. Vak S4 en S52. Puinspoor S50 blijkt op een muur te liggen. De ruimte, begrensd door S6 en S81 blijkt een kelder te zijn geweest. De bodem was bedekt met ijsselsteentjes. Een aantal stenen had een zwarte aanslag, maar voor een beerkelder was de kelder te schoon. Ten oosten van de kelder werden ook muren blootgelegd (S88,89). De inhoud van beerkelder S63 (S72) gewassen en gezeefd.

Uitgedeelde vondstnummers : 62 t/ m 64, 150, 80, 110 t/ m 116

Uitgedeelde spoomnummers: S80 t/ m 90

Bezoek: Jan Robijns, verslaggever Kompas Aktief

Vrijdag 22 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Volop zon, bijzonder warm +30°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice Langeveld, Ranjith Jayasena, Matthijs van Nie, machinist Robert

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden:

Begin 7.00. Wederom doorgegaan met het zeven van de inhoud van de beerkelder S72. Een ploeg van 3-4 vrijwilligers onder leiding van Martin Veen is hiermee de hele dag bezig geweest.

WP 1, vlak 2 verder voortgezet. Een groot deel van vlak 2 is getekend. S 126 omgrent een kelder die waarschijnlijk ook in gebruik is geweest als beerkelder, te oordelen aan de zwarte aanslag op het kleine stukje vloer dat nog restte (S 128). De kelder was opgevuld met zand en klei met mortel en puinbrokken. De muren waren wederom gebouwd uit hergebruikte middeleeuwse bakstenen met een formaat van ca. 28x14x7 cm. De muren S 88 en 89, zijn eveneens opgebouwd uit onregelmatige en gebroken brokken baksteen. Hoewel zij niet aansluiten, de hoek blijkt weggebroken, maakten zij toch deel uit van eenzelfde muur.

S 123 is een vierkant van twee lagen hergebruikte baksteen. De functie van dit spoor is onbekend.

Het lijkt op een poer. S 124 lijkt veel op S 123 en heeft dezelfde zwakke bouw. Toch is dit spoor waarschijnlijk het fundament van een muur die ervoor zorgde dat het schijtgat van de beerkelder S 63 inpandig kwam te liggen. S 124 staat los tegen muur S 89.

Tussen de sporen van vlak 2 bevindt zich een grijze klei met zand en stukjes baksteen en mortel maar met weinig aardewerk. Wel vinden we hier en daar hoornpitten met daaraan vast stukken koeienschedel die waarschijnlijk uit de periode voor de laat 16e eeuwse stadsuitleg dateren.

Waarschijnlijk zijn dit de afvalproducten van leerlooiers.

Balast Nedam heeft met een kraan met smalle bak op drie plaatsen rondom de opgravingsputten gezocht naar de resterende heipalen van de Willems- en Citadellkazerne, de kantine aan de oostzijde van het Kazerneplein en verdwenen defensie gebouwen aan de westkant van het plein.

Tijdens het zoeken naar de resten van het gymnastieklokaal aan de westzijde van het plein namen we een zelfde met bakstenen afgedekte overloop waar als S69. Het is niet uitgesloten dat het zelfs de voortzetting van deze goot is. De goot leek uit te monden in de gracht. We hebben een waterpashoogte genomen. Het uiteinde van de goot bevond zich ongeveer 5 meter van de noordkant van de oude toegangsbrug van de kazerne.

Vondstnummers: geen

Spoornummers: 90 - 128

Bezoek: -

Maandag 25 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Bewolkt, 's ochtends regen, aan het einde van de middag stormvlagen en slagregens. ca. 24° C.

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Matthijs van Nie, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden:

Begin 7.00. Het uitzeven van de inhoud van S 63 is voortgezet.

De tekening van WP1, vlak 2 is verder afgemaakt. Begonnen met het graven van werkput 4. WP 4 is een zoekseuf langs de huidige gracht in een N-Z richting. WP 4 begint bij de adjudantswoning, vlak 1 ligt ca. 60 cm onder het maaiveld. S 130 is een fundament van recente datum (bakstenen en mortel zeer hard) formaat 21x10x5cm. Het lijkt op het fundament van een muur of hek. Het is te ondiep om een dragende functie voor een gebouw te hebben gehad. De ruimte ten westen van de muur is opgevuld met scherp zand. Door de grote hoeveelheden zand loopt WP4 zeer snel vol water.

Door de muurresten van S130 kon WP4 over een lengte van ca. 13 meter voorlopig niet verder verdiept worden. Ten noorden van S 130 zijn mortelsporen in het vlak zichtbaar die snel onder water liepen.

Duidelijke bouwresten van gebouwen uit de 17e of 18e eeuw zijn niet aangetroffen. Vanwege het noodweer was het niet mogelijk ze vandaag verder op te zoeken en te tekenen. M. van Bommel vond met de metaaldetector in WP1, vlak 2 o.a. een gave ijzeren sleutel en twee pijlpunten van een kruisboog. Waarschijnlijk kwamen deze vondsten uit de vulling van sloot S 1 die vrijdag nogmaals is vrijgelegd in de zuidoost hoek van WP 1.

De stort langs de zuidkant van WP 1 is door de grote lepelkraan van Balast Nedam na 16.00 ongeveer 10 meter verder naar het zuiden verzet zodat ruimte voor werkput 5 ontstond die parallel aan WP 1 loopt.

Bezoek: -

Dinsdag 26 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Bewolkt, droog, ca. 23°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Marion Zwart, Matthijs van Nie, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen.

Werkzaamheden:

Begin 7.15. WP 4 verder voortgezet in noordelijke richting. S 129 is een in zuidelijke richting omgevallen muurtje van veertien lagen ijsselsteentjes. Het muurtje stond op een fundament van natuursteen brokken die ten noorden van het spoor aan de oppervlakte lagen. 1,5 meter ten noorden van dit muurtje vonden we de versterking van de zoekseuf die hier op vrijdag door Balast Nedam gemaakt was.

De mortellagen S 133 en S 134 zijn waarschijnlijk dagzomen van dezelfde ophogingslaag. In deze lagen bevindt zich weinig puin. Naar mijn idee hebben ze weinig te maken met uitbraaksleuven. Op ca. 38 meter van de adjudantswoning is WP 4 flink verdiept tot ca. 2 meter onder het maaiveld. Op deze diepte troffen we een noord - zuid verlopende vlechtwand van een hord in het vlak aan. Aan de westkant bevond zich een donkere humeuze kleivulling, aan de oostkant van de vlechtwand bevond zich een grijze iets schonere kleivulling. Mogelijk markeert deze wand de westkant van de middeleeuwse stadsgracht die hier ooit liep en gedeeltelijk gedempt is met de stadsuitleg. Tussen drie brokken van middeleeuwse baksteen tegen de westkant van het vlechtwerk aan lag een randscherf van een 15e eeuwse roodbakkend slijbversierd aardewerken bord.

De meest relevante sporen in WP 4 en in WP 1, vlak 2 zijn schoongemaakt en gefotografeerd.

Het uitzeven van S 63 is voortgezet.

Vondstnummers: 117 - 118

Foto's: F 36 - F47

Bezoek: mevr. A. Broeken (Dordtenaar), dhr. A. Busch, en radiojournalist van Radio Rijnmond

Woensdag 27 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Bewolkt, ca. 23°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Matthijs van Nie, Thijs van Bommel, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden: Werkput 5 gegraven. Deze werkput vormt de verbinding tussen WP 1 en 4 en is ong. 2 meter breed en ligt in het verlengde van spoor 3. Spoor 1 werd weer zichtbaar. Het lijkt een 3 meter brede gracht te zijn die aan de westkant ondiep is en schuin de diepte ingaat naar het oosten toe met een steile kant aan de stadskant. De vulling bestaat uit zeer humeuze zwarte klei vermengd met plantenresten, hout, baksteen en aardewerk. WP 5 is getekend en gewaterpast.

WP 6 is de put ten zuiden van WP 1. De put is 7 meter breed en even lang als WP 1. Tussen de beide werkputten staat een profieldam van 1,5 meter breed.

Sporen zijn zichtbaar op het vlak maar lijken vooralsnog niet aan te sluiten op die van WP1.

Zowel de kraanmachinist als Matthijs van Nie en ik hadden de hele dag tijdens het werk in WP 6 last van hoofdpijn, volgens Van Nie mogelijk veroorzaakt door een vluchtige stof die bij het aanleggen van het oostelijke deel van de put vrijkwam.

Zeven van spoor 63 (beerkelder) voortgezet. Door een nieuwe spuitkop op de waterslang en de inzet van Martin Veen gaat het uitzeven beduidend sneller dan de voorgaande dagen.

Bezoek: Dhr. R. van Dijk, A. Broeken.

Donderdag 28 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Bewolkt, rond middaguur regenbuitjes, ca. 20°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Matthijs van Nie, Thijs van Bommel, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden: WP 6 verder doorgetrokken tot aan WP 4. De sporen in vlak 1 blijken bij nader inzien toch wel overeen te komen met de sporen die in het zuidelijk deel van WP 1, vlak 1 te zien waren. Waarschijnlijk loopt door WP 6 de zuidmuur van het huis en zijn twee opgevulde kelders (sporen 7 en 8) zichtbaar. De planken van spoor 54 lopen door de profieldam tot in WP 6.

De sporen met kalkvlekken aan de zuidwest kant van WP 6 kunnen wel eens de onderzijden van bloembedden zijn. Deze sporen zijn vergelijkbaar met spoor 32 in WP1. Het vlak is getekend en gewaterpast.

Zeven van spoor 63 (beerkelder) voortgezet.

Bezoek: Dhr. A. Busch, M. Langeveld

Vrijdag 29 augustus 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: bewolkt, regenbuitjes

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Matthijs van Nie, kraanmachinist Sjaak Pos

Bijzonderheden:

Werkzaamheden: Het zeven van spoor 63 is vandaag voltooid.

In WP 4 is het deel ten westen van spoor S 130 verdiept. Op een dieper niveau bevindt zich hier een fundering van ijsselsteentjes gelegd op planken. In de ruimte tussen de planken zijn palen in de grond geslagen. Hoewel de datering 17e - 18e eeuw is, is het niet duidelijk of de muur ooit deel uit maakte van verdwenen bebouwing danwel van een kademuur. Op de contemporaine plattegronden van Wijtmans en Blaeu is op deze plek geen bebouwing te zien. Wateroverlast en veel wegspoelend zand in de ophogingslagen bemoeilijkten het tekenen en vrijleggen van deze resten.

De noordkant van WP 1 is vier meter verder naar het noorden verlegd. Dit deel van de put bestaat uit een ca. 50 cm dik pakket van gehomogeniseerde zwarte grond (klei/zand) met zeer weinig vondsten. Opvallend zijn de pijpestelen en pijpekoppen in dit pakket. Hoogstwaarschijnlijk is dit tuinaarde en de lokatie van de tuinen van Huis Paffenrode. Dezelfde ophoging bevindt zich in de zuidoost hoek van WP 6.

Zowel van het tuinaardepakket in WP 1 als van hetzelfde pakket in WP 6 zijn pollenmonsters (pollenbakken) genomen. Hun lokatie is op de tekening aangegeven.

Bezoek: Dhr. A. Busch

Maandag 1 september 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Zon, ca. 23°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice , kraanmachinist Sjaak Pos, Matthijs van Bommel

Bijzonderheden:

Werkzaamheden: Een begin gemaakt met het vrijleggen van de omgeving en de muren van S 91. De goot S 75 loopt langs S 91 naar een oostwest verlopende goot onder S 91. De zuidwest hoek van fundering S 91 is afgekapt om de doorstroming van goot S 75 mogelijk te maken.

In WP 6 is het vlak verdiept vanaf oostelijke richting. Een groot rechthoekig spoor (S 143) werd blootgelegd. In het midden hiervan bevinden zich relatief veel vondsten aan de oppervlakte. Op iets hoger niveau was deze concentratie vondsten ook al zichtbaar echter niet als deel van spoor 143. In het weekeinde hebben we blijkbaar bezoek gehad van schatgravers (met metaaldetector) die in dit deel van de werkput kleine gaten hebben gegraven.

Bezoek: -

Dinsdag 2 september 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Zonnig, ca. 21°C

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, kraanmachinist Sjaak Pos, Matthijs van Bommel

Bijzonderheden:

Werkzaamheden: Het schoonmaakwerk van de muurresten rond S 91 is voortgezet. Met de kraan is het laatste (noordelijke) stuk tot aan de verstoring van de moderne rioolput vrijgemaakt. Onder der oostwest verlopende goot, of eigenlijk ertegenaan vonden we een sloot of greppel gevuld met mest, baksteen en aardewerkvondsten. Datering aan de hand van grijs aardewerk, roodbakkend en wit ongevlamd Siegburg steengoed: 1400-1600, in ieder geval voor de bouw van Huis Paffenrode. In deze hoek van WP 2 was duidelijk de ophogingslaag van ca. 50 cm blauwe rivierklei te zien, hieronder vandaan kwam de sloot. Onder de oostelijke muur van S 91 kwam een scherf van een Raerener steengoed kruik (opschrift Lukas Markus en delen van medaillons waren zichtbaar) datering ca. 1600. In het kleipakket binnen de muren van S 91 bevonden zich veel scherven vnl. roodbakkend aardewerk maar ook delen van een baardmankruik. Van de muurresten rond S 91 zijn foto's genomen. Het 3e vlak van WP 6 is vandaag verder schoongetrokken. De sporen zijn ingetekend en het vlak is gewaterpast. In het midden werden drie zich scherp aftekenende rechthoekige sporen zichtbaar gevuld met diep zwarte klei (S 151 t/m 153). Hoewel deze drie sporen direct graven werden genoemd is hun functie of aard nog niet duidelijk.

Het nog niet verdiepte deel aan de westkant van WP 1 is ca. 25 cm verdiept. Tegen de westkant van muur S 27 tekende zich in het vlak de bovenzijde van tonput S 155 af.

Met de metaaldetector vond men een versieringsplaatje van een militaire muts of sjako uit de 19e eeuw in de vorm van een leeuwekop van koperblik (zie info).

Bezoek: Dhr. R. van Dijk, A. Busch, een groep eerstejaars archeologie studenten van de Universiteit van Amsterdam o.l.v. drs. J. Besteman.

Woensdag 3 september 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Zon, ca. 23°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Thijs van Bommel, Matthijs van Nie, kraanmachinist Jacques Pos, Martin Veen was tot 15.00 uur afwezig.

Bijzonderheden: geen

Werkzaamheden: De drie inktzwarte rechthoekige sporen S 151 t/m 153 uit WP 6 zijn drie ondiepe (ca. 20 cm) naar het westen toe dieper wordende afvalputten met zeer veel artefacten. Opvallend zijn de afvalstukjes leer en vele visgraten in de vulling. De volledige inhoud van S 151 en S 152 is uitgeschept en zal gezeefd worden. De twee sporen liggen duidelijk onder funderingsspoor S 155 in WP1 is getekend en gefotografeerd. De klei (ophogingslaag) aan de oostkant van de put is weggegraven zodat de duigen aan de oostzijde van de ton weggenomen konden worden. De ton bleek voor het grootste deel opgevuld met lagen beer afgedekt door een zandige puinlaag. In de diepste beer laag werd met het opschaven van de stratigrafie in de ton een groot deel van een gefragmenteerde glazen karaf zichtbaar. In deze laag vonden we ook delen van roemers en koolstronkbekers. Het lijkt erop dat deze laag vol zit met gebroken glas. Bij nadere bestudering bleken zich nog veel meer glasvondsten in de onderste laag te bevinden. Door de tijdsdruk heb ik besloten om niet elke laag afzonderlijk te lichten maar een onderscheid te maken in de puinlaag (laag 1), de middelste zandige ophogingen en afvalpakketten (waaronder ook aslaagjes); laag 2 en de onderste beerlaag (of meerdere lagen, dat onderscheid viel niet te maken) is laag 3. Laag 2 is met de kraanmachine verwijderd en wordt gezeefd. Laag drie is afgedekt met de arm van de kraanmachine en zal morgen geborgen worden.

Bezoek: dr. R. van Heeringen (Rijksarcheoloog provincie Zuid-Holland, ROB Amersfoort), dhr. A. Busch, A. Broeken en fotograaf van de Dordtenaar.

Donderdag 4 september 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Zon, ca. 23°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice , kraanmachinist Sjaak

Bijzonderheden: zie politierapport

Werkzaamheden: Om 7.00 deze ochtend ontdekte M. Veen dat vannacht de gisteren opgegraven beerput door schatgravers verstoord was. De illegale gravers hadden de arm van de kraan ondergraven en het laatste restant van de tonvulling doorzocht. Tussen de uitgeworpen grond bevonden zich resten glas en aardewerk die ogenschijnlijk pasten aan fragmenten die gisteren gevonden waren maar door de dieven als waardeloos waren achtergelaten. Het is niet duidelijk of er wat van waarde is meegenomen. Wel blijkt eens te meer dat we dergelijke sporen niet onuitgegraven achter kunnen laten. Waarschijnlijk houden schatgravers het verloop van de opgraving in de gaten. 's Middags is door de rapporteur aangifte gedaan bij de Gorinchemse politie. Sillant detail: de diefstal werd gepleegd op nauwelijks 30 meter van de voordeur van het politiebureau zonder dat door de politie gemerkt is dat er 's avonds of 's nachts illegaal gegraven werd.

De uitgeworpen grond van het geroofde deel van S155 is verzameld en zal gezeefd worden.

In WP 1 zijn de dieper gelegen muurresten verder blootgelegd (o.m. S289, 88, 89) getekend en gefotografeerd.

De muurresten ten noorden van S 91 zijn verder in de richting van het politiebureau blootgelegd. De nieuwe werkput krijgt nummer 7. De muurresten, wederom van ME baksteen gemaakt, bestaan uit de funderingen van een rechthoekig gebouwtje, N-Z gericht (S 297-301). Hieronder door lopen afwateringsgoten van baksteen vergelijkbaar met de goten in WP 1 (S 63 en 24).

Waarschijnlijk is het gebouwtje een of meer keren verbouwd of vergroot gezien de parallel lopende muren die iets van richting verschillen (S 297-S 298 en S 299-S 301). De afbuigende muur S 27 in WP 1 lijkt door de mortelsporen S 279 en S 295 aan te sluiten op het gebouwtje in WP 7. Tussen de twee mortelsporen zit een onderbreking. Het is niet duidelijk of dit op een poortje duidt.

Bezoek: -

Vrijdag 5 september 1997

Rapporteur: P.M. Floore

Weer: Warm 25°

Aanwezig: Voor Gorkumse vrijwilligers, zie lijst. Ook: Ben van 't Klooster, Maurice , kraanmachinist Sjaak

Bijzonderheden: Laatste dag van de opgraving

Werkzaamheden:

WP 6 verder verdiept. De langwerpige sporen (S 151-153) zijn uitgeschept en doorzocht op vondsten. De datering aan de hand van het aardewerk lijkt te wijzen op het midden van de 16e eeuw.

S 1 is wederom aangetroffen. Hier komen weer veel vondsten uit. Door een gebrek aan tijd was het niet mogelijk om een doorsnede van deze gracht of sloot te maken. Hij lijkt in deze hoek van WP 6 af te buigen naar het westen. S 151-153 liggen daan stratigrafisch op S 1. Het aardewerk in S 1 deed al vermoeden dat deze sloot in gebruik was in de 15e eeuw.

WP 7 is verder opengelegd. Grote verstoringen als gevolg van moderne rioleringsleuven aan de noord- en westzijde maken het onmogelijk om een reconstructie van het langwerpige gebouwtje te maken.

De opgraving wordt volgens afspraak vandaag afgesloten. De volgende week zal Martin Veen met vrijwilligers het nog resterende deel van de te zeven sporen verder af werken.

Bezoek: -

